

CIMITIRUL FEUDAL-TIMPURIU DE LA ISACCEA*

IOAN VASILIU

0.0. Primele date despre existența cimitirului din cadrul complexului feudal-timpuriu de la Isaccea, au fost oferite de descoperirile întimplătoare din primăvara anului 1979, cind, arăturile adinei efectuate pentru plantația pomicolă a CAP-ului din localitate, au afectat o mare parte din jumătatea lui sudică.

Topografic, cimitirul este situat în marginea estică a orașului, în punctul cunoscut în literatura de specialitate sub denumirea „La moivile dese”, morfologic fiind amplasat pe un promontoriu separat de faleza Dunării printr-o albiere naturală, întinzându-se pe o suprafață de teren aproximativ dreptunghiulară, orientată cu axul lung pe direcția nord-est către sud-vest.

0.1. Pe parcursul campaniei de salvare au fost trasate și săpate opt secțiuni orientate est-vest și una pe direcția nord-sud, având lungimi cuprinse între 32 și 35 m; lățimea lor a fost de 2 m, iar adineimile au variat între 1 m și 1,80 m. Pentru dezvelirea mormintelor ce intrau în taluzuri au fost practicate casete.

1. RITUL ȘI RITALUL

1.0. În cadrul cimitirului au fost descoperite și cercetate numai morminte de inhumare, împărțite în două mari grupe: M₁–M₁₀₃, în cuprinsul cimitirului propriu-zis, M₁₀₄–M₁₇₂, în tumulii I_A și I_B, din necropola tumulară romană, eeea ce dovedește că în epoca feudal-timpurie, comunitatea de aici a practicat în exclusivitate ritul inhumării.

În cuprinsul mormintelor dezvelite s-au găsit 172 de schelete. Dintre acestea 147 sunt de adulți și numai 25 de copii. Se poate observa clar că numărul copiilor decedați este destul de redus; normal era ca procentul lor să fi fost mult mai mare în raport cu cel al adulților.

1.1. Deși cercetările sunt încă la început, iar unele cimitire numai parțial săpate, se poate pune problema modului în care erau grupate mormintele, încercând să vedem dacă se observă o anumită preocupare de organizare și sistematizare a lor. Pe baza observațiilor rezultante din propria noastră săpătură și cercetare, precum și din cele consemnate de alții cercetători¹, putem afirma că există o organizare a mormintelor în șiruri aproximativ paralele, dispuse pe direcția generală nord-sud. Între morminte se lasă de regulă un interval liber, distanță ce le separă, nefiind uniformă, dar nici mai mică de 1,50–2 m. De asemenea se lasă un spațiu liber pentru accesul între șirurile de morminte.

La Isaccea, se poate observa o organizare a mormintelor în șiruri aproape paralele, dispuse pe direcția nord-nord-est-sud-sud-vest, spațiile ce le separă nefiind uniforme, variind în jurul ei de 2,50 m. Dispunerea mormintelor în cadrul șirurilor indică existența unor grupări, efectuate probabil pe criteriul familiei individuale².

Analiza organizării planimetrice atrage după sine constatarea că, indiferent de distanțele ce le separă, mormintele nu se întrelăsesc, cunoștința numai patru cazuri de

* O succintă prezentare a fost făcută la cea de-a XIV-a Sesiune anuală de rapoarte, Tulcea martie, 1979, v. Ioan Vasiliu, *Cercetările arheologice întreprinse în cimitirul feudal-timpuriu (sec. XI – XII) de la Isaccea*, în „MCA”, Tulcea, 1980, p. 480–486.

suprapunere într-o manieră ce sugerează o oarecare durată în timp a cimitirului; de asemenea, nu se cunoște decit trei cazuri de inhumare care să fi deranjat una precedentă, ceea ce denotă că înmormintările s-au făcut mai mult pe orizontală și numai într-o mică măsură pe verticală.

La nivelul datelor actuale, se poate considera că și pentru Isaccea, ca și în cazul altor cimitire feudale timpurii, înmormintarea individuală (un individ = un mormant) este o caracteristică.

1.2. Din punctul de vedere al felului în care au fost săpate, mormintele de la Isaccea se încadrează în categoria celor cu groapă obișnuită, de formă rectangulară sau trapezoidală, cu colțurile rotunjite sau drepte, cu adâncimi ce variază între 0,30 m și 1 m (de la nivelul actual de călcare). În cîteva cazuri s-au folosit, pentru înmormintari, sieri de dreptunghiulare sau trapezoidale, păstrate sub forma unor dungi de praf cafeniu.

1.3. După cum rezultă din catalogul cu descrierea fiecărui mormant în parte, scheletele sunt orientate V-E, cu devierile obișnuite: vest-sud-vest, est-nord-est și vest-nord-vest, est-sud-est. Fiecăruia din mormintele 7 și 43 orientate N-S. Morți îngropăți cu craniul spre vest erau, fără îndoială, creștini. Mormintele orientate N-S au aparținut unor indivizi de altă credință. Semnificativ este faptul că mormintele ale unor indivizi de altă credință au fost acceptate în cadrul cimitirului creștin, situație întâlnită și în cadrul cimitirului de la Garvă-Dinogetia³. La Isaccea, mormintele aparținând acestei categorii sunt contemporane cu cele creștine. Argumentăm această afirmație cu ajutorul observațiilor stratigrafice: mormintele în discuție sunt intercalate de cele creștine, nederanjind și nefiind deranjate de acestea. Prezența lor atestă că, în cadrul complexului feudal-timpuriu, sau în preajma lui, trăiau populații cu credințe diferite, între care existau relații cel puțin de ordin economic.

1.4. Poziția scheletelelor nu prezintă diferențe importante de la un mormant la altul; toate au fost așezate pe spate, în poziție întinsă. În privința poziției brațelor variabilitatea este destul de mare (Pl. III). În urma observațiilor făcute s-au putut deosebi cinci variante de rit:

- A) ambele brațe întinse pe lîngă corp;
- B) ambele brațe puternic îndoite din coate și așezate cu palmele pe umerii respectivi;
- C) ambele brațe îndoite din coate și așezate cu palmele pe bazin;
- D) ambele brațe îndoite din coate și așezate cu palmele pe abdomen fie una peste alta, fie ușor distanțate;
- E) ambele brațe îndoite din coate și așezate cu palmele pe piept, fie dreptul peste stîngul, fie în poziție inversă.

La un număr de 46 morminte poziția brațelor n-a putut fi determinată din cauza stării proaste de conservare a scheletelelor, sau a faptului că au fost deranjate de lucrările agricole.

Tipul cel mai vechi de înmormintare pare a fi cel cunoscut din necropolele de tip Bjelo-Brdo⁴ – varianta cu brațele întinse de-a lungul corpului; o asemenea poziție a brațelor constituie ceea cea neobișnuit pentru mormintele creștine din epoca feudalismului timpuriu. Din cîte cunoaștem pînă acum, în Dobrogea, această variantă de rit funerar are analogii numai la Histria⁵. În afara Dobrogei este semnalată în cimitirele din Transilvania: Peteni⁶, Arad-Vladimirescu⁷, Drăușeni⁸; Banat: Gornea - „Tîrcheviște”⁹; Moldova: Vornicenii Mari¹⁰. Morminte cu aceeași poziție a brațelor s-au descoperit în cimitirele feudale-timpurii din Cîmpia panonică¹¹ și cele de la sud de Dunăre¹². Subliniem însă că, pentru această variantă de rit funerar nu s-a putut stabili cu certitudine, că mai timpuriu orizont la care apare.

Scheletele cu brațele puternic îndoite din coate și așezate cu palmele pe umerii respectivi, reprezentă o variantă rar întâlnită în cadrul cimitirelor feudale timpurii. Pentru Dobrogea există analogii la Garvă-Dinogetia¹³ și în cimitirul din sec. XIII-XIV de la Enisala¹⁴. Aceeași poziție a brațelor o întîlnim și la unele morminte din cadrul cimitirelor din Banat: Ildia¹⁵, Gornea-„Tîrcheviște”¹⁶, Gornea-„Păzăriște” și Pojejena¹⁷, Ciumbrud¹⁸ și Moldova: Vornicenii Mari¹⁹, fiind documentată și la Halimba-Cseres²⁰,

Gradeșnica²¹ și Dobroete²²; este documentată pînă în secolul XVII în cimitirele medievale de la Cernica²³, Măicănești²⁴, Traian²⁵ și Enisala²⁶.

Examinarea comparativă a acestor informații atrage după sine, dacă nu confirmarea, cel puțin întărirea ipotezei de lucru²⁷, cum că avem de-a face cu o populație străină, emigrată la Dunărea de Jos în perioada feudalismului timpuriu, unde fiind creștinată, s-a înmormântat în același cimitir cu populația românească dar a păstrat tradiții vechi în ritul ei funerar. De altfel, chiar numărul mic al mormintelor încadrate în această variantă, reprezintă un argument care credem că pledează suficient pentru faptul că nu poate fi vorba decit de prezența unui grup foarte redus numeric și total, sau în parte deja asimilat.

Mormintele grupate după poziția brațelor în varianta E, cu inventar datat pe baza analogiilor din secolul XII, deși nu ajută prea mult în clarificarea periodizării stricte a etapelor de înmormântare din cadrul cimitirului, vin să confirme concluzia cum că „în perioada secolelor XII–XIV, în preajma Dunării inferioare, poziția mîinilor la mormintele creștine s-a schimbat prin aşezarea palmelor pe piept, în loc de abdomen”²⁸.

Și pentru Isaccea, ea și în cazul altor cimitire din această perioadă, varianta D – eu brațele îndoite din coate și aşezate cu palmele pe abdomen (86 morminte) este predominantă, ea fiind, de altfel, considerată caracteristică pentru înmormântările creștine din perioada secolelor XI–XII²⁹.

Subgrupurile rezultate din combinația elementelor caracteristice, aparținătoare variantelor de rit principale, nu constituie elemente de bază în cadrul riturilor de înmormântare creștină, ci sunt rezultatul alunecării brațelor de pe piept ori abdomen, pe bazin sau pe lingă corp.

1.5. Observațiile, rezultate în urma studierii mormintelor, vin să completeze cunoștințele de pînă acum, privind ritualurile creștine din regiunile Dunării de Jos în perioada feudalismului timpuriu.

Deși se cunosc o serie întreagă de cimitire și descoperiri izolate de morminte aparținând acestei perioade, niciieri nu este semnalată prezența, în inventarele funerare, a ouălor de lut ars, smâlțuite. Exemplare similară, ca formă și decor, provin tot din Dobrogea³⁰. La Garvă-Dinogetia, în straturile de cultură din secolul XI și din prima jumătate a secolului XII, au fost descoperite 12 astfel de obiecte; faptul că în inventarele funerare ale mormintelor din cimitirul aparținător așezării, nu au fost găsite ouă de lut ars, smâlțuite, a determinat concluzia că pentru locuitorii de aici nu aveau însemnatate simbolică, ci vor fi fost întrebunțitate ca amulete sau simple jucării.³¹ Descoperirea lor în mormintele de la Isaccea-singura de acest fel din țară-dovedește, dacă nu pentru întreaga regiune, cel puțin pentru comunității complexului de la Isaccea rolul simbolic pe care-l dețineau în ritualurile creștine legate de înmormântare în perioada secolelor XI–XII.³²

O altă practică, legată de ritualurile creștine din această perioadă o reprezintă depunerea în morminte a cunților; în cimitirul de care ne ocupăm, acest obicei este atestat în M141 și M170. Cu analogii în descoperirile de la Stoicanii³³, arată că aici aveau aceeași însemnatate simbolică pe care o prezintau în regiunile Europei centrale³⁴.

1.6. Din studierea cimitirului rezultă că el a aparținut unei populații sedentare, care uita încă de practici specifice unei perioade în care concepțiile și practicile creștine nu se înhegaseră pe deplin.

2. INVENTARUL. TIPURILE DE OBIECTE

2.0. *Obiecte de podoabă.* Din rîndul descoperirilor făcute în inventarele funerare ale mormintelor de la Isaccea, obiectele de podoabă alcătuiesc, în totalitatea lor, categoria cea mai numeroasă și mai variată. Noțiunea de obiecte de podoabă este foarte cuprinsătoare; varietatea este determinată atât de tipurile de obiecte, cit și de materialul din care au fost luate. Prezentarea lor va fi făcută pe categorii de obiecte, iar în cadrul fiecărei categorii, după natura materialului. Datarea pieselor s-a putut face în majoritatea cazurilor doar între limite ceva mai largi, ținându-se seama de forme, de tehnica execuției, de decor și de analogii cu alte piese datează prin monede.

2.1. *Pandantivi.* – *Pandantivi de bronz.* Pînă acum s-au descoperit trei astfel de pandantivi (în M₇₅ și M₇₈); sunt de tipuri diferite. Cei descoperiți în M₇₆ aparțin tipului de

„pandantivi globulari”, turnați din cîte două jumătăți verticale (Pl. V/3); descoperiți în regiunea toracică a scheletului, au fost utilizați probabil ca nasturi. Acest tip de pandantivi este larg răspîndit în perioada secolelor XI–XII³⁵. În Dobrogea, exemplare similare, se cunosc deocamdată numai în așezarea de la Garvă-Dinogetia³⁶, în niveluri de locuire aparținind secolelor XI–XII. Pandantivii din M₇₅ aparțin secolului XI; ei s-au găsit împreună cu o mărcie din sticlă aparținând categ. d. Pandantivul din M₇₈ este în formă de „elopetel evasiglobular” cu față interioară despicate cruciform (Pl. V/1). În perioada secolelor X–XII, din Europa centrală și de nord pînă în Asia, acest tip de pandantiv este larg răspîndit. În Dobrogea, în așezările de la Garvă-Dinogetia³⁷ și Păcuiul lui Soare³⁸ sunt documentate exemplare similare; acolo sunt dateate în a doua jumătate a sec. XI și în prima jumătate a celui următor. Exemplarul de la Isaccea, găsit împreună cu o mărcie din categ. j și un inel simplu de bronz, poate fi înadărat cronologic în a doua jumătate a secolului XI.

2.2. *Cercei*. În M₅₅ s-a descoperit o pereche de cercei din bronz, alcătuși dintr-o calotă emisferică, la care s-a adăugat o a doua parte, de formă conică (Pl. V/4a-b). Cele două părți sunt unite printr-o sîrmă de bronz îndoită la capete, formind orificii de prindere. Tot cîmpul conic este decorat prin aplicarea unui filament în tehnica filigranului. În privința datării nu dispunem decit de un număr foarte redus de analogii; în plus, trebuie făcută precizarea că nu este vorba decit de forme apropiate și nu de exemplare similare. Cercei de bronz, relativ apropiati ca formă și decor s-au găsit pe teritoriul Dobrogei în așezările de la Garvă-Dinogetia³⁹ și Păcuiul lui Soare⁴⁰; în afara regiunii forme apropiate sunt semnalate în tezaurul de la Voinești⁴¹. Analogiile de mai sus și mai ales contextul arheologic în care au apărut, permit datarea lor în secolul XI, mai precis în a doua jumătate a lui

2.3. *Brățări*. În cadrul inventarului funerar, descoperit în mormintele de la Isaccea brățările se inseră printre obiectele de podoabă relativ numeroase. Cu excepția unui singur exemplar confectionat din argint (M₄₂), toate celelalte sunt din sticlă; nu sunt prea, variate ca tipuri și forme; prezintă însă unele caracteristici (în special forma secțiuni barei) care permit o împărțire a lor pe categorii.

a) *Categoria I-a* (Pl. VI/1–3), cea mai cuprinzătoare, o formează brățările confectionate din bare circulare în secțiune, găsite în M₂₀, 27, 70, 86, 119, 114, 115, 118, 122, 125, 141, 142, 144, 146 și 160. Între piesele acestei categorii se observă deosebiri în ceea ce privește grosimea barei; pe baza acestei deosebiri putem împărți brățările din această categorie în două variante: 1) compusă din piese lucrate din bare subțiri de culoare albastră, verde și neagră; 2) alcătuită din piese confectionate din bară groasă de culoare albastră. Variabilitatea grosimii barelor este cuprinsă între 4–6 mm și 12 mm, însă între aceste limite procentajul este inegal. Astfel, spre dimensiunile minime și maxime numărul pieselor este redus; între 4–6 mm sunt numai 4 exemplare, iar între 10 mm și 12 mm, numai două. În comparație cu fiecare dimensiune în parte, cele mai numeroase sunt exemplarele avînd grosimea barei de 6,5 mm.

În Dobrogea, brățări de acest fel, provin de la Garvă-Dinogetia⁴², Păcuiul lui Soare⁴³, Capidava⁴⁴, Nufărul⁴⁵, Piatra-Frecătei⁴⁶, Aegyssus⁴⁷; de asemenea sunt întlnite frecvent în așezările și necropolele de la sud de Dunăre⁴⁸. Aria lor de răspîndire nu cuprinde numai Peninsula Balcanică și Crimeea ci și regiunile caucaziene și o mare parte din teritoriul european al Uniunii Sovietice⁴⁹; cronologic se situează în perioada de timp cuprinsă, între sfîrșitul sec. X și începutul secolului al XII-lea⁵⁰.

În mormintele de la Isaccea s-au găsit în asociere cu mărgele din categoria j și brățări din categoriile a II-a și a IV-a⁵¹.

b) *Categoria a II-a* (Pl. VI/4–6) este formată din brățări lucrate din bare de secțiune ovală, găsite în M₆, 27, 90, 102 și 110. Majoritatea sunt din sticlă de culoare albastră și verde; o singură piesă are culoare neagră. Două exemplare din această categorie sunt decorate; exemplarul din M102 prezintă un decor alcătuit din linii oblice trasate la intervale inegale, realizat cu vopsea de culoare roșie, pe celălalt exemplar (M₆) decorul fiind realizat cu vopsea de culoare galbenă sub formă de linii în val cu bucle inegale. Acest tip de brățări este destul de răspîndit și relativ bine cunoscut; pentru Dobrogea,

exemplare asemănătoare se semnalează în așezările de la Garvă-Dinogetia⁵², Capidava⁵³ Păcuiul lui Soare⁵⁴, Nufărul⁵⁵, Aegyssus⁵⁶. La sud de Dunăre sunt semnalate în număr destul de mare⁵⁷. În mormintele de la Isaccea s-au găsit împreună cu brățări de sticlă din categ. I-a, inele simple și mărgele din categ. f; Pe baza analogiilor și a contextului în care au fost descoperite, exemplarele de la Isaccea pot fi încadrate în secolul XI, mai precis în a doua jumătate a lui.

c) *Categoria a III-a* (Pl. VI/7) cuprinde brățări din bare răsucite, de secțiune rotundă, lucrate din sticlă verde, maron, și neagră, găsite în M₄₁ și pass.; după modul în care sunt confectionate, prin răsucirea barei în spire dese, formind creste înguste, regulate, se poate constata faptul că, acest tip de brățări, imită exemplarele din metal. La confectionarea a două exemplare, de culoare verde și albastră, suprafața barelor, înainte de răsucire, a fost încrustată cu benzi de culoare verde deschis și albă, lăție de aprox. 1 mm, realizându-se astfel, dungi paralele la intervale inegale. În Dobrogea, exemplare similare sunt semnalate la Garvă-Dinogetia⁵⁸, Capidava⁵⁹, Păcuiul lui Soare⁶⁰ și în sudul Dunării, în contexte arheologice dateate în secolele XII–XIV⁶¹. Exemplarele de la Isaccea, luând în considerație datele oferite de analogii, pot fi încadrăte cronologic în a doua jumătate a secolului XI.

d. *Categoria a IV-a* (Pl. VI/8–18) include brățări din bară planconvexă în secțiune, descoperte în M₅₈,⁷⁰,⁹⁵,⁹⁶. Sticla folosită la confectionarea acestor brățări este de culoare albastră, verde, maron, și neagră. Bara de sticlă moale, la exterior, a fost apăsată cu un instrument având muchia boantă, obținându-se adâncituri oblice; pe cîteva exemplare, după realizarea adânciturilor oblice, s-a intervenit cu un clește realizându-se creste finale. Lucrul a fost executat în mod neglijent.

Elementele de datare pentru aceste brățări nu se dovedesc a fi prea concluzante. Autorii descoperirilor de la Garvă-Dinogetia⁶² și Isaccea⁶³, au încadrat cronologic acest tip aproximativ în secolul XII. În complexele de la sud de Dunăre, această categorie de brățări este încadrată post-quam în secolul XII și antequam în sec. XIV⁶⁴. Exemplarele de la Isaccea, apărute în compania unei brățări din categoria I-a⁶⁵ și a unor mărgele din categoriile a–e, g și j, pot fi dateate în secolul XII, mai precis în prima jumătate.

Brățările de sticlă sunt folosite ca podoabe în regiunile de la Dunărea de Jos, încă din epoca romană; în Dobrogea le avem documentate în necropola de la Mangalia⁶⁶, iar în Transilvania în cea de la Bratei⁶⁷, fiind semnalate și la sud de Dunăre în complexe dateate în secolele IV–VI⁶⁸. În schimb nu se mai întâlnesc în așezările și necropolele dateate în perioada cuprinsă între secolul VII și mijlocul secolului X⁶⁹; în același perioadă de timp sunt însă documentate în Bizanț⁷⁰. În Dobrogea epocii feudal-timpurii încep să fie semnalate din nou spre sfîrșitul secolului X, adică odată cu reinvestitura stăpînirii bizantine la gurile Dunării, în vremea împăratului Ioan Tzimiskes.

Ca obiecte de inventar, în mormintele feudal-timpurii din Dobrogea, brățările de sticlă au fost găsite în număr destul de redus.

La Garvă-Dinogetia⁷¹, în anul 1950, au fost descoperite în două morminte de copii (M₁ și M₅₁), una și respectiv trei brățări. Tot aici în cimitirul ce suprapunea termele romane, în M₄₆, au fost găsite patru brățări; în încăperea F a fost descoperit mormântul unei femei ce avea drept inventar brățări pe mină stingă⁷². Mai recent, pe malul gârlei Lățimea, într-un mormânt a fost găsită o altă brățară de sticlă⁷³. Brățări de sticlă au mai fost găsite în mormintele de la Nufărul⁷⁴ și în cel descoperit pe dealul Dervent⁷⁵. La sfîrșitul secolului XII și la începutul celui următor aceste podoabe dispar din inventarele mormintelor, pentru a le răgăsi mult mai tîrziu, în secolul XVIII, în mormintele de la Niculițel⁷⁶; descoperirea de la Niculițel și faptul că în împrejurimile Ostrovului la sfîrșitul secolului XIX erau meșteri care lucrau brățări de sticlă albastră⁷⁷, dovedesc perpetuarea acestei mode pînă aproape de zilele noastre.

În stadiul actual al cercetărilor, în afara Dobrogei, ca obiect de inventar în morminte, brățările de sticlă sunt semnalate doar în Banat, la Cuptoara-Sfogea⁷⁸, unde în M₄₆, mormântul unei femei, au fost găsite patru exemplare confectionate din bare circulare în secțiune.

În M₄₂ a fost descoperită o brătară simplă de argint. Are formă circulară în secțiune, capetele fiind ușor subțiate prin batere (Pl. V/5; IX/4). Cu puține analogii⁷⁹ poate fi datată la mijlocul și în a doua jumătate a secolului XI.

22.4. *Inele*. Din rîndul obiectelor de podoabă din metal, inelele sunt cele mai numeroase; ele se impun nu numai prin număr ci și prin varietatea lor. Inelele de aur lipsesc cu desăvîrșire, iar cele de argint apar în număr destul de mare; cele mai multe sunt de bronz.

a) *Inele simple*, din bronz, sunt cele mai numeroase, apar sub forma unor verigi circulare sau plate în secțiune. În cadrul acestei categorii se mai pot deosebi următoarele variante: cu capetele petrecute sau apropiate, găsite în M₄₁, 44, 78, 102, 110, 127, 153, 162, 165, 168 (Pl. IV/1–5), inclusiv de tip verigă din M₁₇ (Pl. IV/9) și cel de tip verighetă din M₁₆₇ (Pl. IV/6).

Serii de asemenea inele se întâlnesc frecvent în Dobrogea⁸⁰, în Cîmpia panonică⁸¹ și la sud de Dunăre⁸², în complexe datează din secolele XI–XII. Exemplarele de la Isaccea s-au găsit împreună cu obiecte de inventar ce permit datarea lor la mijlocul și în a doua jumătate a secolului XI.

b) *Inele răsucite sau împletite*, sunt de asemenea frecvente în inventarele funerare ale mormintelor de la Isaccea; în această categorie am inclus exemplarele lucrate din două–trei tije răsucite între ele și ascuțite prin batere la ambele capete, care se apropie fără să se unească (Pl. IV/10–17). O mențiune aparte merită exemplarul găsit în M₁₆₆ lucrat într-o tehnică aleasă, prin împletirea a trei fire subțiri de argint (Pl. IV/18). Exemplare similare, în Dobrogea, sunt documentate la Garvă–Dinogetia⁸³; mult mai apropiate ca formă sunt cele descoperite la Vărșand⁸⁴, Streisingeriu⁸⁵ și cele din sudul Dunării⁸⁶ și din Cîmpia panonică⁸⁷.

Găsite împreună cu brățări de sticlă, mărgele, cercei din bronz, inelele răsucite de la Isaccea, se datează în a doua jumătate a secolului XI.

c) *Inele de buclă*. În această categorie am inclus exemplarul descoperit în M₄₅, confectionat din tijă subțire, plată; se prezintă sub forma unui inel cu capetele libere, unul dintre ele fiind răsucit pe traseul unui arc de cerc. Acest tip este destul de răspândit în Transilvania⁸⁸, la sud de Dunăre⁸⁹ și în Cîmpia panonică⁹⁰, fiind încadrat cu precădere în prima jumătate a secolului XII. Luind în considerație datele oferite de analogii, precum și contextul în care a fost găsit, exemplarul de la Isaccea poate fi plasat în aceeași perioadă de timp⁹¹.

d) *Inele cu chaton*. Această categorie cuprinde exemplarele descoperite în M₄₄, 127, 159; din rîndul acestora, cel din M₁₂₉ este din argint, celelalte sunt din bronz. Exemplarul de argint este lucrat din verigă subțire, cu două sănături longitudinale pe față exterioară; în punctul de unire al capetelor verigii este fixat un chaton de formă ovoidală, decorat cu un șirag din bobite de argint; în interiorul chatonului se află încrustată o pastă sticloasă de culoare verde-translucidă. Cele din bronz sunt confectionate tot din verigi subțiri, cel din M₁₅₉ prezentând pe față exterioară două sănături longitudinale, în punctele de unire al capetelor verigilor este fixat este un chaton: ovoidal (M₁₅₉), patrat M₍₄₄₎, decorate cu cîte un șirag din bobite de argint (M₄₄) și un fir metalic răsucit dublu (M₁₅₉); cîte trei bobite de bronz așezate în triunghi, de o parte și de alta a chatonului, pe verigile inelelor, completează decorul acestora. Inelul din M₁₅₉ are încrustată în interior o pastă sticloasă de culoare albastră translucidă; piatra sau sticla celuilalt inel nu s-a mai păstrat (Pl. V/1–2).

Tipuri de astfel de inele, mai mult sau mai puțin apropiate de varianta celor descoperite la Isaccea, sunt semnalate la Garvă–Dinogetia⁹², Arad – Vladimirescu⁹³, Drăușeni⁹⁴, Streisingeriu⁹⁵; de asemenea, ar mai fi de semnalat și exemplarele descoperite în complexele de la sud de Dunăre⁹⁶, încadrate cronologic în limitele secolelor X–XI.

Pe baza analogiilor și a contextului în care au fost găsite, inelele cu chaton de la Isaccea, se încadrează cronologic în a doua jumătate a secolului XI.

e) *Inel din sticlă*. Din descoperirile făcute în cadrul cimitirului, nu se cunoaște decât un singur inel din sticlă, găsit în M₂₄, are formă aproximativ circulară fiind lucrat din

bară circulară în secțiune, de culoare alb-gălbui⁹⁷ (Pl. V/8). Prezența lui alături de o brătară din categoria a II-a, ne permite să-l datăm în a doua jumătate a secolului XI.

2.5. *Mărgele*. Se poate spune că mărgelele, în general, constituie obiectele de inventar cele mai numeroase și cele mai frecvente. Ele se remarcă prin varietatea formelor și a colorilor. În cea mai mare parte sunt mărgele din sticlă; la acestea se mai adaugă cele din chihlimbar, cristal de stîncă și coral. Diferitele tipuri apar de obicei combinate în inventarul mormintelor; mai rar se întâlnește în cadrul același colier, un singur tip de mărgele.

a) *Mărgele de sticlă discoidale*. ⁹⁸ În general este vorba de mărgele din sticlă albă, verde, maron și galbenă, de dimensiuni mici și chiar foarte mici, cu formă discoidală, caracteristică (Pl. VIII/9a—c) s-au găsit în compania altor tipuri, fiind reprezentate printr-un număr relativ mare de exemplare.

b) *Mărgele de sticlă sferoidale*. ⁹⁹ În această categorie sunt incluse o serie de mărgele de dimensiuni diferite, care au forme sferoidale sau globulare, neregulate, dimensiunile variind de la un exemplar la altul (Pl. VIII/10a—b); majoritatea sunt din sticlă de culoare verde, există însă și unele exemplare din aceeași grupă, care au culoare albastră sau gălbui-albicioasă. Trei exemplare sunt ornamentate cu linii vălurite ce se întrelatăie.

c) *Mărgele de sticlă, tulbulare*, nu s-au descoperit în număr prea mare; sunt lucrate din sticlă de culoare albă, albastră, verde și violace. De cele mai multe ori sunt circulare în secțiune¹⁰⁰ (Pl. VIII/4—5), dar sunt cazuri când în secțiune se prezintă hexagonal (Pl. XVII/4)¹⁰¹. În această grupă se pot include și exemplarele descoperite în M₆₁, care la suprafață au un decor realizat prin crestături transversale și longitudinale¹⁰² (Pl. VIII/6a—d).

d) *Mărgele de sticlă bitronconică*. În această categorie se includ exemplarele din sticlă verde sau albastră, care au forma unor butoișe bitronconice; au fost găsite, în inventarele mormintelor, asociate cu alte tipuri de mărgele. Toate sunt circulare în secțiune. Acest tip de mărgele este destul de rar întâlnit în cimitirele feudale-timpurii de la Dunărea de Jos¹⁰³, în schimb au o largă răspândire în complexele datează în secolele X—XII din regiunea europeană a U.R.S.S.¹⁰⁴ și la sud de Dunăre¹⁰⁵. În funcție de elementele cu care au fost găsite în asociere în inventarele mormintelor și a datelor oferite de analogii, exemplarele de la Isaccea ar putea fi datează în a doua jumătate a secolului XI și la începutul celui următor.

e) *Mărgele de sticlă îngemănate*. Această categorie cuprinde mărgele din sticlă albă și verde, de formă globulară sau chiar inelară, grupate prin lipire, cîte două sau trei segmente la un loc¹⁰⁶. Găsite împreună cu alte categorii de mărgele și brățări de sticlă din categoriile I-a și a IV-a, permit încadrarea lor în a doua jumătate a secolului XI și în prima jumătate a celui următor.

f) *Mărgele de tip „mosaic”* (Pl. VIII/2), nu sunt prea numeroase; sunt fie sub formă de butoișă, fie tulbură sau sferoidale¹⁰⁷. Au fost executate într-un amestec de pastă de diferite culori: roșu, albastru, verde, alb, maron, galben. Contextul în care au fost descoperite (brățări de sticlă din categoria I-a, mărgele de diferite tipuri, inele de bronz) permite încadrarea lor în a doua jumătate a secolului XI.

g) *Mărgele de sticlă globulare*. Este vorba de exemplare din aşa-numitul tip „cu trei ochișori”; în morminte au fost găsite în asociere cu alte tipuri de mărgele; ca excepție menționăm situația din M₆₁, unde în colier s-au găsit 94 de exemplare. Executate din pastă albastră-închis și cafenie, pe corpul lor sunt aplicate cîte trei granule de sticlă verzuie, încunjurate la rîndul lor de un „filament” din sticlă de culoare galbenă. După aplicarea „ochiurilor” au căpătat forma unei sfere cu trei gurgui, avînd în secțiune, aspectul unui triunghi cu colțurile rotunjite (Pl. VIII/14)¹⁰⁸. Datele oferite de analogii și obiectele cu care au fost găsite în asociere, în inventarele mormintelor, îngăduie plasarea lor în a doua jumătate a secolului XI.

h) *Mărgele de sticlă, poliedrice, fațetate*. Este vorba de un tip de mărgele mai puțin cunoscut și răspîndit în epoca feudală-timpurie. La Isaccea sunt documentate prin exemplarul din M₉₆; este de culoare maron, fațetată, cu colțurile retușate de aşa manieră,

înalt pe fiecare parte ieșe în evidență o formă romboidală¹⁰⁹. Analogiile ne permit încadrarea exemplarului în a doua jumătate a secolului XI.

i) *Mărgele de sticlă, placate cu argint*. În mormintele 110 și 148 au apărut unei perle de sticlă, tubulare, circulare în secțiune, de culoare cafenie, placate cu folie subțire de argint (Pl VIII/11). Fac parte dintr-un tip mai puțin răspândit și cunoscut¹¹⁰, ce poate fi încadrat pe baza elementelor de care dispunem la ora actuală, în a doua jumătate a secolului XI și la începutul celui următor.

j) *Mărgele de chihlimbar*. Fără a fi prea numeroase, se inseră printre obiectele de podoabă oarecum curente, descoperite în inventarele mormintelor de la Isaccea. Majoritatea o formează cele bitronconice, cu una din părți mai mare (Pl VIII/3–4); în M₉₈ a fost găsit un exemplar plat, inelar, decorat cu incrustații în regiunea rotunjimii maxime (Pl VIII/1). Pentru datarea lor dispunem de datele oferite de analogii¹¹¹ și de observațiile făcute în cadrul cimitirului; pe aceste baze pot fi plasate în a doua jumătate a secolului XI și în prima jumătate a secolului XII.

l) *Mărgele din cristal de stincă*¹¹², (Pl. VIII/7a–b). În raport cu alte tipuri de mărgele cele din cristal de stincă apar în număr mic și destul de sporadic. Au formă plată, cu contur rectangular și trei șiruri paralele, de căte opt fațete. Din punct de vedere cronologic pot fi plasate la sfârșitul secolului XI și la începutul veacului următor.

m) *Mărgele confectionate din scoici*¹¹³. Este vorba de exemplare luate din specia Spondylus, de dimensiuni mici și mijlocii, de culoare albicioasă (Pl. VIII/13). Prezența lor în mormintele din această perioadă se dovedește a fi cu totul sporadică; pot fi datează în a doua jumătate a secolului XI, pe baza datelor oferite de obiectele cu care au fost găsite în asociere.

2.6. *Podoabe de veșmint*. Deși în număr destul de redus, podoabele de veșmint, vin să completeze și să îmbogățească seria obiectelor de inventar funerar din mormintele feudal-timpurii de la Isaccea.

a) *Cataramă*. Găsită în M₁₇₀, ea face parte din categoria cataramelor simple, doar cu inel și spin; este lucrată din bronz, avind formă ovală, mult îngroșată în secțiune, spinul lipsind din vechime (Pl. XVI/8). Având în vedere faptul că analogiile de care dispunem nu sunt întruitot identice¹¹⁴ cu exemplarul nostru, credeam că îl putem plasa la mijlocul și în a doua jumătate a secolului XI.

b) *Garnituri pentru îmbrăcăminte*. Printre obiectele inventarului funerar din M₁₇₀, s-au găsit șase piese de bronz, ce pot fi incluse în categoria garniturilor pentru îmbrăcăminte, de formă aproximativ dreptunghiulară, cu colțurile ușor rotunjite; prin bare verticale și orizontale, sunt împărțite în căte patru mici dreptunghiuri; la partea superioară sunt prevăzute cu o tijă plată, în care este fixată căte o verigă circulară (Pl. XVI/1–6). Faptul că au fost descoperite în regiunea toracică a scheletului și fragmentele de țesătură¹¹⁵ găsite pe două dintre ele, confirmă atributiile de accesoriu vestimentar ale acestor piese.

În stadiul actual al cercetărilor, acest tip de obiecte, nu este documentat în nici unul din complexele feudale-timpurii de la Dunărea de Jos. Contextul în care au fost găsite îngăduie o încadrare largă, la mijlocul și în cea de a doua jumătate a secolului XI.

c) *Nasture*. Este vorba de un exemplar globular din bronz, dintr-o singură bucătă, cu tortiță de prindere alungită¹¹⁶, descoperit în M₁₁₄. Pe baza contextului arheologic în care a apărut poate fi plasat în a doua jumătate a secolului XI.

3. OBIECTE DE CULT

3.0. Prin natura întrebunțării lor, obiectele de cult pot constitui, în cuprinsul celorlalte descoperiri din cimitirul feudal-timpuriu de la Isaccea, o categorie separată. Nu sunt prea numeroase și nici variate ca tipuri; este vorba de piese obișnuite, care se găsesc aproape în mod eurent în complexele feudale-timpurii.

3.1. *Cruciulite*. O categorie importantă de obiecte de cult o formează cruceiulitele ce se purtau agățate la gât, sau atunci când erau mai mari, atîrnate pe piept. Cele două exemplare de la Isaccea, sunt din bronz și se încadrează în categoria cruciulitelor simple.

a) Cruciușă descoperită în M₆₈, înaltă de 4 cm (cruciușă propriu-zisă) are capetele brațelor ușor lățite; capătul brațului superior se continuă cu o urechiușă înaltă de 9 mm, perforată transversal, pentru a servi la agățat. Pe față principală, e redată, în relief plat figura lui Hristos răstignit, încadrată în cenușă simplu¹¹⁷ (Pl. VIII/22). Descoperită împreună cu o monedă de bronz din timpul împăratului Roman III Arghiros, se încadrează la mijlocul secolului XI.

b) În M₆₁ s-a găsit o cruciușă înaltă de 3,5 cm, cu capetele brațelor terminate cu protuberanțe; locul de întretăiere al brațelor este lățit obținându-se astfel un corp cubic. La extremitatea brațului superior este prevăzută cu un inel de prindere fix, de formă alungită, perforat transversal¹¹⁸ (Pl. VIII/23). Contextul în care a fost descoperită, permite plasarea ei la mijlocul și în a doua jumătate a secolului XI.

3.2. *Medalion* din bronz, descoperit în M₅₄, de formă ovală, cu diametrul de 15 mm. Pe față principală, în relief plat, prezintă un bust, probabil al Fecioarei Maria cu pruncul; la capătul superior este prevăzut cu un orificiu de prindere, de formă alungită, rupt din vechime¹¹⁹; pe celălaltă față medalionul nu poartă nici un decor. Descoperit împreună cu brățări din categoriile I-a și a IV-a, exemplarul poate fi încadrat la sfîrșitul secolului XI și în prima jumătate a secolului XII.

3.3. *Ouă de lut ars smâlțuite*¹²⁰. În raport cu celelalte categorii de obiecte de cult, ouăle de lut ars, smâlțuite, sunt ceva mai numeroase. Au fost descoperite cinci exemplare, lucrate din argilă curată, de bună calitate și arse uniform la roșu. Pe din afară, fiecare poartă același decor smâlțuit, de origine grecească, mult mai veche, alcătuit din ornamente în formă de acolade de culoare galbenie pe fond castaniu (Pl. VIII/17–21). Pe dinăuntru sunt goale și poartă cîte o pietrică sau bobîță de metal; la capătul mai gros se află cîte un mic orificiu. Cît privește datarea lor, dacă luăm în considerație datele oferite de analogii, precum și cele ale contextului în care au apărut, considerăm că pot fi plasate în timp, în a doua jumătate a secolului XI.

4. OBIECTE DIFERITE

4.0. Un număr restrîns de obiecte a rămas, datorită caracterului lor aparte, în afara celorlalte categorii descoperite în mormintele de la Isaccea; este vorba de obiecte izolate aparținând unor domenii diferite de întrebuițare. Sunt piese de piatră, șist steatitic, fier și bronz.

a) În M₉₅ s-a descoperit un obiect de formă trapezoidală, prevăzut la partea superioară cu un orificiu circular (Pl. XII/3); este confectionat din piatră și a fost utilizat probabil ca pandantiv sau amulet. Pînă în prezent, în complexele feudale-timpurii din regiunea Dunării de Jos, nu se cunosc exemplare similare. Găsit împreună cu mărgele de diferite tipuri și cu o brățăru din categoria a IV-a, el aparține primei jumătăți a secolului XII.

b) *Cuțit de fier* (Pl. XIV/1) din care s-a găsit doar lama, în M₁₄₁, în apropierea coapsei stîngi a scheletului. Apărut la un loc cu brățări din categoria I-a, datarea lui poate fi fixată în a doua jumătate a secolului XI.

c) *Cuțit de bronz* (Pl. XVI/7) descoperit îngă antebrăul stîng al scheletului din M₁₇₀. Coada este prevăzută cu două orificii pentru niturile cu ajutorul cărora se prindea plăscările. Datează probabil la mijlocul sau în a doua jumătate a secolului al XI-lea.

d) *Ambar*¹²¹, avînd forma literei B, găsit în M₁₂₉, îngă coapsa stîngă a scheletului, prezintă avansate urme de oxidare. Prezența acestor obiecte în mormintele feudale timpurii, se dovedește a fi cu totul sporadică.

e) *Fusaiolă* (Pl. V/7) În pămîntul de umplutură al mormintului 114, s-a descoperit o fusaiolă confectionată dintr-o rocă de culoare roz, în masa căreia se observă dungi de culoare alburiu; are formă semidiscoidală, cu perforație centrală¹²². Brățările din categoria I-a găsite în inventarul lui M₁₁₄, conduc la încadrarea fusaiolei în a doua jumătate a secolului XI.

f) *Aplieă*, (Pl. V/6), din bronz, circulară, cu marginile lăsate în jos, de jur împrejur, prevăzută cu două orificii pentru prindere. Este decorată cu cercuri concentrice¹²³.

5. DESCOPERIRI MONETARE¹²⁴

5.0. Din descoperirile făcute în inventarele funerare ale mormintelor de epocă feudală timpurie de la Isaccea, provin patru monede de bronz. Reprezentând, cu excepția lui M₅₃, singurele obiecte din inventarele mormintelor respective, nu au putut fi folosite în stabilirea cronologiei diferitelor serii de obiecte de podoabă, dar, corroborate cu observațiile stratigrafice făcute în cadrul cimitirului, permit unele precizări cu privire la cronologia relativă a etapelor de înmormântare din cadrul cimitirului.

În cuprinsul mormintelor monedele ocupau același loc: depuse în palma mânii drepte¹²⁵.

ROMAN III ARGIROS

- 1) AE ↓ 14,10 gr, 27 mm. Tăiată M. Thompson, cl. B, anii 1028–1034
Găsită: M-68
inv. 41. 595 (Pl. XVI/12a–b)
- 2) AE 13,60 gr; 25 mm
M. Thompson, cl. B, anii 1028–1034
Surfrapătă pe cl. A
Găsită: M-58
inv. 41.525 (Pl. XVI/11a–b)

MIHAIL IV PAFLOGONIONUL

- 3) AE ↓ 9,20 gr; 29,5 mm. Tăiată M. Thompson, cl. C, anii 1034–1042
Găsită: M-45
inv. 41.523 (Pl. XVI/9a–b)
- 4) AE ↓ 8,30 gr; 29,5 mm. Tăiată M. Thompson, cl. C, anii 1034–1042
Găsită: M-45
inv. 41.524 (Pl. XVI/10a – b)

6. CONCLUZII

6.0. Prezentarea diverselor categorii de obiecte, a ritului, pun în evidență principalele trăsături ale cimitirului, reliefând cîteva concluzii cu privire la viața materială și spirituală din epoca feudală timpurie. Din cele înșătișate reiese că, cimitirul de la Isaccea se inseră printre importantele descoperiri de acest fel din Dobrogea, cele mai apropiate analogii avîndu-le la Garvă-Dinogetia, unde descoperirile de pină acum au legături tipologice și culturale cu cele de la Isaccea, atât în privința unor categorii de obiecte, dar mai ales a practicilor creștine.

6.1. Cronologia cimitirului ridică probleme legate de etapele de înmormântare. Numărul redus de monede descoperite în morminte (grupate cronologic pe o perioadă restrînsă de timp), datarea în limite largi (făcută pe baza analogiilor) a principalelor categorii de obiecte, nu permit fixarea concretă a coordonatelor cronologice a etapelor de înmormântare. Cele mai timpurii morminte par a fi cele datează cu ajutorul monedelor de la Roman III Arghiros și Mihai IV Paflagonianul, ele reprezentând data post-quem a înmormântărilor efectuate în cimitirul de la Isaccea; lor le pot fi adăugate mormintele suprapuse sau deranjate de înmormântările ulterioare. Marea majoritate a mormintelor aparțin etapei a două de înmormântare din cadrul cimitirului, fără a putea vorbi despre numărul, repartiția cronologică și frecvența lor pe perioade limitate de timp, datorită faptului că doar o mică parte a mormintelor au avut inventar funerar și pentru că foarte puține morminte fără inventar au putut fi datează, pe baza criteriilor stratigrafice. Dacă am lua în considerație numai datele oferite de obiectele de inventar, cele mai multe morminte aparțin celei de a două jumătăți a secolului XI. Asemenea apreciere s-ar putea să nu corespundă, decât în parte, realității, atât timp cât nu pot fi precizate decalajele de timp dintre înmormântările succesive făcute în cadrul cimitirului. Ultimele etape de funcționare a cimitirului și aparțin mormintelor înădrătate, după poziția brațelor, în varianta E și cele al căror inventar, pe baza analogiilor, se încadrează în secolul XIII, ele constituind data ante quem a înmormântărilor din cimitirul de la Isaccea.

Sintetizând cele expuse mai sus, rezultă că, în cadrul cimitirului de la Isaccea, înmormântările încep undeva la mijlocul secolului al XI-lea, cunosc maxima intensitate în a doua jumătate, continuă și în veacul următor, fără a putea fi stabilite cu precizie datele limită de funcționare.

6.2. Rituul și ritualul de înmormântare sunt caracteristice epocii feudale timpurii; ritul este exclusiv de înhumare, ritualul reprezentând caracteristici deosebite față de alte cimi-

tire din aceeași perioadă. Ca particularitate a cimitirului de la Isaccea, notăm prezența în morminte a ouăelor de lut ars, smâlțuite, și a cuștelor de fier.

6.3. Inventarele funerare cuprind obiecte tipice epocii feudale timpurii, realizate în ateliere bizantine sau locale.¹²⁶ Întreaga serie de obiecte de podoabă din sticlă, bronz sau argint, poartă amprenta elementelor de cultură ale Imperiului bizantin din această epocă. Relativa sărăcie a inventarului, se datorază faptului că, în această vreme, prescripțiile religiei creștine interziceau depunerea alături de defunct a ofrandelor și obiectelor de podoabă; cele mai multe morminte din această epocă sunt lipsite complet de inventar. Luând ea elemente de comparație celealte cimitire din această perioadă, nu numai din Dobrogea, rezultă că descoperirile făcute în cadrul cimitirului de la Isaccea, sunt bogate și relativ numeroase.

6.4. Rezul atele cercetărilor oferă și unele date, cu privire la populația complexului feudal-timpuriu de la Isaccea. În primul rînd, trebuie remarcat faptul că este vorba, în exclusivitate, de o populație creștină, afirmația este argumentată cu ajutorul observațiilor făcute în cadrul cimitirului: orientarea vest-est a mormintelor, poziția brațelor și simbolurile creștine, care, deși nu sunt numeroase, sunt totuși cele mai semnificative. Înținderea cimitirului și freevența mormintelor – ținând seama și de faptul că o mare parte a fost distrusă de luerările agricole – vorbesc despre cotele pe care le atinsese, din punct de vedere demografic, complexul feudal-timpuriu de aici.

Descrierea mormintelor și a inventarului acestora este în măsură să ofere unele date cu privire la situația economică a complexului și a locuitorilor lui în epoca feudală-timpurie; am văzut că majoritatea mormintelor sunt lipsite de inventar, dar în același timp, comparativ cu alte descoperiri similare, inventarele funerare din cimitirul de la Isaccea sunt totuși bogate, dovedă existenței unor posibilități, ce nu erau la îndemâna tuturor complexelor din această perioadă, nu numai în preocuparea, ei după toate probabilitățile, și în producerea unor categorii de obiecte de podoabă, aceea ce nu-și puteau permite decât comunitării unui complex cu potențial economic ridicat.

6.5. Considerațiile de ordin general și succintele concluzii prezentate nu înseamnă epuizarea tuturor problemelor ridicate de analiza materialului arheologic descoperit în inventarele funerare ale mormintelor din cimitirul de epocă feudală-timpurie de la Isaccea, constituind doar puncte de plecare și de sprijin pentru cercetările viitoare – privind viața materială și spirituală – nu numai a complexului feudal-timpuriu de la Isaccea, ci și a întregii Dobroge din perioada secolelor XI–XII.

DESCRIEREA MORMINTELOR ȘI A INVENTARULUI

M.1. Groapă simplă, L = 1,20 m, l = 0,40 m – 0,40 m. În interior se află un schelet de adult, orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate. Lipsesc amânuntele, mormintul fiind răvășit. *Fără inventar.*

M.2. Schelet de adult, găsit la 0,40 m, a căruia groapă nu a mai putut fi precizată; era orientat V-E, culcat pe spate, capul aplecat pe partea stîngă, cu mîinile pe lîngă corp, *Fără inventar.*

M.3. Groapa simplă, L = 1,45 m, l = 0,40 m – 0,40m; a fost tăiat ulterior de groapa lui M4. În interior se află un schelet de adult, orientat NV-SE, în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*

M.4. A apărut imediat spre nord de M3; groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,50 m, – 0,45m. Schelet de adult, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele pe lîngă corp. *Fără inventar.*

M.5. Groapă simplă, L = 1,55m, l = 0,50 m, – 0,50 m; de-a lungul peretilor s-au găsit urme de lemn de la sieriu. În interior, un schelet orientat NV-SE, culcat pe spate, capul cu privirea spre sud-est, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*

M.6. (Pl. IX/1). Groapă simplă a cărei contur nu a mai putut fi sesizat. Schelet de adult, orientat NV-SE, poziție întinsă, cu brațele așezate pe abdomen. *Inventar:* 1) Două brățări de sticlă din categ. II, însirate pe mîna stîngă; 2) Inel confectionat prin răsucirea a două sîrme de argint, cu capetele subțiate prin batere, care se apropiie fără să se unească.

M.7. Conță dintr-o groapă simplă, cu dimensiunile neprecizate, având în interior la -0,55 m, un schelet de adult, orientat NE-SV, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațul dr. de-a lungul corpului, cu cel st. așezat pe abdomen. *Fără inventar.*

M.8. Groapă simplă, L = 1,50 m, l = 0,40m, -0,45m. În interior un schelet de adult, orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă; slaba conservare a oaselor nu a îngăduit detalii privind poziția brațelor. *Fără inventar.*

M.9. Urme slabe din scheletul unui adult, găsit la -0,45 m; conturul gropii și dimensiunile ei nu s-au mai putut preciza; a fost deranjat ulterior de groapa lui M.10. *Fără inventar.*

M.10. Groapă simplă L = 1,40 m, l = 0,40 m, - 0,40 m. În interior schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate, cu brațul dr. indoit și așezat cu palma pe oasele bazinului, iar cel sting pe lîngă corp. *Fără inventar.*

M.11. Groapă simplă, L = 0,60 m, l = 0,35m, - 0,45 m; mormint de copil orientat V-E. Din schelet s-au mai păstrat craniul fragmentar și parte din coloana vertebrală. *Fără inventar.*

M.12. Groapă simplă, orientată V-E, L = 1,20m, l = 0,40m, -0,40m. Nu s-au găsit decît vagi urme din scheletul unui adolescent. *Fără inventar.*

M.13. Mormint de adult, orientat V-E, L = 1,50m l = 0,45m, -040 m. Datorită stării proaste de conservare a scheletului, lipsesc amănuntele. *Fără inventar.*

M.14. Mormint de adult, orientat V-E, răvășit ulterior de groapa lui M.13. Din schelet nu s-au mai păstrat decît oasele mari ale picioarelor. Conturul și dimensiunile gropii nu s-au mai putut preciza. *Fără inventar.*

M.15. Groapă simplă, lungă de 1,70m, lată de 0,50m și adină de 0,45 m. În interior, un schelet de adult orientat V-E, în poziție întinsă, capul ușor aplecat spre dreapta, cu brațul dr. indoit peste ultimile vertebre lombare, iar st. peste oasele bazinului. *Fără inventar.*

M.16. Groapă simplă, L = 1,60m, l = 0,46m, - 050m. În interior, schelet de adult, orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă, cu brațele de-a lungul corpului și cu craniul puțin deplasat spre stînga. *Fără inventar.*

M.17. Groapă simplă, L = 1,50m, l=0,45 m, -0,45 m. Schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, capul aplecat spre dreapta, cu brațele indoite din coate și așezate cu palmele pe umerii respectivi; oasele mici nu s-au mai păstrat. *Fără inventar.*

M.18. Mormint în groapă simplă, L = 1,50m, l = 0,40m, -0,50m. În interior resturi din scheletul unui adult, orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă; slaba conservare a oaselor n-a îngăduit detalii privind poziția brațelor. *Fără inventar.*

M.19. Groapă simplă, L = 1,60m, l = 0,45m, - 0,40 m. Schelet de adult, orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*

M.20. (Pl. IX/2). Schelet de adult, găsit la -0,40 cm, a cărui groapă nu a mai putut fi precizată, era orientat V-E, culcat pe spate, cu brațele ușor indoite din coate și așezate pe oasele bazinului. Inventar: 1) Brătară de sticla din categ.I, găsită pe mină stînga; 2) Iul din sticla, găsit pe oasele bazinului unde fuseseră oasele palmei drepte

M.21. Găsit la -0,45 m; restul din scheletul unui adult, din care s-au mai păstrat doar oasele mari ale picioarelor; nu s-a mai putut urmări conturul și nici dimensiunile gropii. *Fără inventar.*

M.22. Groapă simplă, L = 1,40 m, l = 0,40m, -0,45m. În interior schelet de adult, orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*

M.23. Găsit la -0,50m. În interior, resturi din scheletul unui adult, orientat V-E; s-au mai păstrat doar oasele mari ale picioarelor, celelalte fiind complet descompuse. *Fără inventar.*

M.24. S-a găsit în porțiunea vestică a secțiunii VIIIIB, conținând dintr-o groapă simplă, cu dimensiunile neprecizate, având în interior la -0,55 m, resturi de oase din scheletul unui adult, orientat V-E. *Fără inventar.*

REPARTITIA OBIECTELOR PE MORMINTE

M.25. Groapă simplă, $L = 1,70\text{m}$, $l = 0,65\text{ m}$, $-0,45\text{m}$. În interior, un schelet de adult, orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă, capul aplecat pe partea stîngă, brațele pe oasele bazinului. *Inventar*: 1) O pereche de cercei din bronz, decorați în tehnică filigranului (Pl. V/4a-b); 2) Inel confectionat prin răsucirea a două firme de argint, capetele subțiate, prin batere, se apropie fără să se uncască (Pl. IV/1).

M.26. Groapă simplă, $L = 0,80\text{ m}$, $l = 0,25\text{ m}$, $-0,40\text{ m}$. În interior un schelet de copil orientat V-E, în afara oaselor coloanei vertebrale, celelalte nu se mai păstrează. *Fără inventar*.

M.27. (Pl. IX/3). Groapă simplă, $L = 1,50\text{ m}$, $l = 0,40$, $-0,45\text{ m}$. Schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate, cu capul aplecat pe partea stîngă, brațele fiind așezate pe oasele bazinului. *Inventar*: 1) Trei brățări de sticlă însirate pe mîna st.; două din categ.I, celalătă din categ II; 2) Mărgele de sticlă de diferite forme și dimensiuni.

M.28. Mormînt de adult găsit la $-0,50\text{ m}$, a cărui groapă nu a mai putut fi precizată, fiind suprapus de M. 27. Din scheletul orientat V-E, s-au mai păstrat doar oasele mari ale picioarelor și fragmente din coloana vertebrală. *Fără inventar*.

M.29. Mormînt constând dintr-o groapă simplă, $L=1,50\text{ m}$, $l=0,40\text{ m}$, $-0,50\text{ m}$. Schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele așezate pe oasele bazinului. *Fără inventar*.

M.30. Groapă simplă, $L = 1,65\text{ m}$, $l = 0,45\text{ m}$, $-0,50\text{ m}$. În interior schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă; lipsesc amănuințele, starca de conservare a oaselor fiind precară. *Fără inventar*.

M.31. (Pl. X/1) Mormînt în groapă simplă, $L = 1,60\text{ m}$, $l = 0,40\text{ m}$, $-0,45\text{ m}$. Schelet de adult orientat V-E, în poziție întinsă, cu brațele pe oasele bazinului. *Inventar*: 1) Mărgele de sticlă bitroneconice; 2) Mărgele de sticlă cu „ochișori”.

M.32. Groapă simplă, $L = 1,40\text{ m}$, $l = 0,54\text{ m}$, $-0,40\text{ m}$. În interior, un schelet de adolescent orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate, capul aplecat pe partea stîngă, cu brațele așezate pe oasele bazinului. *Fără inventar*.

M.33. Groapă simplă, $L = 1,35\text{ m}$, $l = 0,40\text{ m}$, $-0,40\text{ m}$. Schelet de adolescent orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă; slaba conservare a oaselor n-a îngăduit detalii privind poziția brațelor. *Fără inventar*.

M.34. Schelet de adult, lung de $1,50\text{ m}$, găsit la $-0,45\text{ m}$; forma și dimensiunile gropii nu s-au mai putut preciza. Era orientat V-E, în poziție întinsă, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar*.

M.35. Groapă simplă, $L = 1,50$, $l = 0,45$, $-0,50\text{ m}$. În interior, schelet de adult, orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate, capul aplecat pe partea stîngă, brațele așezate pe oasele bazinului. *Fără inventar*.

M.36. Groapă simplă, $L = 1,60\text{ m}$, $l = 0,45\text{ m}$, $-0,50\text{ m}$. Schelet de adult, orientat NV-SE, în poziție întinsă, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar*.

M.37. Mormînt de adult în groapă simplă, $L = 1,60\text{ m}$, $l = 0,45$, $-0,40\text{ m}$. Scheletul, orientat NV-SE, culcat pe spate, în poziție întinsă, capul aplecat pe partea dreaptă, brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar*.

M.38. Mormînt descoperit la $-0,45\text{ m}$, răvășit de arătură, forma și dimensiunile gropii nu s-au mai putut preciza. Din schelet nu s-au mai găsit decât urme din oasele mari de la picioare. Este orientat V-E. *Fără inventar*.

M.39. A apărut imediat spre est de M. 38; groapă simplă, $L = 1,70\text{ m}$, $l = 0,55$, $-0,45\text{ m}$, Schelet de adult, orientat NV-SE, culcat pe spate, în poziție întinsă, capul aplecat pe partea dreaptă, cu brațele pe lîngă corp. *Fără inventar*.

M.40. Groapă simplă, $L = 1,80$, $l = 0,60$, $-0,45\text{ m}$. În interior, schelet de adult, orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar*.

M.41. (Pl. X/2) Groapă simplă, $L = 1,60$, $l = 0,40$, $-0,40\text{ m}$; de-a lungul pereților s-au găsit urme de lemn și cuie de fier de la sieriu. În interior, schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu mișinile pe oasele bazinului. *Inventar*: 1. cinci brățări de sticlă, categoria a III-a, însirate pe mîna stîngă; două sunt din sticlă de culoare verde, două din sticlă de culoare maron și una din sticlă de culoare neagră.

2. Inel simplu din sîrmă de bronz, de formă aproape circulară; a fost găsit în zona arcadei zigomatiice stîngi (Pl. X/2).

M. 42. (Pl. V/5; IX/4) Găsit imediat spre vest de M. 41, groapă simplă, L = 0,90 m, l = 0,30 m, -0,40 m. Schelet de copil, orientat V.E., culcat pe spate, cu brațele pe oasele bazinului. *Inventar*: 1. Brățără de argint, simplă, cu capete apropiate, avînd extremitățile ușor subțiate; a fost găsită pe mâna dreaptă.

M. 43. Groapă simplă, L = 1,55 m, l = 0,45 m, -40 m. În interior s-au găsit resturile unui schelet de adult, din care s-au mai păstrat oasele mari ale picioarelor, cele două humerus și craniul. Avea orientarea N-S, culcat pe spate, în poziție, întinsă. *Fără inventar*.

M. 44. Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,45 m, -0,40 m. Schelet de adult, bine conservat, orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațele pe oasele bazinului. *Inventar*: 1. Inel de bronz cu chaton de argint, găsit în zona bazinului, unde fuseseră mîinile (Pl. V/2); 2. Mărgele bitroneonice din sticlă verde-translucidă; s-au găsit în jurul gâtului; 3. Două inele simple din sîrmă de bronz, de formă aproape circulară, găsite în zona areadelor zigomatiice.

M. 45. Mormînt de copil, lung de 0,80 m, găsit la -0,75 m; forma și dimensiunile gropii nu s-au mai putut stabili. În interior, scheletul era orientat E-V, culcat pe spate, cu mîinile pe oasele bazinului. *Inventar*: 1. Două monede bizantine de bronz. Foll. an., cl.C, emisiuni din anii 1034-1042, în timpul împăratului Mihail IV Paflagonianul; s-au găsit pe oasele bazinului, sub palma mîinii drepte (Pl. XVI/10a-b, 9 a-b).

M. 46. Groapă simplă, L = 1,65 m, l = 0,45 m, -0,40 m. În interior, schelet de adult orientat SV-NE, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațul drept pe abdomen, st. indoit din cot și adus cu palma pe piept. *Fără inventar*.

M. 47. Groapă simplă; L = 1,50 m, l = 0,40 m, -0,45 m; Schelet de adult orientat V-E, în poziție întinsă, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar*.

M. 48. Din el nu s-a mai păstrat decît coloana vertebrală, restul fiind distrus de groapa lui M. 49; era orientat V-E. *Fără inventar*.

M. 49. Groapă simplă; L = 1,70 m, l = 0,50 m, -0,58 m. În interior, schelet de adult, orientat NV-SE, culcat pe spate în poziție întinsă, capul aplecat pe partea dreaptă, cu brațele așezate pe oasele bazinului. *Fără inventar*.

M. 50. Găsit imediat la nord de M. 40; Groapă simplă a cărei formă și dimensiuni nu s-au mai putut preciza. Din schelet s-au păstrat resturi din craniu și din oasele mari ale picioarelor. Era orientat V-E. *Fără inventar*.

M. 51. Groapă simplă, L = 1,46 m, l = 0,40 m, -0,50 m. Schelet orientat SV-NE în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar*.

M. 52. Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,45 m, -0,55 m. Schelet de adult, orientat V-E, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar*.

M. 53. Groapă simplă L = 1,80 m, l = 0,55 m, -0,55 m. În interior, schelet de adult, orientat SV-NE; capul aplecat pe partea stîngă, brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar*.

M. 54. Mormînt de adult în groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,45 m la vest și 0,40 m la est. În interior s-au păstrat vagi urme din schelet. Era orientat NV-SE. *Fără inventar*.

M. 55. Groapă simplă L = 1,55 m, l = 0,50 m, -0,55 m. Schelet de adult, orientat SV-NE; capul aplecat pe partea dreaptă, cu brațul drept pe abdomen, stîngul indoit din cot și adus cu palma pe umărul respectiv. *Fără inventar*.

M. 56. Găsit imediat la vest de M. 55. Mormînt de adult în groapă simplă, a cărei formă și dimensiuni nu au mai putut fi precizate. Scheletul, culcat pe spate, cu brațele pe abdomen, era orientat SV-NE. *Inventar*: Brățără de sticlă din categoria a IV-a, găsită pe mâna stîngă (Pl. VI/3; VII/10; IX/5).

M. 57. Groapă simplă, L = 1,76 m, l = 0,50 m, -0,55 m. În interior schelet de adult, orientat SV-NE, culcat pe spate, brațul drept pe abdomen, stîngul indoit din cot și adus cu palma pe umărul respectiv. *Fără inventar*.

M. 58. Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,40 m, -0,65 m. Schelet de adult, orientat V-E, capul aplecat pe partea dreaptă, brațele pe abdomen. *Inventar*: 1. Cruce de bronz,

având pe față principală, reprezentat în relief plat, figura lui Hristos răstignit (Pl. VIII/22); 2. Monedă bizantină de bronz, Foll. an. cl. B, emisiune din anii 1028–1024, din timpul domniei împăratului Roman III Arghiros; s-a găsit pe oasele bazinului, sub palma mîinii drepte (Pl. XVI/11a–b).

M. 59. Groapă simplă, L = 1,40 m, l = 0,35 m, -0,60 m. Schelet orientat V–E, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 60. Mormânt în groapă simplă, L = 1,45 m, l = 0,40 m, -0,60 m. În interior resturi din craniul unui schelet orientat V–E. *Fără inventar.*

M. 61. (Pl. XI/1) Groapă simplă, L = 1,05 m, l = 0,30 m, -0,50 m. Schelet de copil, orientat V–E, culcat pe spate, cu brațele așezate pe abdomen. *Inventar:* 1. Mărgele de sticlă cu „ochișori”; 2. Mărgele bitroneonice din sticlă verde translucidă; 3. Mărgele cilindrice perforate longitudinal, având suprafața crestată pe orizontală și pe verticală, formând un fel de „dințișori”: au fost găsite în jurul gâtului; 4. Cruce de bronz, având brațele terminate cu protuberanțe, prevăzută cu o urechiușă pentru agățat, la extremitatea brațului superior. (Pl. VIII/23).

M. 62. Mormânt de adult în groapă simplă, L = 1,50 m, l = 0,40 m, -0,50 m. Scheletul în poziție întinsă, cu brațele așezate pe abdomen, era orientat V–E. *Fără inventar.*

M. 63. Groapă simplă, L = 1,50 m, l = 0,40 m, -0,55 m. În interior schelet orientat SV–NE, culcat pe spate, cu brațele pe oasele bazinului. *Fără inventar.*

M. 64. Mormânt de adult în groapă simplă, L = 1,50 m, l = 0,45 m, -0,60 m. Orientat V–E, în poziție întinsă, avea brațele puternic indoite din coate și aduse cu palmele pe umerii respectivi. *Fără inventar.*

M. 65. Găsit imediat la S–E de M. 64; mormânt în groapă simplă, continând un schelet de adult, orientat NV–SE, având brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 66. Groapă simplă, L = 1,45 m, l = 0,40 m, -0,55 m. Schelet orientat V–E, capul aplecat pe partea stângă, brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 67. Groapă simplă a cărui contur și dimensiuni nu s-au mai putut stabili. În interior, schelet de adult, lung de 1,85 m, întins pe spate, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 68. Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,40 m, -0,60 m. Schelet orientat V–E, cu brațele așezate pe bazin. *Inventar:* 1. Monedă bizantină de bronz, Foll. an. cl. B, emisiune din anii 1028–1034, în timpul domniei împăratului Roman III Arghiros; găsită pe oasele bazinului, sub palma mîinii drepte. (Pl. XVI/12 a–b)

M. 69. Urme din scheletul unui copil, din care s-au mai păstrat doar oasele mari ale picioarelor. Era orientat V–E. *Fără inventar.*

M. 70. (Pl. X/3) Conține dintr-o groapă simplă, cu dimensiunile neprecizate, având în interior, la -0,35 m, un schelet de copil, orientat V–E, cu brațele așezate pe abdomen. *Inventar:* 1. Nouă brățări de sticlă, găsite șase pe mîna stângă și trei pe cea dreaptă. Primele opt aparțin categoriei a IV-a, (Pl. VI/11–12) ceea de-a noua categoriei I; 2. Mărgele bitroneonice de chihlimbar, fațetate, găsite în jurul gâtului; 3. Medalion din bronz, fără formă ovală; pe față principală este redată în relief plat, Fecioara Maria cu pruncul.

M. 71. Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,40 m, -0,50 m. În interior schelet de adult, orientat V–E, capul aplecat pe partea dreaptă, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 72. Groapă simplă, L = 1,45 m, l = 0,35 m, -0,55 m. În interior, schelet orientat NV–SE, culcat pe spate, cu mîinile pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 73. Mormânt de adult în groapă simplă, L = 1,65 m, l = 0,40 m, -0,40 m. Schelet orientat SV–NE, culcat pe spate, capul aplecat pe partea dreaptă, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 74. Groapă simplă, a cărei formă și dimensiuni nu s-au mai putut preciza. În interior, la -0,50 m, schelet de adult, orientat V–E cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 75. Găsit la -0,60 m; resturi din scheletul unui copil ce avea orientarea V–E. *Inventar:* 1. În pămîntul de umplutură s-a găsit o mărgică masivă din sticlă de culeare albastră în formă de butoiș; 2. Pandantiv globular din bronz.

- M. 76. Groapă simplă, $L = 1,60$ m, $l = 0,45$ m, $-0,60$ m. Schelet de adult, orientat V-E, brațul drept de abdomen, stîngul întins pe lingă corp. *Fără inventar.*
- M. 77. Groapă simplă, $L = 1,75$, $l = 0,55$ m, $-0,60$ m. Schelet culcat pe spate, cu brațele așezate pe abdomen, orientat V-E. *Fără inventar.*
- M. 78. (Pl. XI/3) Mormânt de adult în groapă simplă, $L = 1,45$ m, $l = 0,40$ m, $-0,65$ m. Schelet culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen, orientat V-E. *Inventar:* 1. Mărgele bitrouconică din chihlimbar; 2. Inel simplu din sîrmă de bronz, de formă aproximativ circulară; 3. Pandantiv globular din bronz.
- M. 79. Schelet de adult, orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*
- M. 80. Găsit imediat la nord de M. 79; mormânt de adult în groapă simplă, $L = 1,50$ m, $l = 0,40$ m, $-0,65$ m. Scheletul, orientat V-E, era culcat pe spate, avind brațul drept pe abdomen și stîngul întins pe lingă corp. *Inventar:* 1. Mărgele de chihlimbar prismatice; una este în formă de toporaș; 2. Inel confectionat prin simplitarea a două sîrme de bronz, capetele lățite și subțiate, se apropie fără să se unească.
- M. 81. Conță dintr-o groapă simplă cu dimensiunile precizate, având în interior la $-0,70$ m, un schelet de adult, orientat V-E, culcat pe spate, cu brațele așezate pe abdomen. *Fără inventar.*
- M. 82. Groapă simplă, $L = 0,80$ m, $l = 0,35$ m, $-0,65$ m. În interior urme vagi din scheletul unui copil, orientat V-E. *Fără inventar.*
- M. 83. Urme slabe din scheletul unui adult aflat la $-0,60$ m adâncime. Conturul și dimensiunile gropii nu s-au mai putut preciza. Era orientat V-E. *Fără inventar.*
- M. 84. Groapă simplă, $L = 1,60$ m, $l = 0,40$ m, $-0,60$ m. Schelet în poziție întinsă, capul aplacat pe partea stîngă, brațele așezate pe abdomen, orientat V-E. *Fără inventar.*
- M. 85. Groapă simplă, $L = 1,85$ m, $l = 0,60$ m, $-0,55$ m. Schelet de adult orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Inventar:* 1. Fragmente din zale de fier puternic corodate¹²⁷.
- M. 86. (Pl. XI/2). Mormânt de adult în groapă simplă, $L = 1,50$ m, $l = 0,40$ m, $-0,55$ m. Schelet orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Inventar:* 1. Trei brățări de sticla din categoria I; s-au găsit însirate pe mîna stîngă.
- M. 87. Groapă simplă, $L = 1,80$ m, $l = 0,55$, $-0,50$ m. Schelet de adult, culcat pe spate, cu brațele așezate pe abdomen, orientat V-E. *Fără inventar.*
- M. 88. Groapă simplă, $L = 0,50$ m, $l = 0,25$, aflat la $-0,40$ m. În interior resturi din scheletul unui copil, orientat SV-NE. *Fără inventar.*
- M. 89. Mormânt de adult în groapă simplă, $L = 1,60$ m, $l = 0,45$ m, $-0,50$ m. Schelet orientat SV-NE, culcat pe spate, brațul drept așezat pe abdomen, stîngul îndoit din cot și adus cu palma pe umărul respectiv. *Fără inventar.*
- M. 90. (Pl. XV/1) Groapă simplă, $L = 0,70$ m, $l = 0,25$ m, $-0,50$ m. În interior resturi din scheletul unui copil, orientat V-E, cu brațele așezate pe abdomen. *Inventar:* 1. Două brățări de sticla din categoria II, găsite pe mîna stîngă.
- M. 91. Groapă simplă, $L = 1,60$ m, $l = 0,40$ m, $-0,40$ m. Schelet orientat V-E, cu brațul drept pe abdomen, stîngul îndoit din cot, cu palma pe piept. *Fără inventar.*
- M. 92. Mormânt de adult, groapă simplă, $L = 1,70$ m, $l = 0,45$ m, $-0,35$ m. Schelet orientat V-E, în poziție întinsă, cu brațele așezate pe oasele bazinului. *Fără inventar.*
- M. 93. Groapă simplă, $L = 0,90$ m, $l = 0,25$ m, $-0,35$ m. În interior resturi din scheletul unui copil, orientat V-E. *Fără inventar.*
- M. 94. Mormânt de copil, găsit imediat la nord de M. 93; groapă simplă a cărei formă și dimensiuni nu s-a mai putut preciza; din schelet s-au păstrat doar urme din craniu, celealte oase fiind complet pulverizate. *Fără inventar.*
- M. 95. (Pl. XII/1). Groapă simplă, $L = 1,70$ m, $l = 0,45$ m, $-0,40$ m. În interior, schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate, cu brațele așezate pe abdomen. *Inventar:* 1. Brățără de sticla, din categoria IV, găsită pe mîna stîngă; 2. Mărgele poliedrice din chihlimbar; 3. Mărgele de sticla, de formă sferică neregulată; 4. Mărgele confectionate din cristal de stîncă de formă sferică turtită, cu trei șiruri orizontale a către 7 fațete; 5. Mărgele confectionate din scoici; s-au găsit în jurul gâtului; 6. Inel de timplat confectionat din bronz, cu un capăt îndoit pe traiectoria unui arc de cerc; 7. Pandantiv din piatră romboidal.

M. 96. (Pl. XII/1). Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,40 m, -0,40 m. Schelet de adult orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Inventar*: 1. Brătară de stielă, din categoria IV, găsită pe mîna stîngă. 2. Mărgele de chihlimbar.

M. 97. Mormînt de copil, găsit la -0,30 m, răvășit de lucrările agricole. *Fără inventar*.

M. 98. Groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,40 m, -0,40 m. Schelet orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar*.

M. 99. Groapă simplă cu dimensiunile neprecizate. În interior, la -0,40 m a fost găsit un schelet lung de 1,60 m, orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar*.

M. 100. Mormînt de adult deranjat de lucrările agricole. *Fără inventar*.

M. 101. Groapă simplă, L = 1,80 m, l = 0,50 m, -0,40 m. În interior schelet de adult, orientat V-E, culcat pe spate, cu mîinile pe oasele bazinului. *Fără inventar*.

M. 102 (Pl. XV/3). Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,45 m. În interior schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate, cu brațele pe abdomen. *Inventar*: Mărgele de stielă, circulare și tubulare, găsite în jurul gâtului. 2. Frag. de brătară din categ. II decorată cu linii oblice.

M. 103. Mormînt de adult, distrus de lucrările agricole, găsit la -0,30 m. Din schelet s-au păstrat doar urme vagi din craniu. *Fără inventar*.

MORMINTE FEUDALE-TIMPURII GĂSITE ÎN TUMULI DIN EPOCA ROMÂNĂ TIMPURIE

La limita de nord-vest a cimitirului feudal-timpuriu se aflau doi tumuli, aparținând necropolei tumulare romane din prima jumătate a sec. II e.n. Lucrările agricole au afectat în mod direct acești tumuli, impunînd întreprinderea săpăturilor de salvare. În cuprinsul lor, s-au descoperit în afara mormintelor de incinerare din prima jumătate a sec. II e.n., și o serie de morminte secundare, introduse ulterior, în epoca feudală-timpurie.

Tumulul IA. A fost cercetat parțial și în interiorul lui s-au descoperit șase morminte din epoca feudală-timpurie.

M. 104. Groapă simplă, L = 1,80 m, l = 0,55 m, -0,70 m. În interior un schelet de adult, orientat V-E, poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar*.

M. 105. Groapă simplă, L = 1,30 m, l = 0,40 m, -0,70 m. Resturi din scheletul unui adolescent, din care s-au mai păstrat fragmente din craniu și oasele mari ale picioarelor. *Fără inventar*.

M. 106. Groapă simplă a cărei contur și dimensiuni nu s-au mai putut stabili. Schelet de adult orientat V-E, cu brațele pe abdomen, găsit la -0,90 m. *Fără inventar*.

M. 107. Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,45 m, -0,75 m. În interior se află un schelet de adult orientat V-E, poziție întinsă, cu brațul dr. pe lingă corp, st. fiind îndoit din cot și așezat cu palma pe oasele bazinului. *Fără inventar*.

M. 108. Mormînt de copil orientat V-E, din care s-au păstrat urme slabe. *Fără inventar*.

M. 109. Mormînt de adult în groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,45 m, -0,70 m. Scheletul orientat V-E, avea capul aplecat spre dreapta, brațul fiind așezat pe oasele bazinului. *Fără inventar*.

Tumulul IB. Cel de al doilea tumul săpat în 1979, se află la cca. 300 m, spre SV de limita cimitirului feudal-timpuriu. În cursul săpăturilor au fost dezvelite și cercetate 63 de morminte din epoca feudală-timpurie.

M. 110. (Pl. XIII/3) Groapă simplă, L = 1,80 m, l = 0,50 m, -0,70 m. În interior se află un schelet de adult, orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele așezate pe abdomen. *Inventar*: 1. Trei brătări din stielă, însirate pe mîna stîngă; două aparțin categ. I, cea de a treia categ. II; 2. Mărgele din stielă peste care s-a aplicat un strat subțire de argint, găsit în jurul gâtului; 3. Inel simplu din sîrmă de bronz, de formă aproximativ circulară, găsite în zona aradei zigomatiice drepte.

M. 111. Mormînt de adult în groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,50 m, -0,70 m. Schelet orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă, brațul dr. pe bazin, st. pe abdomen. *Inventar*: 1. Două ouă de lut ars, smălțuite, decorate cu acolade, găsite lingă coapsa stîngă. (Pl. VIII/20-21)

M. 112. Groapă simplă, L = 1,68 m, l = 0,45 m, -0,70 m. Schelet orientat V-E, culcat pe spate, capul aplecat pe partea dreaptă, cu brațele pe abdomen. Fără inventar.

M. 113. Groapă simplă, L = 1,50 m, -0,70 m. În interior s-a găsit un schelet de adult slab conservat, orientat V-E. Fără inventar..

M. 114. (Pl. XII/4) Mormânt de adult găsit la -0,70 m adâncime; forma și dimensiunile gropii nu s-au mai putut preciza. Schelet orientat V-E, culcat pe spate cu brațele pe abdomen. Inventar: 1. Două brățări din sticla, categ. I, găsite pe mîna stîngă; 2. Nasture globular din bronz.

M. 115. Groapă simplă, L = 1,50 m, l = 0,40 m, -0,70 m. Schelet orientat SV-NE, culcat pe spate, cu brațul dr. așezat pe abdomen, st. fiind depus pe oasele bazinului. Fără inventar.

M. 116. (Pl. XIII/1) Groapă simplă, l. = 1,65 m, l = 0,45 m, -0,70 m. În interior un schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. Inventar: 1. Trei brățări de sticla din categ. I, găsite însirate pe mîna stîngă.

M. 117. Schelet de adult, lung de 1,70 m, orientat V-E, culcat pe spate, cu brațul dr. pe abdomen, iar st. pe bazin. Fără inventar.

M. 118. (Pl. XIII/2) Mormânt de copil în groapă simplă, scheletul orientat V-E, avea brațele puse pe abdomen. Inventar: 1. Brățără de sticla din categ. I, găsită pe mîna stîngă.

M. 119. Groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,40 m, -0,70 m. În interior schelet de adult orientat V-E, culcat pe spate, cu brațele pe abdomen. Fără inventar.

M. 120. Schelet de adolescent găsit la -70 m, adâncime, orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. Fără inventar.

M. 121. Groapă simplă a cărei formă și dimensiune nu au mai putut fi precizate. Din scheletul orientat NV-SE, nu s-au mai păstrat decât oasele mari ale picioarelor. Fără inventar.

M. 122. (Pl. XIII/3) Groapă simplă, L = 1,40 m, l = 0,35 m, -0,70 m. Schelet orientat NV-SE, în poziție întinsă, cu brațele pe bazin. Inventar: 1. Trei brățări de sticla din categ. I, găsite pe mîna dreaptă.

M. 123. Groapă simplă, L = 1,80 m, l = 0,50 m, -0,70 m. Schelet de adult culcat pe spate în poziție întinsă, orientat NV-SE, capul aplecat spre stînga, brațele pe bazin. Fără inventar.

M. 124. Găsit în taluzul lăsat pentru profil, schelet orientat V-E, în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. Fără inventar.

M. 125 (Pl. XIII/4). Mormânt de adult în groapă simplă, a cărei formă și dimensiuni nu au mai putut fi precizate. Schelet orientat NV-SE, din care s-au mai păstrat doar oasele mari ale picioarelor și cele ale brațului drept. Inventar: 1) Două brățări de sticla din categ. I; 2) Mărgele de sticla circulare, de culare alb-gălbui.

M. 126. Găsit la -0,75 m adâncime; resturi din scheletul unui adult din care s-au păstrat doar oasele mari ale picioarelor. Era orientat NV-SE. Nu s-a mai putut urmări conturul și nici dimensiunile gropii. Fără inventar.

M. 127. Groapă simplă, L = 1,45 m, l = 0,40 m, -0,75 m. În interior schelet orientat NV-SE, culcat pe spate în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. Inventar: 1) Mărgele de sticla cu „ochișori”; 2) Mărgele bitroneonice din sticla; 3) Inel simplu din sîrmă de bronz, de formă aproximativ circulară, găsit în zona areadei zigomatice stîngi.

M. 128. Groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,40 m, -0,75 m. Schelet orientat SV-NE, culcat pe spate în poziție întinsă, capul aplecat pe partea stîngă, cu brațele pe bazin. Fără inventar.

M. 129. Groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,45 m, -0,75 m. În interior scheletul unui adult orientat SV-NE, capul aplecat pe partea dreaptă, brațele pe abdomen. Inventar: 1) Ou de lut ars, smălțuit, decorat cu acolade, găsit lingă coapsa stîngă (Pl. XVIII/19); 2) Inel din bronz, cu chaton ovoidal de argint, avînd în interior o piatră de culoare albastră.

M. 130. Resturi din scheletul unui adult găsite la -0,75 m adâncime. Conturul și dimensiunile gropii n-au mai putut fi precizate. Fără inventar.

M. 131. Groapă simplă, L = 1,73 m, l = 0,45 m, -0,75 m. În interior schelet de adult orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 132. Groapă simplă, L = 1,68 m, l = 0,45 m, -0,75 m. În interior s-a găsit un schelet orientat SV-NE, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 133. Groapă simplă, L = 1,67 m, l = 0,46 m, -0,75 m. Schelet de adult orientat SV-NE, culcat pe spate în poziție întinsă, cu brațul drept pe abdomen, st. fiind pus pe bazin. *Fără inventar.*

M. 134. Mormânt de adult în groapă simplă, lungă de 1,70 m, lată de 0,45 m, găsit la -0,80 m. Scheletul, în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațul dr. pe abdomen și st. pe bazin, era orientat V-E. *Fără inventar.*

M. 135 (Pl. XI/6). Schelet de adolescent, găsit la -0,80 m, a cărui groapă nu a mai putut fi precizată, era orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele aşezate pe oasele bazinului. *Inventar:* 1) Ou de lut ars smălțuit, decorat cu acolade, găsit lîngă coapsa stîngă (Pl. VIII/18); 2) Inel din bronz, de formă aproximativ circulară confectionat prin împletirea a două sîrme de bronz.

M. 136. Groapă simplă, L = 1,80 m, l = 0,50 m, -0,80 m. În interior, schelet de adult orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 137. Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,50 m, -0,80 m. Schelet orientat NV-SE, în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 138. Groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,45 m, -0,80 m. În interior resturi din scheletul unui adult, din care s-au mai păstrat doar oasele mari ale picioarelor. Avea orientarea NV-SE. *Fără inventar.*

M. 139. Mormânt de adult în groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,50 m, -0,80 m. În interior, scheletul unui adult, orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele îndoite din coate și aduse cu palmele pe umerii respectivi. *Fără inventar.*

M. 140. Groapă simplă, L = 1,5 m, l = 0,45 m, -0,80 m. În interior resturi din scheletul unui adult, orientat V-E, din care s-a păstrat doar parte din jumătatea superioară a corpului și oasele mari ale picioarelor. *Fără inventar.*

M. 141. Groapă simplă, L = 1,40 m, l = 1,40 m, -0,80 m, conținând un schelet orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațele îndoite din coate și aduse cu palmele pe piept. *Inventar:* 1) Trei brățări de stielă din categ. I, găsite pe mâna stîngă (Pl. XIV/1); 2) Lama unui cuțit de fier, găsită lîngă coapsa stîngă (Pl. XIV/1).

M. 142. Groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,50 m, -0,80 m. Schelet de adult, orientat V-E, în poziție întinsă, cu brațele pe piept. *Inventar:* 1) Două brățări de stielă din categ. I, găsite pe mâna stîngă (Pl. XIV/2).

M. 143. Mormânt de adult în groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,40 m, -0,70 m. Schelet orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațul dr. pe bazin, st. pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 144. Schelet de copil, găsit la -0,80 m, în groapă simplă, cu conturul și dimensiunile neterminate. Era orientat V-E, culcat pe spate, în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen, oasele fiind foarte slab conservate. *Inventar:* 1) Brățără de stielă din categ. I, găsită pe mâna stîngă (Pl. XIV/3).

M. 145. Groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,45 m, -0,90 m. În interior, schelet de adult orientat V-E în poziție întinsă, culcat pe spate cu brațul stîng pe abdomen, dreptul fiind îndoit din cot și adus cu palma pe umărul respectiv. *Fără inventar.*

M. 146. Groapă simplă, L = 1,60 m, l = 0,40 m, -0,80 m. Schelet orientat V-E cu brațele pe lîngă corp. *Fără inventar.*

M. 147. Schelet de adult găsit la 0,90 m în groapă simplă, L = 1,80 m, l = 0,50 m. Era orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă, capul aplecat pe partea dreaptă, brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 148. Groapă simplă, L = 1,74 m, l = 0,50 m, -0,80 m. Schelet de adult orientat V-E cu brațele pe piept. *Inventar:* 1) Ou de lut ars, smălțuit, găsit în zona coapsei stîngi (Pl. VIII/17).

M. 149. Groapă simplă, $L = 1,20$ m, $l = 0,35$ m, $-0,90$ m. În interior resturi dintr-un schelet orientat V-E; slaba conservare a oaselor n-a îngăduit detaliu privind poziția măinilor. *Fără inventar.*

M. 150. Groapă simplă, $L = 1,60$ m, $l = 0,40$ m, $-0,80$ m. Schelet orientat V-E, culcat pe spate, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 151. (Pl. XV/1) Mormânt de adolescent găsit în groapă simplă, $L = 1,30$ m, $l = 0,35$ m, $-0,80$ m. Schelet orientat E-V, în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. *Inventar:* 1) Patru brățări de sticlă din categoria I, găsite pe mină stîngă; 2) Inel confectionat prin răscuirea a două sîrme de bronz, capetele subțiate prin batere se apropie fără să se unească; 3) Mărgele bitronconice din sticlă verde-translucidă, găsite în jurul gâtului. 4) Inel simplu de bronz de formă circulară.

M. 152. Groapă simplă, $L = 1,50$ m, $l = 0,45$ m, $-0,80$ m. Schelet orientat V-E, în poziție întinsă, culcat pe spate, cu brațele pe lingă corp. *Fără inventar.*

M. 153. (Pl. XV/4). Groapă simplă, $L = 1,80$ m, $l = 0,50$ m, $-0,80$ m. În interior, schelet de adult orientat V-E, capul aplecat pe partea stîngă, brațul dr. pe abdomen, st. indoit din cot și adus cu palma pe piept. *Inventar:* 1) Mărgele de chihlimbar, găsite în jurul gâtului; 2) Inel simplu din bronz de formă circulară, găsit în dreptul arcadei zigomatiice stîngi.

M. 154. Groapă simplă, $L = 1,60$ m, $l = 0,40$ m, $-0,90$ m. Schelet orientat V-E cu brațele pe piept. *Fără inventar.*

M. 155. Groapă simplă, $L = 1,65$ m, $l = 0,40$ m, $-0,90$ m. Schelet orientat V-E cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 156. Mormânt de adult în groapă simplă, $L = 1,75$ m, $l = 0,45$ m, $-0,90$ m. Schelet orientat V-E, capul aplecat pe partea stîngă, cu brațele pe abdomen. *Inventar:* Mărgele de sticlă, alb-opacă și violacee, de formă cilindrică și bitronconică, găsite în jurul gâtului.

M. 157. Mormânt în groapă simplă. Din el nu s-a mai păstrat decât craniul. *Inventar:* 1) În pămîntul de umplutură al gropii a fost găsită o verighetă din bronz (Pl. IV/6).

M. 158. Schelet de copil găsit în groapă simplă cu conturul și dimensiunile neprecizate. Era orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 159. Groapă simplă, $L = 1,60$ m, $l = 0,50$ m, $-0,65$ m. În interior un schelet orientat V-E, culcat pe spate în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. *Inventar:* 1) Inel din argint cu chaton avînd în interior o sticlă de culoare albastră. (Pl. V/2); 2) Inel simplu din bronz de formă aproximativ circulară aflat în zona arcadei zigomatiice drepte,

M. 160. (Pl. XIV/4) Schelet de copil în groapă simplă, $L = 1$ m, $l = 0,30$ m, $-0,75$ m, orientat V-E, avea brațele depuse pe abdomen. *Inventar:* 1) 3 brățări de sticlă din categoria I, găsite, primele două pe mină stîngă, cea de-a treia pe mină dreaptă.

M. 161. Groapă simplă, $L = 1,80$ m, $l = 0,55$ m, $-0,65$ m. Schelet de adult orientat NV-SE, culcat pe spate în poziție întinsă, cu brațele depuse pe oasele bazinului, *Fără inventar.*

M. 162. Groapă simplă, $L = 1,65$ m, $l = 0,45$ m, $-0,65$ m. Schelet orientat V-E, în poziție întinsă, cu brațele pe abdomen. *Inventar:* 1) Inel simplu de bronz de formă aproximativ circulară, găsit în dreptul arcadei zigomatiice drepte; 2) Mărgeală masivă din sticlă, în formă de butoiș, ornamentată cu acolade de culoare albă pe fond maron.

M. 163. Groapă simplă, $L = 1,90$ m, $l = 0,60$ m, $-0,65$ m. Schelet de adult orientat V-E, cu brațele pe piept. *Fără inventar.*

M. 164. Schelet de copil, orientat V-E, din care s-au mai păstrat doar oasele mari ale picioarelor și craniul. *Fără inventar.*

M. 165. Schelet de adult, lung de 1,65 m, orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar.*

M. 166. (Pl. XI/5) Mormânt de adult în groapă simplă, $L = 1,70$ m, $l = 0,50$ m, $-0,70$ m. Scheletul orientat V-E, avea brațele puse pe abdomen, *Inventar:* 1) Inel din bronz, confectionat prin împletirea a două sîrme, cu capetele subțiate prin batere,

care se apropiie fără să se unească; 2) Inel simplu din bronz, de formă aproximativ circulară, găsit în zona arcadei zigomatiice stîngi.

M. 167. Conță din cîteva resturi aparținînd unui schelet de copil, găsit la 0,75 m adîncime. *Fără inventar*.

M. 168. Urme slabe din scheletul unui adult găsit la -0,85 m. Conturul și dimensiunile gropii nu s-au mai putut preciza. *Inventar*: 1) Trei inele simple din bronz de formă aproximativ circulară găsite în drptul areadelor zigomatiice.

M. 169. Groapă simplă, L = 1,80 m, l = 0,45 m, - 0,80 m. Schelet de adult orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Fără inventar*.

M. 170. (Pl. XVI/1-8). Groapă simplă, L = 1,70 m, l = 0,50 m, - 0,80 m. Schelet orientat V-E, cu brațele pe abdomen. *Inventar*: 1) Sase garnituri din bronz pentru imbrăcăminte, găsite în zona toracică; 2) Cataramă mică în bronz, de formă ovală, îngroșată în secțiune; 3) Lamă de cuțit din bronz găsită în regiunea coastelor stîngi; 4) Inel-verigă din bronz, găsit în zona toracică (Pl. IV/9).

M. 171. Din scheletul orientat V-E s-au păstrat doar oasele mari ale picioarelor. *Fără inventar*.

M. 172. Groapă simplă, L = 0,80 m, l = 0,30 m, - 0,85 m. În interior s-au mai găsit doar resturi din craniul unui copil, indicînd orientarea V-E a scheletului. *Fără inventar* (vezi ilustrația p. 519).

CATALOG SELECTIV

OBIECTE DE PODOABĂ

I. BRĂȚARI DE STICLĂ

1. Brățară

M.,D.D."TL, inv. nr. 15852, sec. XI. Descoperită în mormîntul nr. 20. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior: 5,2 cm; diametrul exterior: 6,4 cm; grosimea barei: 0,6 cm.

Brățară confectionată din bară circulară în secțiune, de culoare albastră, cu capetele sudate, suprapuse, Stare de conservare bună.

Pl. IX/2

2. Brățară

M.D.D.TL., inv. nr. 15824, sec. XI. Descoperită în mormîntul nr. 142. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior: 5,4 cm; diametrul exterior: 6,8 cm; grosimea barei, 0,7 cm.

Brățară confectionată din bară circulară în secțiune, de culoare neagră, cu capetele sudate, suprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. XIV/2

3. Brățară

MDD TL, inv. nr. 15823, sec. XI. Descoperită în mormîntul nr. 142. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior: 5,8 cm; diametrul exterior: 7,4 cm; grosimea barei: 0,8 cm.

Brățară confectionată din bară circulară în secțiune, de culoare albastră deschis, cu capetele sudate suprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. XIV/2

4. Brățară

MDD TL. inv. nr. 15828, sec. XI. Descoperită în mormîntul nr. 114. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior: 5 cm; diametrul exterior: 6,6 cm; grosimea barei: 0,8 cm.

Brățară confectionată din bară circulară în secțiune de culoare albastră-deschis, cu capetele sudate suprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. XII/4

5. Brățară

MDD TL. inv. nr. 15832, sec. XI. Descoperită în mormîntul nr. 144. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior 4 cm; diametrul exterior 5,2 cm; grosimea barei 0,6 cm.

Brățară confectionată din bară circulară în secțiune, de culoare neagră, cu capetele sudate suprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. XIV/3

6. Brățară

MDD TL. inv. nr. 15818, sec. XI. Descoperită în mormîntul nr. 90. Atelier

(probabil) local. Diametrul interior: 3,8 cm; diametrul exterior 4,6 cm; grosimea barei 0,4 cm.

Brătară confectionată din bară lată, ovală în secțiune, de culoare verde, cu capetele sudate, suprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. XV/2

7. Brătară

MDD TL. inv. nr. 15825, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 110. Atelier (probabil) local. Diametrul interior 4,3 cm; diametrul exterior 5,1 cm; grosimea barei 0,4 cm.

Brătară confectionată din bară lată, ovală în secțiune, de culoare albastră-inchis cu capetele sudate suprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. XII/3

8. Brătară

MDD TL. inv. nr. 15848, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 27, Atelier (probabil) local. Diametrul interior 4,2 cm; diametrul exterior 4,9 cm; grosimea barei 0,4 cm.

Brătară confectionată din bară lată, ovală în secțiune, de culoare albastră, cu capetele sudate, suprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. IX/3

9. Brătară

MDD TL. inv. nr. 16253, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 41. Atelier sud-dunărean. Diametrul interior aprox. 5,8 cm; diametrul exterior aprox. 6,7 cm; grosimea barei 0,6 cm.

Brătară confectionată din bară circulară în secțiune, răsucită des, regulat, fără creste la exterior. Înainte de răsucire bara a fost încrustată cu vopsea verde deschis, obținându-se dungi paralele la intervale inegale. Capetele sudate, nesuprapuse. Stare de conservare relativ bună (fragmentară).

Pl. VI/7; X/2

10. Brătară

MDD TL. inv. nr. 16254, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 41. Atelier sud-dunărean. Sticla. Diametrul interior 6 cm; diametrul exterior 7,2 cm; grosimea barei 0,6 cm.

Brătară confectionată din bară circulară în secțiune de culoare maron; răsucită des regulat fără creste la exterior. Capetele sudate nesuprapuse. Stare de conservare relativ bună.

Pl. X/2

11. Brătară

MDD TL. inv. nr. 15856, sec. XII. Descoperită în mormântul nr. 70. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior 7,1 cm; diametrul exterior 8,2 cm; grosimea barei 0,6 cm.

Brătară confectionată din bară circulară în secțiune, de culoare albastră verzui, cu adâncituri la exterior, realizate cu ajutorul unui instrument cu căpătul bont. Capetele sudate nesuprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. VI/11.; VII/2; X/3

12. Brătară

MDD TL. inv. nr. 15857, sec. XII. Descoperită în mormântul nr. 70. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior 6,7 cm; diametrul exterior 7,8 cm; grosimea barei 0,6 cm.

Brătară confectionată din bară circulară în secțiune, de culoare verde, cu adâncituri la exterior realizate cu ajutorul unui instrument cu căpătul bont. Capetele sudate, nesuprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. VI/12; VII/3; X/3

13. Brătară

MDD TL. inv. nr. 15858, sec. XII, descoperită în mormântul nr. 70. Atelier probabil local. Sticla. Diametrul interior 7 cm; diametrul exterior 9 cm; grosimea barei 0,6 cm. Brătară confectionată din bară circulară în secțiune de culoare maron, cu adâncituri la exterior realizate cu ajutorul unui instrument cu căpătul bont. Capetele sudate, nesuprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/4; X/3

14. Brătară

MDD TL. inv. nr. 15855. Sec. XII. Descoperită în mormântul nr. 56. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior 5,2 cm; diametrul exterior 6,4 cm; grosimea barei 0,6 cm.

Brătară confectionată din bară circulară în secțiune de culoare albastră inchis,

cu creste la exterior, realizate cu ajutorul unui clește cu capetele în formă de lopătele. Capetele sudate nesuprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. VII/1; IX/5

15. Brățară

MDD TL. inv. nr. 15862, sec. XII. Descoperită în mormântul nr. 96. Stică. Atelier (probabil) local. Diametru interior 7,6 cm; diametru exterior 8,8 cm; grosimea barei 0,6 cm. Brățară confectionată din bare circulare în secțiune de culoare alb-verzui cu creste la exterior realizate cu ajutorul unui clește cu capetele în formă de lopătele. Capetele sudate nesuprapuse. Stare de conservare bună.

Pl. VII/8; XII/1;

II. MÂRGELE DE STICLĂ

16. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 15863—15867, sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 95. Atelier sud-dunărean. Stică. Dimensiuni: 0,37/0,55; 0,44/0,68 cm.

Mărgele lucrate din stică de culoare verde-deschis, translucidă, prin înfășurarea sticlei pe un miez metalic. Au formă sferică neregulată. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/10a—b

17. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 15885—15890, sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 95. Atelier sud-dunărean. Stică. Dimensiuni: 0,70/0,98; 0,72/0,99 cm.

Mărgele de formă sferică puțin turtite, modelate din stică de culoare albă sau albastră, opacă sau translucidă, lucrate după toate probabilitățile prin înfășurarea sticlei pe o tijă metalică de formă cilindrică. Stare de conservare bună.

18. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 15902 sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 75. Atelier sud-dunărean. Stică. Dimensiuni: 0,80/1,25 cm.

Mărgică lucrată din stică de culoare albastră translucidă în formă de butoiș, neornamentată. Stare de conservare bună.

19. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 16020—16022 sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 61. Ate-

lier sud-dunărean. Stică. Dimensiuni: 0,52/0,76; 0,39/0,73 cm.

Mărgele lucrate din stică de culoare cafenie, cu cîte „trei ochișori” de culoare galbenă. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/14

20. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 15913—15915 sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 95. Atelier sud-dunărean. Stică. Dimensiuni: 0,65/0,88; 0,45/0,89 cm.

Mărgele din stică albastră avind formă de butoiș turtit, orificiul fiind mare în raport cu diametrul. Ornamentate cu linii ondulate ce se întrelăie, de culoare roșie. Stare de conservare bună.

21. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 16040 sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 27. Atelier sud-dunărean. Stică. Dimensiuni: 0,78/1,28 cm.

Mărgică lucrată din stică de culoare albastră avind în secțiune formă de butoiș turtit. Decorată prin incrustare cu roșu, galben și verde în formă de fețe neregulate răspândite inegal pe suprafața piesei. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/2

22. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 16053, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 162. Atelier sud-dunărean. Stică. Dimensiuni: 1,18/1,60 cm.

Mărgică masivă, în formă de butoiș, lucrată prin sistemul înfășurării, din stică albastră, poroasă. Piesa este decorată în tehnica ouălor de lut ars smălțuite, cu acolade de culoare albă pe fond maron. Stare de conservare bună.

23. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 15942, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 96. Atelier sud-dunărean. Chihlimbar. Dimensiuni: 2,82/1,23 cm.

Mărgică masivă din chihlimbar avind în secțiune formă ovală turtită, orificiul fiind mic în raport cu dimetriul. Partea rotunjimii maxime este ornamentată cu incrustații trasate neregulat. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/1

24. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 16070 sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 27. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 0,44/0,63 cm. Mărgică de formă cilindrică tăiată dintr-un tub de sticlă pregătit anume de culoare violacee. Piesa nu este decorată. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/5.

25. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 16128–16130 sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 61. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 0,79/0,85; 0,74/0,97 cm.

Mărgele din sticlă verde translucidă de formă cilindrică perforate longitudinal. Suprafața pieselor este crestată pe orizontală și pe verticală formându-se un fel de dințișori. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/6 a–d.

26. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 15961 sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 102. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 1,10/0,34 cm.

Mărgică de culoare albastră verzuie tubulară, tăiată dintr-un tub de sticlă anume pregătit. Piesa nu este ornamentată. Stare de conservare bună.

Pl. XV/3

27. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 16079–16081 sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 95. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 0,93/0,59; 0,66/0,49 cm.

Mărgele de culoare verzuie, luerate dintr-un tub de sticlă strins din loc în loc cu un clește ca și cum ar fi două-trei mărgele alăturate, sudate între ele. Nici una dintre piese nu este ornamentată. Stare de conservare bună.

Pl. XII/2

28. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 16085 sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 27. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 1,54/0,63 cm.

Mărgică de formă cilindrică ușor bombată la mijloc prezintă la cele două extremități o ușoară îngroșare realizată din sticla piesei. Este decorată cu pete de

culoare galbenă, neagră și albastră-verzui. Stare de conservare bună.

29. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 16088–16090, sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 31. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 0,69/0,81; 0,95/0,98 cm.

Mărgele luerate din sticlă verde translucidă, de formă bitroneconică; cele două trunchiuri de con sunt sint unite prin bazele mari formând o mucie distință slab rotunjită. Piesele sunt neornamentate. Stare de conservare bună.

Pl. X/1

30. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 16130 sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 151. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 1,80/0,50 cm.

Mărgică de formă bitroneconică mult alungită din sticlă de culoare albastră-verzui, opacă și neornamentată. Stare de conservare bună.

Pl. XV/1

31. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 16044–16047 sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 102. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 1/0,59; 0,38 lățimea laturii.

Mărgele prismatice având în secțiune formă hexagonală, luerate din pastă de sticlă, albastră închis neornamentat. Oficial are formă cilindrică regulată. Stare de conservare bună.

32. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 16143 sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 102. Atelier sud-dunărean. Sticlă. Dimensiuni: 0,81/0,76 cm;

Piesă de formă prismatică luerată din sticla maronie. În secțiune are formă pătrată. Fiecare din cele opt colțuri ale prismei a fost tăiat oblic, regulat, alcătuind 8 fețe triunghiulare care mărginesc cele patru romburi de pe fețele prismei. Piesa nu a fost ornamentată. Stare de conservare bună.

Pl. XV/3

33. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 16050–16052 sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 70. Ate-

lier sud-dunărean. Chihlimbar. Dimensiuni 1,75/0,94 și 1,68/0,90 cm
Mărgele de chihlimbar de forma a două piramide unite la bază. Fațetele sunt de formă și mărimi inegale. Orificul este longitudinal. Pieselete nu au fost ornamente. Stare de conservare bună.
Pl. VIII/3–4; X/3

34. Mărgică

MDD TL. inv. nr. 16145 sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 80. Atelier sud-dunărean. Chihlimbar. Dimensiuni: 0,75/0,26 cm.
Mărgică din chihlimbar în formă de toporâș, perforată transversal la partea superioară. Orificul este perfect circular. Stare de conservare bună.

35. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 16072–16074, sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 95. Atelier sud-dunărean. Cristal de stincă. Dimensiuni: 0,9/1,16 cm.
Mărgele lucrate din cristal de stincă avind formă sferică turtită cu trei șiruri paralele orizontale de cîte opt fațete. Stare de conservare bună.
Pl. VIII/7a–b

36. Mărgele

MDD TL. inv. nr. 16152–16154, sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 110. Atelier sud-dunărean. Dimensiuni: 0,93/0,96 și 0,82/0,80 cm.
Mărgele de formă tubulară prezintă la cele două extremități o ușoară îngrosare realizată din sticla piesei. Pe tubul de sticla s-a aplicat un strat subțire din pastă de sticla suprapus, la rîndul lui, de o folie din argint. Stare de conservare relativ bună.
Pl. VIII/11

37. Mărgele

MDD TL. nr. inv. 16076–16078 sec. XI. Descoperite în mormântul nr. 95. Prelucrare locală. Spondylus. Dimensiuni: 0,73/0,85; 0,86/1,02 cm.
Mărgele confectionate din scoici de formă ovală prelungită, perforate transversal la partea superioară. Stare de conservare bună.
Pl. VIII/13; XII/2.

III. INELE DE STICLĂ

38. Inel

MDD TL. inv. nr. 16223, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 20. Atelier (probabil) local. Sticla. Diametrul interior 1,6 cm; diametrul exterior 2,4 cm; grosimea barei 0,6 cm. Inel luerat prin turnare în tipar, din bară plată ovală în secțiune, de culoare albă translucidă. Stare de conservare bună.
Pl. V/8; IX/2

IV. BRĂȚĂRI DE METAL

39. Brățără

MDD TL. inv. nr. 16224, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 42. Atelier sud-dunărean. Argint. Diametrul interior 5,6 cm; diametrul exterior 6,3 cm, grosimea barei 0,4 cm.
Brățără confectionată din bară circulară în secțiune prin turnare în tipar. Capetele subțiate prin batere se apropiu fără a se uni. Stare de conservare bună.
Pl. V/5; IX/4

V. CERCEI

40. Cercei

MDD TL. inv. nr. 16191–16192 sec. XI. Descoperiți în mormântul nr. 25. Atelier sud-dunărean. Bronz. Dimensiuni 2,5/1,4 cm;
Cercei biconici luerati din bronz, cele două jumătăți fiind unite printr-o sîrmă de bronz îndoită la capete formând orificii pentru agățat. Pe tot corpul biconic cerei sunt decorați cu un ornament din filament realizat în tehnica filigranului. Stare de conservare bună.
Pl. V/4a–b

VI. INELE CU CHATON

41. Inel

MDD TL. inv. nr. 16200, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 129. Atelier sud-dunărean. Argint. Diametrul interior 1,8 em. Diametrul exterior 2,1 em. Grosimea tijei 0,2 em.
Inel luerat din tijă subțire plată cu două sănăuri longitudinale la exterior. În punctul de unire al capetelor tijei este fixat un chaton, ovoidal, decorat pe margini cu bobîte de argint. În interiorul chaton-ului se află o sticla verde, translucidă. Stare de conservare relativ bună.

42. Inel

MDD TL. inv. nr. 16198, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 159. Atelier sud-dunărean. Bronz și argint. Diametrul interior 1,8 cm, diametrul exterior 2,1 cm; grosimea tijei 0,2 cm.

Inel luerat din tijă subțire, plată, cu două sănțuiri longitudinale la exterior. În punctul de unire al capetelor tijei este fixat un chaton ovoidal, din argint, decorat la bază cu un șirag din bobîte de argint, iar la partea superioară cu un briu din șnur infășurat. De o parte și de alta a chatonului pe partea superioară a tijei se află 3 bobîte din bronz, dispuse în triunghi, completând decorul inelului. În interiorul chatonului se află o stică albăstră, opacă. Stare de conservare bună.

Pl. V/1

43. Inel

MDD TL. inv. nr. 16212, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 44. Atelier sud-dunărean. Bronz și argint. Diametrul interior: 1,8 cm; diametrul exterior 2,1 cm; grosimea tijei 0,2 cm. Inel luerat din tijă subțire, plată. În punctul de unire al capetelor tijei este fixat un chaton păstrat, din argint, decorat pe margini cu un șirag din bobîte de argint. Pe partea superioară a tijei de o parte și de alta a chatonului se află cîte 3 bobîte de argint dispuse în triunghi, completând decorul inelului. Piatra sau stică din interiorul chatonului nu s-a mai păstrat. Stare de conservare bună.

Pl. V/2

VII. INELE DESCHISE

A. Inele răsucite.

44. Inel

MDD TL. inv. nr. 16205. See. XI. Descoperit în mormântul nr. 80. Atelier (probabil) local. Argint. Diametrul interior 1,6 cm; diametrul exterior 2,5 cm; grosime 0,9 cm. Inel luerat prin răsucirea a două tije de bronz ovale în secțiune; capetele lățite prin batere se apropie fără să se unească.

Stare de conservare bună.

Pl. XI/4

45. Inel

MDD TL. inv. nr. 16208, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 6. Atelier (probabil) local. Argint. Diametrul inte-

rior 1,4 cm; diametrul exterior 2,2 cm; grosimea 0,8 cm. Inel luerat prin răsucirea a două tije de argint plate ovale în secțiune capetele lățite prin batere se suprapun fără să se unească. Stare de conservare bună.

Pl. IX/1

B. Inele impletite

46. Inel

MDD TL. inv. nr. 16207, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 166. Atelier (probabil) local. Argint. Diametrul interior 1,6 cm; diametrul exterior 2,3 cm; grosimea 0,7 cm.

Inel luerat prin impletirea a 3 tije de argint ovale în secțiune. Capetele lățite prin batere se apropiie fără să se unească. Stare de conservare bună.

Pl. IV/18

VIII. INELE INCHISE

47. Inel – verighetă

MDD TL. inv. nr. 16202, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 157. Atelier (probabil) local. Bronz. Diametrul interior 1,8 cm; diametrul exterior 2,2 cm; grosimea tijei 0,2 cm.

Inel-verighetă, luerat prin turnare în tipar, din tijă lată ovală în secțiune. Stare de conservare bună.

Pl. IV/6

IX. CATARAME

48. Cataramă

MDD TL. inv. nr. 16186, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 170. Atelier (probabil) local. Bronz. Dimensiuni: 1,6/2,5/0,5 cm;

Cataramă lucrată prin turnare în tipar. Face parte din categoria cataramelor simple, cu un singur chenar. Forma sa derivă din simbioza unui dreptunghi și a unui arc de cer. Din vechime lipsește spinul. Stare de conservare bună.

Pl. XVI/8

X. ACCESORII VESTIMENTARE

49. Accesoriu vestimentar

MDD TL. inv. nr. 16181, sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 170. Atelier (probabil) local. Bronz. Dimensiuni: 5,2 cm. Accesoriu vestimentar, executat prin turnare în tipar, de formă dreptunghulară

împărțit prin bare verticale și orizontale, în patru pătrate aproximativ egale. La capătul superior se termină cu o tijă prevăzută cu inel în care este fixată o verigă circulară, rotundă în secțiune. În același mormânt au mai fost găsite 5 astfel de exemplare. Stare de conservare bună.

Pl. XVI/1–6

XI. OBIECTE DE CULT

I. Cruciușe

50. Cruciușă

MDD TL. inv. nr. 16226, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 58. Atelier răsăritean. Bronz. Dimensiuni: 5/3,5 cm. Cruciușă executată prin turnare în tipar, plată, cu capetele brațelor ușor lățite. La partea superioară este prevăzută cu un inel de prindere circular. Pe față principală, în relief plat, este redată figura lui Hristos răstignit, încadrată în chenar. Pe cealaltă față nu poartă nici un fel de ornament. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/22

51. Cruciușă

MDD TL. inv. nr. 15992, sec. XI. Descoperită în mormântul nr. 61. Atelier sud-dunărean. Bronz. Dimensiuni: 3,5/2,2 cm. Cruciușă, de tradiție „latină”, luerată prin turnare în tipar. Orificiul de prindere circular. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/23; XI/1

II. Medalioane

52. Medalion

MDD TL. inv. nr. 16111, sec. XII. Descoperit în mormântul nr. 70. Atelier răsăritean. Bronz. Dimensiuni: 2,5/1,5 cm. Medalion, executat prin turnare în tipar, de formă aproximativ ovală. Pe față principală este redată, în relief plat, probabil figura Fecioara Maria cu pruncul. Pe față nu poartă nici un fel de ornament. Cealaltă Stare de conservare bună

III. Ouă de lut ars s-măltuite

53. Ouă de lut ars smălțuit

MDD TL. inv. nr. 16177 sec. XI. Descoperit în mormântul nr. 135. Atelier kievan. Ceramică; smălț maron și galben. Dimensiuni: 5/3 cm. Ouă de lut ars luerat din pastă de bună calitate, ars uniform la roșu. Decorul este alcătuit din acolade de culoare galbenă pe fond maron. În mormintele de la Isaccea au mai fost găsite 4 astfel de exemplare. Stare de conservare bună.

Pl. VIII/18

*

ABREVIERI

MDD TL. — Muzeul Deltei Dunării
Tulcea.

inv. nr. — numărul de inventar pe care
il are obiectul în colecția
muzeului.

NOTE

1. A. Dankanits, *Săpăturile de la Ciubrud*, în „MCA”, VI, 1959, p. 605–615; I. Ferenczi, *Săpăturile de la Ciubrud*, în „MCA”, VII, 1961, p. 191–199, pl. I; Gh. Stefan, I. Barnea, M. Comşa, E. Comşa, *Dinogetia. Așezarea feudal-țimpurie de la Biserica-Garvăni*, București, 1967, p. 367–373; K. Horedt, *Un cimitir din secolele IX – X la Mediaș*, în Studia Universita Babeș-Bolyai, Ser. Hist., 1962, 2, p. 7–23; I. Uzun, *Două cimitire feudale-țimpurii la Gornea și Pojegeni*, în Tibiscus, III, Timișoara, 1974, p. 159–164, idem. *Cimitirul medieval de la Gornea – „Tircheuște” în Banatul, III*, Reșița, 1975, p. 131–143; M. D. Matei și Em. I. Emandi, *Necropola feudal-țimpurie de la Vornicenii Mari (jud. Suceava)*, în „SCIVA”, 81, 4, 1980, p. 585–596; idem, *Cercetările din bazinul superior al Somuzului Mare. Săpăturile arheologice de la Vornicenii Mari (Tulova)*, în „MCA”, 1980, p. 549–557; Radu Popa,
2. Géza Bakó, *Oglindirea formelor de proprietate în unele necropole din epoca feudală-țimpurie din Transilvania*, în „SCIV”, 23, 1, 1972, p. 83–90; M. D. Matei și Em. I. Emandi, op. cit., p. 551.
3. *Dinogetia*, I, p. 370–371.
4. Necropolele Bjelo-Brdo apar în interiorul arcului carpatice spre sfârșitul secolului X și evoluează până în secolul XII, susținând discuții în privința atribuirii etnice, fiind cu precădere atribuite populației maghiare sau „slavo-maghiare”; Zd. Vana, *Magyari a Slavonie ve světle archeologických nálezů X – XII. Stolečí*, în „Sl. v. Arch”, 2, 1954, p. 51–104; R. Heitel, *Archäologische Beiträge zu den romanischen Bonden-*

- mäldern aus Sudnchenbürgen, in „RRHA”, 2, IX, 1972, p. 142 și urm. cu bibliografia.
5. Al. Suceveanu, *Un mormânt din sec. XI e.n. la Histria*, în „SCIV”, 24, 3, 1973, p. 495—501, fig. 1.
 6. Z. Székely, Zs. Székely, *Așezarea din epoca bronzului de la Peteni*, în „MCA”, Oradea, 1979, p. 72; Z. Székely, *Cercetări arheologice în necropole feudale de la Peteni (secolul al XII-lea)*, în MCA, Tulcea, 1980, p. 504.
 7. M. Barbu, M. Zdroba, *Cercetările arheologice de la Arad-Vladimirescu*, în „MCA”, Oradea, 1979, p. 294.
 8. M. Dumitracă, *Cetatea sătească din Drăgușeni, jud. Brașov, ansamblu de arhitectură medievală*. *Cercetări arheologice 1973—1977*, în „Cercetări arheologice”, III, București, 1979, p. 173—174; tot în Transilvania, la Streisingeorgiu sunt întâlnite morminte având această poziție a brațelor, datează pe baza monedelor în sec. XVII — XVIII, autorul considerind că poziția brațelor nu poate servi „ca element de incadrare cronologică”, cf. R. Popa, op. cit., p. 29.
 9. I. Uzum, op. cit., p. 139.
 10. M. D. Matei și Em. I. Emandi, op. cit. p. 588; idem, op. cit. p. 551, fig. 113.
 11. Gyla Török, *Die Bewohner von Halimba — Cseres der Landnahme*, Leipzig, 1959, p. 8—10, 13—14, idem, *Die Bewohner von Halimba, im I. und II. Jahrhundert*, Budapest, 1962, p. 13—14, faza a III-a.
 12. — Dmco Alodzov, *Sépultures médiévales en Bulgarie du Sud-Est*, în Izvestia, tom. I, 1969, p. 133—135; Spas Masov, *La nécropole médiévale près du village Gradesnica, dep. de Vraca*, în *Culture et art en Bulgarie médiévale (VIIIe — XIVe s.)*, Sofia, 1979, p. 33.
 13. *Dinogetia*, I, p. 371, fig. 196/3; mormintele având această poziție a brațelor fac parte din categoria celor orientate nord-sud.
 14. E. Lăzurecă, Gh. Mănuțu-Adameșteanu, *Noi descoperiri arheologice la Enisala*, în „MCA”, Tulcea, 1980, p. 154, M. 11.
 15. I. Uzum, *Săpăturile arheologice de la Ilidia (com. Ciolova-Română)*, în „MCA”, Oradea, 1979, p. 387.
 16. idem, op. cit., p. 139
 17. idem, op. cit., p. 160
 18. A. Dankanits, I. Ferenczi, op. cit., p. 606, M. 24
 19. M. D. Matei și Em. I. Emandi, op. cit., p. 588, tipul C; idem, op. cit. p. 551, fig. 1/1
 20. Gyla Török, op. cit., p. 6—11, 13; idem, op. cit. p. 20, 23, 34, 64, 111—114, 138, pl. III, pl. IV, fig. 18/4; la Halimba-Cseres acest rit al brațelor puternic îndoite din cot și aduse cu palmele pe unerii respectivi, apare răspândit în faza I-a (anii 910—970), mai rar în faza a II-a, și apoi este înlocuit prin ritul brațelor întinse de-a lungul trupului, în faza a III-a.
 21. Spas Masov, op. cit. p. 33.
 22. M. Garasanin, D. Garasanin, *La nécropole serbe médiévale de Dobrocte*, în „Starinar”, V — VI, 1955, p. 204; mormintele cu această poziție a brațelor sunt datează post-
- quem în secolele X — XII și ante-quem în secolele XIII — XIV.
23. Gh. Cantacuzino, *Unele probleme istorice privind așezările medievale munlene în lumina cercetărilor arheologice de la Cernica*, în „SCIV”, 14, 2, 1963, p. 375, fig. 17/1—4; 18/1—2.
 24. M. Constantiniu, Panait, I. Panait, I. Cristache-Panait, *Santierul arheologic Bâneasa-Străulești*, în *Cercetări arheologice în București*, II, p. 197.
 25. *Santierul arheologic Traian*, în „SCIV”, 6, 3—4, 1955, fig. 14/2, 6; 18/3; studiu antropologic efectuat de O. Necrasov, *Scură caracterizare a scheletelor de la Traian*, în „SCIV”, 6, 3—4, 1955, p. 478—482, a relevat concluzii importante privind populația de aici, care prezintă un amestec de diferite tipuri, cuprinzind elemente mongoloide al căror caracter se păstra mai ales la femei, chiar în secolul al XVI-lea.
 26. Gh. Mănuțu-Adameșteanu, *Necropola medievală de la Enisala. Raport preliminar asupra campaniei din 1978*, în „MCA”, Oradea, 1979, p. 379; idem, *Necropola medievală de la Enisala. Raport preliminar de săpătură (1977)*, în „Peuce”, VIII, Tulcea, 1980, p. 475.
 27. Gh. Cantacuzino, op. cit., p. 378.
 28. *Dinogetia*, I, p. 371; I. Vasiliu, *Observații cu privire la mormintele de înhumare de la Troesmis*, în „Peuce”, VIII, Tulcea, 1980, p. 218, pl. 47, fig. 1, pl. 48, fig. 3; Gh. Mănuțu-Adameșteanu, *Urme de locuire din perioada feudal-timpurie la Troesmis*, în „Peuce”, VIII, 1980, Tulcea, p. 238.
 29. *Dinogetia*, I, p. 371; M. D. Matei și Em. I. Emandi, op. cit., p. 554—555, nota 11.
 30. idem, p. 327
 31. ibidem.
 32. I. Barnea, *Elemente de cultură materială veche românească și orientală în așezarea feudală (sec. X — XII) de la Dinogetia (reg. Galați)*, în Studii și referate privind istoria României, partea I-a, p. 198, cu bibliografia; I. Barnea, St. Ștefănescu, *Din istoria Dobrogei*, vol. III, București, 1971, p. 315; *Dinogetia*, I, p. 327, cu bibliografia; vezi și Boguslaw Gediga, *Die Anfänge und die Entwicklung der Frühmittelalterlichen burgstadi in Opole (lb. poloneză cu rezumat în lb. germană)*, în *Slavia Antiqua*, XVI, 1969, Warszawa — Poznań, p. 105—138, fig. 23.
 33. M. Petrescu-Dimbovița, M. Dinnu, *Noi cercetări arheologice la Stoicanî (jud. Galați)*, în „SCIV”, 25, 1, 1974, p. 92, fig. 9/6.
 34. Obiceiul de a pună cuțite în morminte este mai bine documentat în cimitirele din grupa culturală Staré-Mesto, înscrise cronologic în sec. al IX-lea și la începutul sec. X, unde prezența lor a fost socotită un semn distinctiv al omului liber, indiferent de ocupatie, sex sau vîrstă, conferă J. Bartkowsky, *Zelené náze ve slovanských hrobech* (în lb. cehă cu rezumat în lb. franceză), în „Slavia Antiqua”, V, 1954—1956, p. 367; V. Hrubý, *Staré Město Velkomaravské pohrebiste „Na valach”*, în „Monumenta

- Archaeologica", III, 1955, p. 229, fig. 41, tipul 17.
35. O largă răspindire și folosire a lor, în cursul secolelor XI – XII este documentată în complexele arheologice din această perioadă de la sudul Dunării, conferă P. Gatev, *Nakiti ot pogretenia ot XI – XII v. in „Arheologhia”*, Sofia, 1977, 1, fig. 2/1–3.
36. *Dinogetia I*, p. 280, fig. 168/4–7, 169/12–23.
37. Ibidem, pag. 278, fig. 168/3 și 169/4–10; „DID”, III, fig. 1, 8/7.
38. P. Diaconu, D. Vilceanu, *Păcuiul lui Soare. Cetatea bizantină*, vol. I, București, 1972, p. 139, fig. 56/7.
39. I. Barnea, *Noi descoperiri din epoca feudală-însemnările timpurii la Dinogetia-Găredin (jud. Tulcea) (1963–1968)* în „MCA”, X, 1973, pag. 298, fig. 9/8.
40. P. Diaconu, S. Baraschi, *Păcuiul lui Soare. Așezarea medievală (sec. XIII – XIV)*, vol. II, București, 1977, p. 124, fig. 97/31.
41. Dan Gh. Teodor, *Treazurul feudal timpurii de obiecte de podoabă descoperit la Voinesti-Iași*, în Arh. Moid. I, 1961, pag. 254, fig. 7/3.
42. *Dinogetia I*, pag. 306, fig. 175/D; „DID” III, fig. 105/7.
43. P. Diaconu, *Parures du XIe siècle decouvert à Păcuiul lui Soare, in Dacia N. S.*, IX, 1965, pag. 307–323, fig. 1; *Păcuiul lui Soare I*, pag. 150–154, fig. 55, 61/1, 5–6.
44. Gr. Florescu, R. Florescu, P. Diaconu, *Copidava*, vol. I, București, 1958, pag. 237–238.
45. C. Cihodaru, *Alte precizări în legătură cu valul de piatră din Dobrogea și cu însemnările toparchului bizantin*, în „A.I.I.A.”, Iași, 1965, pag. 264.
46. Fragmente proveniente din descoperiri întimplătoare și atribuite ca făcind parte din inventarul unui mormânt, conferă Gh. Manucu-Adameșteanu, *op. cit.* pag. 234, nota 58.
47. Materiale inedite, aflate în colecția M.D.D.T.L. descoperite în campaniile din 1976, 1980 și 1981.
48. J. Cangova, *Les bracelets de verre en Bulgarie au Moyen Age*, în *Studia in memoriam Karel Skorpil*, Sofia, 1961, pag. 179–188, fig. 1/10–11, fig. 2/3; Vera Antonova, *Die slawisch-bulgarsche siedlung in dem grunde des stausees „Winiza”*, în Mitteljungen des volksmuseums Schumen, vol. IV, 1967, p. 3–27, pl. IV; Totu Totev, *Eine Altbulgarische ackropol in dem grunde des stausees „Winiza”*, în Mitteljungen des volksmuseum Schumen, vol. IV, 1967, p. 35–53, fig. 6; B. Borisov, *Excavation of the medieval settlement on the village mound on Dyadovo (Preliminary results)*, în „Expedicio Thracica”, vol. I, 1980, p. 95–108, pl. X; Dmco Aladzov, *op. cit.*, fig. 4, datează în secolele XII – XIV; Zdenko Zerovica, *Glasgegenstände der lokaliät Popovica (Osteserben)* aru den XI – XII jahrhundert, în „Veres medieval aux Balkans (V^e – XVes)”, Belgrad, 1975, p. 53–60, pl. I/5–6, III/3; Chr. Nurkov, At. Pisarew, *Der klasterkomplex auf dem Hügel Zarewets*, în Jarbuch der Museen in Nordbulgarien, vol. V, Varna, 1979, p. 42–48 fig. 24.
49. B. A. Ribakov, *Remeslo drevnei Rusi*, Moscova, 1948, pass.
50. La Gărvăni-Dinogetia brățările incluse în această categorie au fost găsite în umplutura unor gropi de bordeie și a unor gropi gospodărești, un exemplu fiind datat printre monede din timpul împăratului Constantin X Ducas; în funcție de aceste date autorii situează perioada lor de folosire începând din secolul al X-lea și până către sfîrșitul așezării feudale-timpurii de aici, cf. *Dinogetia I*, pag. 306–308; În așezarea de la Aegyssus în campania din 1980, în umplutura gropii bordeiului B5 din ceroul N4A, s-a descoperit împreună cu două monede de bronz, de la Vasile II și Roman III, un fragment de brățără din această categorie, lucrat din bară de culoare neagră, lăpt ce vine să confirme înădrărea cronologică făcută pentru exemplarele descoperite la Gărvăni – Dinogetia, cf. I. Vasiliu, *Locuirea feudală-timpurie de la Aegyssus (rezultatele campaniei din 1980)* în Peuce IX (în curs de tipărire).
51. Descoperirea lor împreună cu brățări din categoria IV (situație întâlnită în M. 70), reprezintă un indiciu sigur cu privire la folosirea lor și în cursul sec. al XII-lea.
52. *Dinogetia I*, p. 308–309, fig. 175/E
53. *Copidava*, I, p. 237–238.
54. *Păcuiul lui Soare*, I, p. 151, fig. 55, 61/2; P. Diaconu, *Un mormânt din sec. XI descoperit la Derwent*, în „SCIV”, 14, 1, 1963, p. 213–215, fig. 3/4.
55. C. Cihodaru, *op. cit.*, p. 264.
56. Material inedit aflat în colecția M.D.D.T.L., descoperit în campania din 1981.
57. J. Cangova, *op. cit.*, fig. 1; Vera Antonova, *op. cit.*, pl. IV; B. Borisov, *op. cit.*, pl. X.
58. *Dinogetia*, I, p. 310, fig. 175/E; *D.I.D.*, III, fig. 105/6.
59. *Copidava*, I, p. 238.
60. *Păcuiul lui Soare*, I, p. 151, fig. 55.
61. J. Cangova, *op. cit.*, fig. 1/5–7/2/1, 4, 7, 9; Dmco Aladzov, *op. cit.*, fig. 4; Vera Antonova, *op. cit.*, pl. IV; Zivka Vzarova, *Zum problem der Glasproduktion im Mittelalterlichen Bulgarien (8–10 Jh.)*, în *Veres medieval aux Balkans (V^e – XVe s)*, Belgrad, 1975, p. 115–120, pl. IV, fig. 1 a și 1 b; Zdenko Zerovica, *op. cit.*, pl. I, fig. 11, pl. II, fig. 8.
62. Santiul Gărvăni-Dinogetia, în „SCIV”, III, 1952, p. 360; *Dinogetia*, I, p. 310, fig. 175/1.
63. Santiul Gărvăni-Dinogetia, în „SCIV”, V, 1–2, 1954, p. 175–182, fig. 16/2; I. Barnea, N. Anghelușcu, *Săpăturile de salvare de la Noviodunum*, în „MCA”, IV, 1957, p. 167.

64. Vera Antonova, *op. cit.*, pl. IV; J. Cangova, *op. cit.*, pl. II/10–12.
65. Descoperirea din M. 70, oferă date cu privire la incepurile acestei categorii de brătări, incepuri ce pot fi plasate către sfîrșitul secolului al XI-lea.
66. P. Diaconu, *Un cimitir din sec. al IV-lea descoperit la Mangalia*, în „Glasul Bisericii”, XXII, 1964, p. 719, fig. 4/1; C. Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 52–53, pl. XXII XLVI, LXIII, LXIV, XXIII, LXXII.
67. L. Birzu, *Continuitatea populației autohtone în Transilvania în sec. IV – V (Cimitirul I de la Bratei)*, p. 69–70, M. 245, și considerațiile asupra rolului pe care îl dețineau brătările în ritualul creștin din aceea vreme.
68. J. Cangova, *op. cit.*, fig. 19.
69. Așezări aflate în zona valului de piatră dintre Hinog și Constanța.
70. J. Cangova, *op. cit.*, pl. 1/3.
71. *Santierul Garvă-Dinogetia*, în „SCIV” III, 1952, p. 360; *Săpăturile de la Garvă (Dinogetia)*, în „SCIV”, II, 1951, p. 46.
72. I. Barnea, *op. cit.*, p. 301.
73. Gh. Mănuț-Adameșteanu, *op. cit.*, p. 234, nota 54.
74. C. Cihodaru, *op. cit.*, p. 264.
75. P. Diaconu, *op. cit.*, fig. 3, *Păcuiul lui Soare*, I, fig. 61.
76. L. Bâtrina și A. Bâtrina, *Contribuții la cunoașterea arhitecturii medievale din Dobrogea; biserică Sf. Aianasie din Niculitel (jud. Tulcea)*, în „SCIVA”, 28, 4, 1977, p. 540.
77. *Dinogetia I*, p. 313.
78. I. Uzum, *Locuirea feudal-impunute de la Gornea – „Târmuri”* (jud. Caraș Severin) în Banatica IV, 1977, p. 220, fig. 1/5–6; cele patru brătări circulare în secțiune sunt dateate în sec. XII pe baza unei monede de argint, schifată, de la Manuel Comnenul (1141–1180) găsită într-un mormânt dublu ce suprapunea pe M. 41.
79. L. Oancea, *Descoperiri arheologice la Valea Voievozilor*, în Scripta Valachica, IV, Studii și Materiale de Istorie a Culturii, Tîrgoviște, 1972, p. 117, exemplarul de la numărul 22, datat larg în perioada sec. XI – XII; I. Barnea, *op. cit.*, pag. 298, fig. 9/7.
80. *Dinogetia I*, pag. 287, fig. 170; *Păcuiul lui Soare*, II, p. 122, fig. 97 1/13, exemplare fiind socotite drept cernei.
81. Otto Troymayer, X – XII, *Százodi magyar temető Békésen*, Szeged, 1962, pl. III/1–2, 11, 21, X/8, 15–16, XI/19.
82. Toti Totev, *op. cit.*, fig. 7; Bozena Danielczyk, *Produits en cuivre et en ses alliages provenant de Strymen, du haut Moyen Age*, în Slavia Antiqua, XVI, 1969, Warszawa – Poznań, pag. 253–270, fig. 1/5–6; S. Giorgieva, *Parures et pièces de tissus du Palais de Caravet*, p. 401, fig. 4/2, în Carevgrad Tarnov. Le palais des rois bulgares pendant le douzième Royaume bulgare (XIIe – XIVe s.), Sofia, 1974.
83. *Dinogetia*, I, p. 288, fig. 171.
84. Dorin Popescu, *Cercetări arheologice în Transilvania (II)*, în „MCA” II, 1966, p. 128–132, fig. 87/5.
85. R. Popa, *op. cit.*, fig. 13/1–2.
86. P. Gatev, *op. cit.*, p. 30 și urm.
87. Otto Troymayer, *op. cit.*, pl. II/20, exemplar impletit; II/19; IX/22; X/5, 9, XI/25.
88. D. Popescu, *op. cit.*, fig. 87/7–8; Z. Székely, *op. cit.*, p. 504, fig. 4; R. Popa, *op. cit.*, fig. 13/6, 9; *Santierul Morești în „SCIV”*, V, 1–2, 1954, p. 222–224, fig. 13/1–2, R. Popa, R. Ștefănescu, *Santierul arheologic Ungra (jud. Brașov)* în „MCA”, Tuicea 1980, p. 499–500, fig. 4/e; din Dobrogea exemplare similare încadrate în categoria cercelor provin de la Păcuiul lui Soare, cf. *Păcuiul lui Soare*, II, p. 122, fig. 95/14–16.
89. Dumco Aladzov, *op. cit.*, fig. 3/7.
90. Otto Traymayer, *op. cit.*, pl. II/16–17, 26, IX/19–21, XI/5, 10, 12, 13.
91. Considerat ca obiect specific inventarelor funerare ale mormintelor de tip Bjelo-Brdo, inelul de buclă cu un capăt răsucit pe traseul unui arc de cerc, contemporan cu cel având un capăt intors în formă de S, se întâlnesc în mod cu totul excepțional în descoperirile dateate în sec. XI – XII din Dobrogea, cf. *Santierul Garvă (Dinogetia)* în „SCIV” V, 1–2 din 1954, pag. 182–188, fig. 21/10; în secolele XIII – XIV se întâlnesc, diferite ca tip de cele caracteristice necropolelor Bjelo-Brdo, datorită decalajelor cronologice și aspectelor regionale, cf. I. Ioniță, *Săpăturile de salvare de la Trifești*, în „MCA” VIII, 1962, p. 736–738, fig. 7/3–4; V. Spinei, *Necropola medievală de la Piatra-Neamț – Dărămănești*, în Memoria Antiquitatis, I, Piatra-Neamț, 1969, p. 219; N. Constantinescu, Coconi, *Un sat din Cimpia Română în epoca lui Mircea cel Bătrân*, București, 1972, p. 100, pl. XIII/1.
92. *Dinogetia*, I, p. 286–287, fig. 170/18–20.
93. M. Barbu, M. Zdroba, *op. cit.*, p. 294–295.
94. M. Dumitache, *op. cit.*, fig. 9/3.
95. Gh. Baltag, *Podoabe din secolele XIV – XVIII din inventarul necropolelor de la Streisingsiorgiu și Strei – județul Hunedoara*, în Revista muzeelor și monumentelor, seria Monumente istorice și de artă, XLVII, 1, 1978, p. 53–56, fig. 1/2.
96. Gatev P., *op. cit.*, pl. VII/6; Spas Masov, *op. cit.*, p. 41, fig. 10/3; B. Borisov, *op. cit.*, pl. VI/8a, Bozena Danielczyk, *op. cit.*, fig. 9.
97. I. Barnea, *op. cit.*, p. 301, fig. 8/4, aflat pe gâtul scheletului din M. 6.
98. Tipuri asemănătoare de mărgele, în Dobrogea, sunt documentate la Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 315, fig. 177/1, iar în sudul Dunării la Pliska, cf. Zivka Vzarova, *op. cit.*, pl. IV/2.
99. Pieșele de la Isaccea au analogii la Garvă-Dinogetia; cf. *Dinogetia I*, p. 315.

- fig. 177/2, și la sud de Dunăre, cf. Spas Masov, op. cit., fig. 15/4.
100. Cu analogii la Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 320, fig. 178/17.
101. *Ibidem*, p. 322, fig. 179/28.
102. Mărgele asemănătoare s-au descoperit în așezarea de la Păciul lui Soare, într-un strat datat în sec. XI, fiind considerate produse ale unor ateliere grecești, cf. *Păciul lui Soare I*, p. 138, fig. 55/6–8; sunt documentate și la Garvă-Dinogetia fiind încadrate în categoria a 18-a, cf. *Dinogetia I*, p. 320, fig. 178/18; de asemenea, sunt întâlnite și la sud de Dunăre în complexe datează din sec. X – XI, cf. Spas Masov, op. cit., fig. 11/4.
103. Pieze identice din stică verde-deschis de diferite nuanțe, albastră și cenușie se întâlnesc în așezarea de la Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 321–322, fig. 179/25.
104. I. L. Štiapova, Стеклянные вусы древнего Новгорода în *MIA*, 65, Moscova, 1956, p. 169–170, pl. I/14.
105. La sud de Dunăre, în așezarea de la Gradeșnicu, sunt documentate astfel de exemplare, din stică brun-roșcată, cf. Spas Masov, op. cit., fig. 11/3.
106. Analogii pentru acest tip de mărgele găsim la Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 320, fig. 179/21.
107. Pieze asemănătoare întâlnite în așezările de la Păciul lui Soare cf. *Păciul lui Soare I*, pag. 138, fig. 55/16, 18 și 20, și Garvă-Dinogetia cf. *Dinogetia I*, pag. 318, fig. 177/8.
108. În Dobrogea acest tip de mărgele este cunoscut la Păciul lui Soare într-un strat arheologic datat în sec. XI, cf. P. Diaconu op. cit. p. 307–308, fig. 1/9–10; *Păciul lui Soare I*, p. 138, fig. 55/9–10, și la Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 317, fig. 177/4.
109. Analogii, pentru Dobrogea, în așezarea de la Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, pag. 232, fig. 179/29; în Transilvania, într-un mormânt de la Alba-Iulia, din cimitirul datat în sec. XI – XII s-au găsit două mărgele similare, cf. K. Horedt, *Untersuchungen zur Frühgeschichte Siebenbürgens*, București, 1958, pag. 61, fig. 18/28.
110. În stadiul actual al cercetărilor exemplarele de la Isaccea, sunt singurele de acest tip descoperite în Dobrogea; pieze aproximativ asemănătoare întâlnite în Transilvania la Cluj-Napoca, cf. P. Iambor, St. Matei, *Incinta fortificată de la Cluj-Mănăstur în Acta Musei Napocensis XVI*, Cluj-Napoca, 1979, p. 603, M. 17 și în Cimpia Panonică, cf. Otto Traymaier, op. cit. pl. XII/1–10.
111. Un exemplar asemănător cu cele de la Isaccea s-a descoperit la Păciul lui Soare, într-un nivel de locuire din a doua jumătate a sec. XI, cf. *Păciul lui Soare I*, p. 137, fig. 55/19; pentru Transilvania, cf. Dorin Popescu, *Cercetări arheologice în Transilvania* în *MCA II*, 1956, pag. 78; vezi și Boguslaw Gediga, op. cit., fig. 26, exemplarele fiind datează în sec. XI.
112. Analogii, numai în privința formei nu și a materialului din care sunt confecționate (din acest punct de vedere exemplarele de la Isaccea sunt singurele piese de acest fel descoperite în complexele feudale-timpurii din Dobrogea), găsim la Garvă-Dinogetia cu exemplarul din corinală roză, încadrat în categoria 33-a, cf. *Dinogetia I*, p. 323, fig. 179/33.
113. În așezarea de la Garvă-Dinogetia, în nivelul locuințelor de suprafață (sec. al XII-lea), au fost descoperite trei astfel de exemplare, încadrate în categoria pandantivelor sau amuletelor (cf. *Dinogetia I*, p. 325, fig. 171/25).
114. O oarecare apropiere se poate face cu o cataramă de la Garvă-Dinogetia, cu armătura rezultată în urma unei combinații dintre un dreptunghi și un arc de cerc, cf. *Dinogetia I*, p. 297–298, fig. 171/11.
115. Fragmentele de țesătură descoperite pe aceste obiecte constau din fibre celulozice, subțiri, torsionate în S (urzeala) și din fire groase și neuniforme, torsionate tot în S (bătătura), legătura fundamentală fiind din pinză; din analizele vizuale și probele de ardere, rezultă că țesătura lucrată în război, a fost confectionată din în (urzeala) și cinepă (bătătura). Analizele au fost efectuate în Laboratorul de restaurare textile a secției de Etnografie a M.D.D.T.I., de către colega Topoleanu Vasiliu, căreia li mulțumim și pe această cale.
- Descoperirea fragmentelor de țesătură dovedește că locuitorii complexului feudal-timpuriu de la Isaccea, practicau cultura plantelor textile și prelucrarea acestora: torsul și țesutul. În Dobrogea, analogii pentru practica acestor îndeletnicii în epoca feudală-timpurie avem în așezările de la Garvă-Dinogetia, cf. I. Barnea, *Măștegurile în așezarea feudală de la Garvă (sec. X – XIII)* în *SCIV*, VI, 1955, 1–2, p. 114–115; ibidem, *Noi contribuții la cunoașterea țesutului în așezarea de la Garvă (sec. XI – XII)* în „*SCIV*” XII, 1961, 2, p. 307–312, fig. 1–3; ibidem, op. cit. pl. I/1; Gh. Bichir, *Contribuții la cunoașterea țesutului în așezarea de la Garvă (sec. XI – XII)*, în „*SCIV*”, IX, 1958, 2, p. 429–443; *Dinogetia I*, p. 98–122, fig. 50–67, și Păciul lui Soare, cf. *Păciul lui Soare I*, p. 170–173, fig. 69–70.
116. Exemplare similare provin de la Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 283, fig. 169/22–24, și Păciul lui Soare, cf. *Păciul lui Soare II*, p. 121, fig. 95/15, 17–19; cunoscute și la sud de Dunăre în perioada secolelor XI – XII, cf. P. Gatev, op. cit., fig. 2/1–3, și refintă în perioada secolelor XV – XVII, Gh. Baltag, op. cit., fig. 1/13; Gh. Mănuțu-Adameșteanu, op. cit., pl. V, VII; ibidem, op. cit., p. 381, la Suceava fiind descoperit un atelier din vremea lui Ștefanu Vodă, care

- producea printre altele și nasturi, cf. M. D. Matei, St. Olteanu, *Noi date cu privire la dezvoltarea meșteșugurilor în Suceava feudală*, în „SCIV”, XII, 1, 1961 p. 121–130.
117. Exemplare asemănătoare cu cel de la Isaccea, provin de la Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 357, fig. 196/68, fiind datate cu monedă de la Mihail IV Paflagonianul.
118. Tipuri de astfel de cruciulițe mai mult sau mai puțin apropiate de varianta celei descoperite la Isaccea, sunt semnalate la Garvă-Dinogetia, cf. I. Barnea, *op. cit.*, p. 298, fig. 8/6, datată în sec. XI, Păcuiul lui Soare, cf. *Păcuiul lui Soare II*, p. 129, 131, fig. 101/5, exemplar datat în secolele XIII – XV; un exemplar asemănător provine tot de la Isaccea, vezi la G. Măncu-Adameșteanu, *Descoperiri mărante din perioada medievală de la Isaccea*, în Peuce IX (sub tipar).
119. Analogii putem găsi în medalionul de la Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 366, fig. 193/4, cu deosebirea că acesta reprezintă pe Arhanghelul Mihail.
120. Vezi supra p. 6 și notele 30–32. Un alt exemplar provine dintr-o descoperire întâmplătoare făcută la cetate de Ernest Oberländer-Tirnoveanu.
121. Două exemplare similare sunt semnalate la Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I* pag. 72–75, unul provenind de pe platoul de la sud de cetate dintr-un nivel de locuire din sec. XI, celălalt din „berdeul hierarului”, datat în a doua jumătate a sec. XI.
122. Exemplare similare provin de la Garvă-Dinogetia, fiind găsite în straturile de cultură aparținând sec. XI, cf. *Dinogetia I*, p. 101, fig. 52/4. Obiceiul de a pune fusaiole în morminte este documentat începând cu ultimile trei decenii ale sec. X și pînă în sec. XII, cf. B. A. Riba-kov, *op. cit.*, p. 188–202.
123. Pieze asemănătoare cu cea de la Isaccea s-au găsit, pe teritoriul Dobrogei, în așezările de la Păcuiul lui Soare, cf. *Păcuiul lui Soare*, II, p. 118, fig. 95/7, și Garvă-Dinogetia, cf. *Dinogetia I*, p. 293, fig. 172/20, 22, 27; intrucît nu s-a găsit în condiții stratigrafice clare, nu poate fi datată cu exactitate; resturile de țesătură găsite pe ea, identice cu cele de pe accesorile vestimentare (vezi nota 115), dovedesc că a fost prinsă pe un vesmint textil.
124. Identificarea monedelor a fost făcută de E. Oberländer-Tirnoveanu, căruia îi mulțumim și pe această cale.
125. După clasificarea lui Dinu V. Rosetti, mormintele de la Isaccea se încadrează în categoria celor cu inventar funerar și monedă (M 58), și a celor cu moneda, dar lipsite de inventar funerar (M45 și M68), cf. *Moneda și podoba în ritualul funerar din Tara Românească în veacurile XIII – XIV*, în Studii și comunicări, Pitești, 1971, p. 187–192. La Cluj-Mănăstur, Streisingeriu, Alba-Iulia, Drăușeni, Suslănești, Cetățeni, monedele au fost găsite în gura morților, cf. P. Iambor, St. Matei, *op. cit.*, R. Popa, *op. cit.* p. 25, M 57., R. Heitel, *Contribuții la problema genezei raporturilor feudale în Transilvania în lumina cercetărilor arheologice de la Alba-Iulia*, în Muzeul Național, II, 1975, p. 346. M. Dumitracă, *op. cit.*, p. 173–174, Dinu V. Rosetti, *op. cit.*, p. 189, 191, iar la Hobia-Suslănești, monedele erau depuse pe piept sau gâurite și fixate într-un inel de tablă ce se prindea de degetul morților, cf. Dinu V. Rosetti, *op. cit.*, p. 191.
126. Producerea în atelierele locale a diverselor categorii de obiecte de podobă și cult este atestată de informațiile arheologice. La Garvă-Dinogetia, s-au descoperit fragmente de zgură de sticlă și fragmente de brățări în euri de prelucrare, provenite probabil de la un atelier în care se confecționau astfel de podobă, cf. *Sauierul Garvă (Dinogetia)*, în „SCIV”, III, 1952, p. 365, *Dinogetia I*, p. 376; tot aici s-au găsit jumătate dintr-un tipar bivalv de bronz pentru cruciulițe, și alte două tipare – unul de lut ars, celălalt de calcar – folosite pentru turnat inele simple – primul – și cercei – al doilea, cf. I. Barnea, *op. cit.*, p. 207–209; ibidem, *op. cit.*, p. 104, fig. 3; *Dinogetia I*, p. 78–80, fig. 38/1–2. În așezarea de la Păcuiul lui Soare a fost descoperit un tipar pentru turnat cercei, cf. V. Culică, *Tipar pentru turnat cercei de la Păcuiul lui Soare*, în Pontica, XII, 1979, p. 203–205, fig. 1. La Canlia, așezare aflată la 6–7 km de Păcuiul lui Soare, s-a descoperit un tipar în care se turnau pandantivi circulari, cf. *Păcuiul lui Soare*, I, p. 146, fig. 59.
- Calitatea inferioară a materialului și execuția într-o tehnică nu prea îngrijită, în special a brățărilor de sticlă, pot constitui argumente privind producerea unor categorii de obiecte de podobă, descoperite în cimitirul de epocă feudală-timpurie de la Isaccea, în ateliere locale, și în același timp, exclud proveniența lor din import, Imperiul bizantin sau Rusia Kieviană, unde existau ateliere specializate în producerea diverselor obiecte de podobă.
127. Pe cele două fragmente, descoperite în zona toracică a scheletului, s-au descopărit și fragmente de țesătură, identice cu cele de pe accesorile vestimentare și aplică (vezi nota 115), ceea ce dovedește că zalele au fost purtate peste un vesmint textil, mormintul aparținând probabil unui luptător. În Dobrogea, un mormint cu inventar asemănător s-a descoperit la Capidava, cf. Gr. Florescu, R. Florescu, G. Ceacalopol, *Săpăturile de la Capidava*, în „MCA”, VII, 1961, p. 577, pl. I, M. 1, fig. 3/1.

LE CIMETIERE DE HAUTE-EPOQUE FEODALE D'ISACCEA

(RESUME)

En 1979, aux alentours de la ville d'Isaccea, au lieu-dit «La movilele dese», on a localisé un cimetière de haute-époque féodale. Jusqu'à présent, 172 tombes ont été fouillées et étudiées. Les sépultures en question se classent en deux catégories: celles du cimetière proprement dit (M_{1-103}) et celles des tumuli IA – IB de la nécropole tumulaire roumaine ($M_{104-172}$).

La description des diverses espèces d'objets (bijoux, objets culturels, monnaies) met en lumière les traits caractéristiques de ce cimetière, conduisant aussi à quelques conclusions relatives à la vie matérielle et spirituelle durant la haute-époque féodale. Ce cimetière d'Isaccea compte parmi les trouvailles de ce genre les plus importantes faites en Dobroudja. Ses analogies les plus proches sont celles qu'il comporte avec Gartân-Dinogeția, où certaines pièces trouvées jusqu'à présent attestent des liens typologiques et culturels avec Noviodunum (Isaccea), tant sous le rapport de certaines catégories d'objets, que — et surtout — au point de vue des pratiques chrétiennes.

Les tombes les plus anciennes sont celles datées avec des monnaies de Roman III Argyros et de Michel IV. Ces monnaies représentent la date post quem des enterrements d'Isaccea. Toutefois, la grande majorité des sépultures sont

de la deuxième étape de ce cimetière. La date ante quem des enterrements respectifs est fournie par les tombes classées, d'après la position des mains, dans la variante E, dont le mobilier a été daté partant des analogies qu'il présente, du XIIe siècle.

Le mobilier funéraire se compose des objets typiques pour la haute-époque féodale. Il compte la série complète des bijoux en verroterie (bracelets, bagues, perles), bronze ou argent (bracelets, bagues, boucles d'oreille et accessoires vestimentaires). Toutes ces pièces portent le cachet des éléments culturels propres à l'Empire byzantin à cette époque.

D'autre part, ces fouilles ont apporté des données concernant la population de l'ensemble de haute-époque féodale d'Isaccea. Il s'agit d'une population chrétienne, comme en témoignent: la direction des tombes, la position des bras et, avant tout, la présence des symboles chrétiens (œufs émaillés en terre-cuite, croix, médaillons), qui — bien que peu nombreux — ne laissent pas d'être les plus éloquents.

Quant à l'étendue du cimetière et à la fréquence des tombes qu'il renferme, elles jettent un jour nouveau sur les cotes démographiques de la population de cet ensemble de haute-époque féodale.

DAS FRÜHMITTELALTERLICHE GRÄBERFELD VON ISACCEA

(ZUSAMMENFASSUNG)

Im Jahre 1979, in der Nachbarschaft der Stadt Isaccea, in der, in der Fachliteratur unter dem Namen „La movilele dese“ bekannten Fundstelle, ist ein frühmittelalterliches Gräberfeld entdeckt worden, wobei 172 Gräber ausgegraben wurden. Die Gräber wurden in zwei grosse Gruppen aufgeteilt: Die Gräber 1–103 im Bereich des eigentlichen Gräberfeldes, die Gräber 104–172 in den Hügelgräber IA und IB des römischen Hügelgräberfeldes.

Die Analyse der verschiedenen Beigaben (Schmuckgegenstände, Kultgegenstände, Münzen) veranschaulichen die kennzeichnendsten Merkmale des Gräberfeldes und gestatten einige Schlussfolgerungen betreffend dem geistlichen und materiellen Lebens aus der frühmittelalterlichen Zeit. Das Gräberfeld von Isaccea ist einer der wichtigsten Gräberfelder dieser Art aus der Dobrudscha, die besten Gegenstücke sind in Diaogeția-Garvă zu finden das bezieht sich sowohl auf die typologischen Beziehungen einiger Beigaben, als auch auf die christlichen Grabsitten.

Die frühesten Gräber sind die mit Roman III und Mihai IV – Münzen datierten Gräber, die gleichzeitig das post quem Datum der

Begräbnisse darstellen. Die Mehrzahl der Gräber gehören der zweiten Begräbnissetappe an. Das ante quem Datum bilden die Gräbervariante E (auf Grund der Position der Hände), datiert durch ihre Gegenstücke im XII. Jh.

Die Grabbeigaben enthalten typische Gegenstände für die frühmittelalterliche Zeit, die ganze Reihe der Glasgegenstände (Armringe, Perlen, Fingerringe), Bronze – oder Silbergegenstände (Armringe, Fingerringe, Ohrringe, Trachtenstücke) sind vom byzantinischen Ursprung.

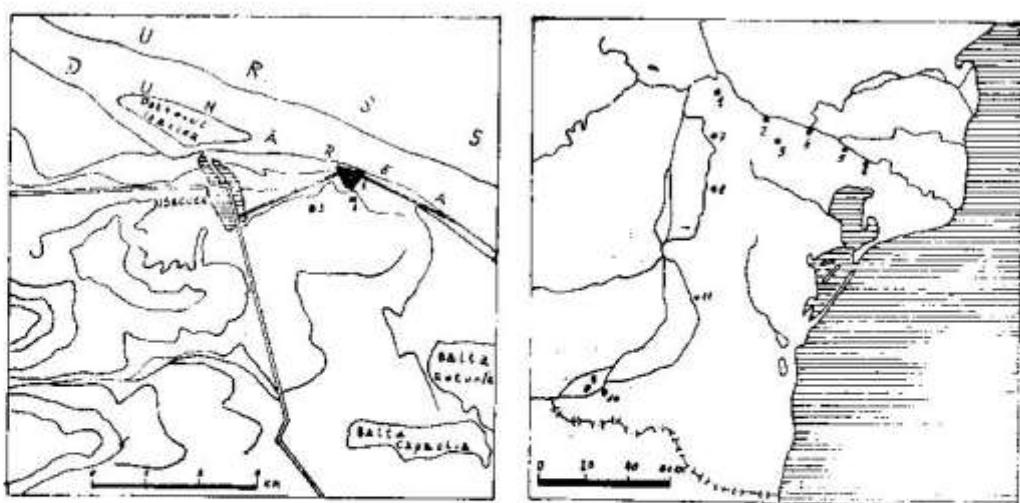
Die Ergebnisse der Forschungen bieten Daten für die Kenntnis der frühmittelalterlichen Bevölkerung von Isaccea, eine christliche Bevölkerung, wie das durch die Orientierung der Gräber, die Position der Hände und, nicht in letzter Reihe, durch die christlichen Symbole (gebrannte, emailierte Toneier, Kreuze, christliche Symbole), welche wenn auch nicht sehr zahlreich, doch am überzeugendsten sind, veranschaulicht wird.

Die Ausdehnung des Gräberfeldes und die Frequenz der Gräber sprechen für die Bevölkerungsdichte des frühmittelalterlichen Fundverbandes von Isaccea.

CIMITIRUL FEUDAL-TIMPURIU DE LA ISACCEA

(text, p. 107)

IOAN VASILIU

PL. I — POZITIA SĂPĂTURILOR FAȚĂ DE CETATEA NOVIODUNUM ȘI ORAȘUL ISACCEA;

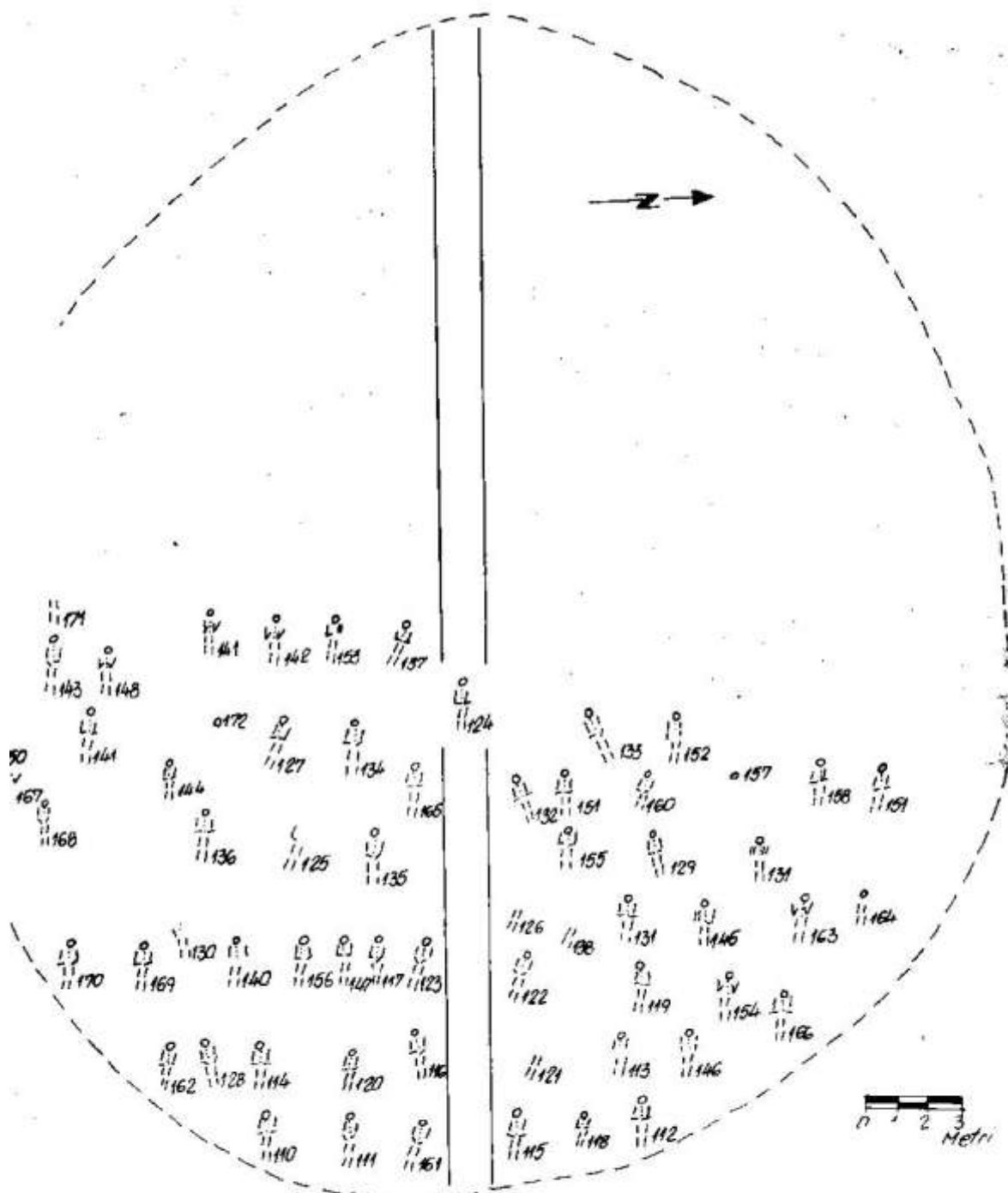
1. CETATEA NOVIODUNUM
2. CIMITIRUL FEUDAL-TIMPURIU
3. MOVILA KURGAN-VIZIR

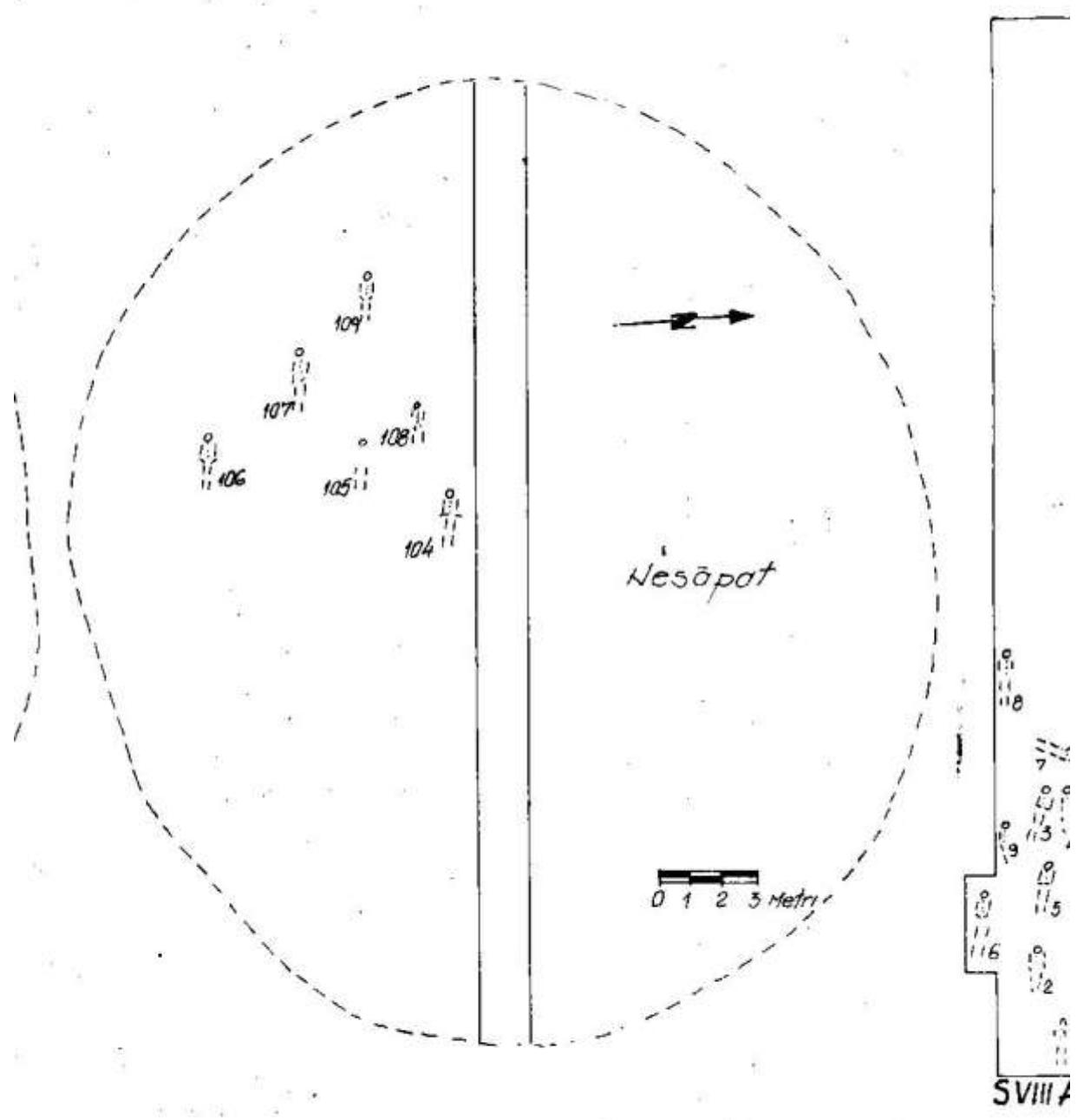
— HARTA DOBROGEI CU LOCALITĂȚILE ÎN CARE S-AU DESCOPERIT OBIECTE DE PODOABĂ DIN EPOCA FEUDALISMULUI TIMPERIU:

1. GARVÂN-DINOGETIA
2. ISACCEA — NOVIODUNUM
3. NICULITEI
4. TULCEA — AEGYSSUS
5. NUFĂRU
6. MAHMUDIA
7. TROESMIS
8. PIATRA-FRECĂTEI
9. PĂCUIUL LUI SOARE
10. DERVENT
11. CAPIDAVA

PL. I — POSITION DE FOUILLES A L'ÉGARD DE CITADELLE DE NOVIODUNUM — DOBRODJA — LA CHART DES DÉCOUVERTES DES OBJETS DE PARURES PRÉ-FEODALE.

TAF. I — A. GRABUNGSLAGE IM VERHÄLTNIS ZUR FESTUNG NOVIODUNUM UND ZUR STADT ISACCEA: 1. FESTUNG NOVIODUNUM; 2. DER FRÜHMITTELALTERLICHE FRIED-HOF; 3. GRABHÜGEL „KURGAN-VIZIR“
B. LANDKARTE DER DOBROGEA MIT DEN FUNDORTEN FRÜHMITTELALTERLICHER SCHMUCKGEGENSTÄNDE: 1. GARVÂN-DINOGETIA; 2. ISACCEA-NOVIODUNUM; 3. NICULITEI; 4. TULCEA-AEGYSSUS; 5. NUFĂRU; 6. MAHMUDIA; 7. TROESMIS; 8. PIATRA FRECĂTEI-BEROE; 9. PĂCUIUL LUI SOARE; 10. DERVENT; 11. CAPIDAVA.

PL. II — PLANUL GENERAL AL SĂPĂTURII
MORMINTE FEUDALE-TIMPURI DESCOPERITE ÎN TUMULUL I A
MORMINTE FEUDALE-TIMPURI DESCOPERITE ÎN TUMULUL I B

Socceo/1979

24	34	46	56	64	67	90 80
21	37	47	55	63 65	68	79
22	42 38	35	53	62	75	81
25 26	37 39	42	52	62	73	89
23 20	35	44	54	58 69	70 69	88
21 22	36 32	43	51	61	71	78
27	30	45	50	64	72	86
26		46	47	59	74	82
25		44	48	60	77	85
23	31					
VIII B	SIX	S X	S XI A	S XI B	S XI 4	S XII B

PL. II - PLAN GÉNÉRAL DU CIMITIÈRE.
 -- TOMBES PRÉ-FEODALE DÉCOUVERTE DANS LE TUMULUS I A
 -- TOMBES PRÉ-FEODALE DÉCOUVERTS DANS LE TUMULUS I B

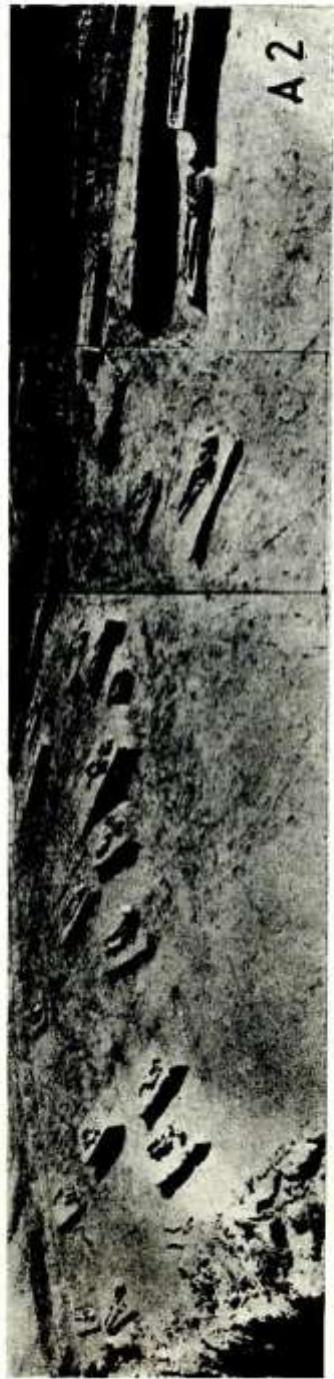
	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103
	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102

S XIII

SC 0 1 2 Metr

IB

TAF. II – A. FRÜHMITTELALTERLICHE GRÄBER AUS DEM GRÄBERHÜGEL I
B. FRÜHMITTELALTERLICHE GRÄBER AUS DEM GRÄBERHÜGEL I B

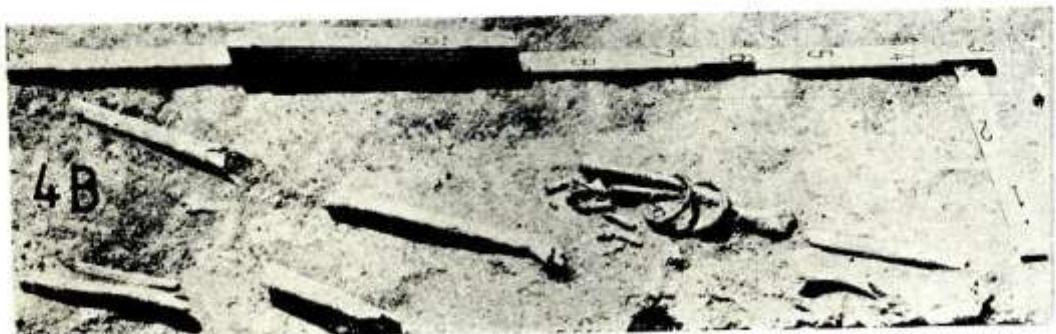
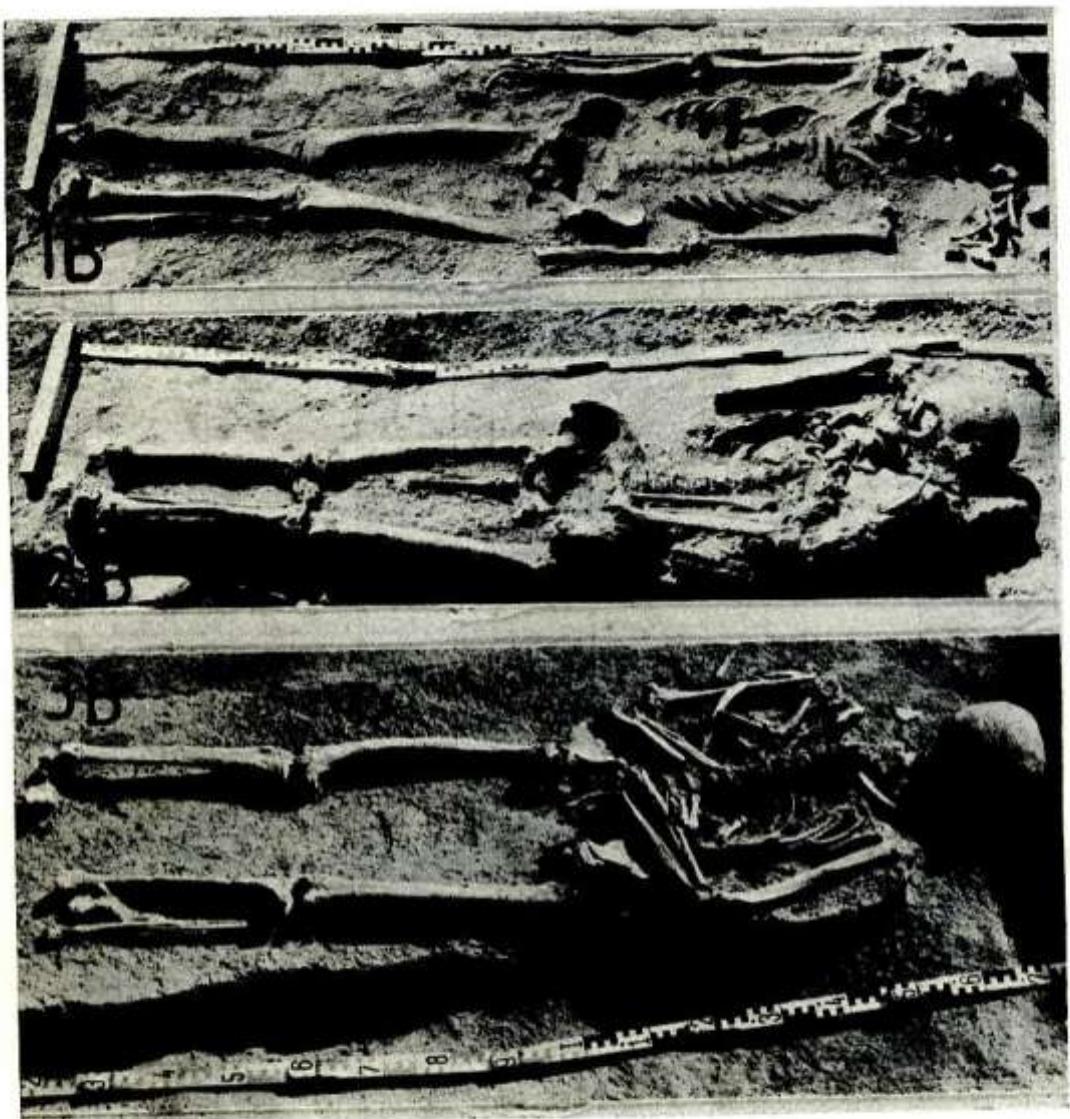

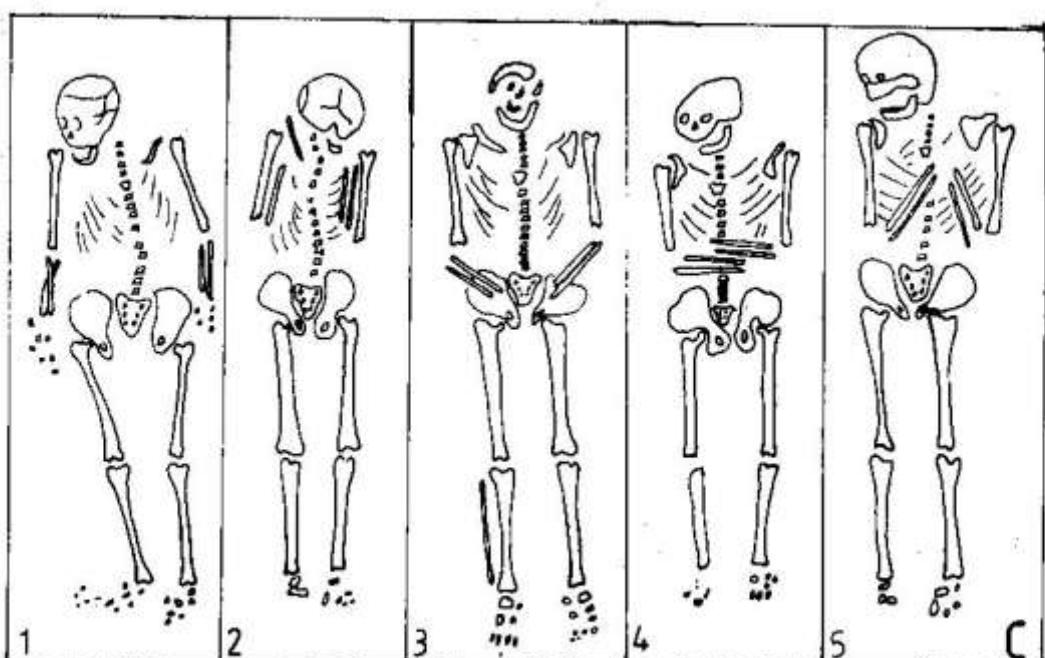
PL. III — ASPECTE DIN TEMPUL SAPATURILOR:

1. SECTIUNEA VIII B
2. JUMATATEA SUDICA A TUMULULUI B

PL. III — ASPECTS DES FOUILLES: 1: SECTION VIII B; 2: SECTEUR OUEST DU TU-
MULES I B

TAF. III — ANSICHT DER GRABUNGEN 1. GRABUNG VIII B; 2. SÜDLICHE HÄLFTE DES
GRÄBERHÜGEL I B

— VARIABILITATEA POZIȚIEI BRAȚELOR LA SCHELETELE DIN CIMITIRUL FEUDAL-TIMPURIU DE LA ISACCEA: 1. M 2; 2. M 139; 3. M 123; 4. M 34; 5. M 163.

— VARIABILITÉ DE LA POSITION DES SQUELETTES DU CIMITIÈRE DE ISACCEA:
1. T 2; 2. T 139; 3. T 123; 4. T 34; 5. T 163.

— DIE UNTERSCHEDLICHE LAGE DER ARME BEI DEN SKELETTEN AUS DEN FRÜH-MITTELALTERLICHEN FRIEDHOF VON ISACCEA:
1. GR. 2; 2. GR. 139; 3. GR. 123; 4. GR. 34; 5. GR. 163.

◀ — TIPURI DE MORMINTE DIN CIMITIRUL DE LA ISACCEA:

1. MORMINTUL M 4
2. MORMINTUL M 145
3. MORMINTUL M 99
4. MORMINTUL M 125

— ASPECTS DES FOUILLES: 1. T 4; 2. T 145; 3. T 99; 4. T 125

— FRÜHMittelALTERLICHE GRÄBER AUS DEM FRIEDHOF VON ISACCEA:
1. GR. 4; 2. GR. 145; 3. GR. 99; 4. GR. 125.

1	2	3	4
5	6	7	
8		9	
10		12	
		11	
13	14	15	
16	17	18	

PL. IV — INELE DIN ARGINT:

1—8 — RĂSUCITE

9. IMPLETIT

— INELE SIMPLE SI VERIGI DIN BRONZ.

PL. IV — BAGUES EN ARGENT

— BAGUES ET MAILLES EN BRONZE

TAF. IV — BRONZERINGE: 1—8 GEWUNDENE; 9. GEFLOREHTENER
— BRONZERINGE UND BRONZENE KATTENRINGE

PL. V — OBIECTE DE PODOABĂ DIN BRONZ. OBIECTE DIVERSE.

PL. V — OBJETS DE PARURES EN ARGENT ET EN BRONZE. OBJETS VARIÉS

TAF. V — BRONZENE SCHMUCKGEGENSTÄNDE VERSCHIEDENE GRALBEIGABEN.

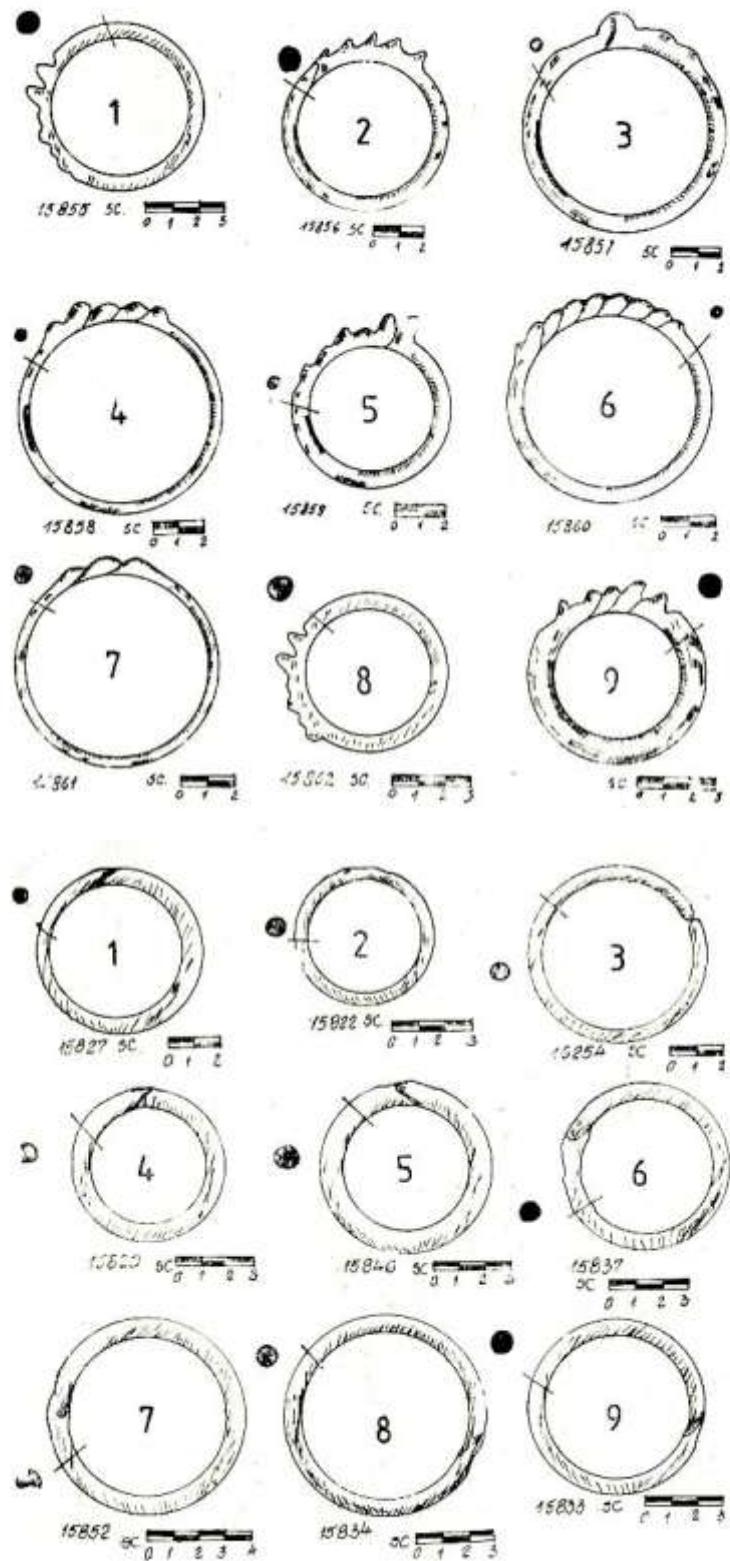

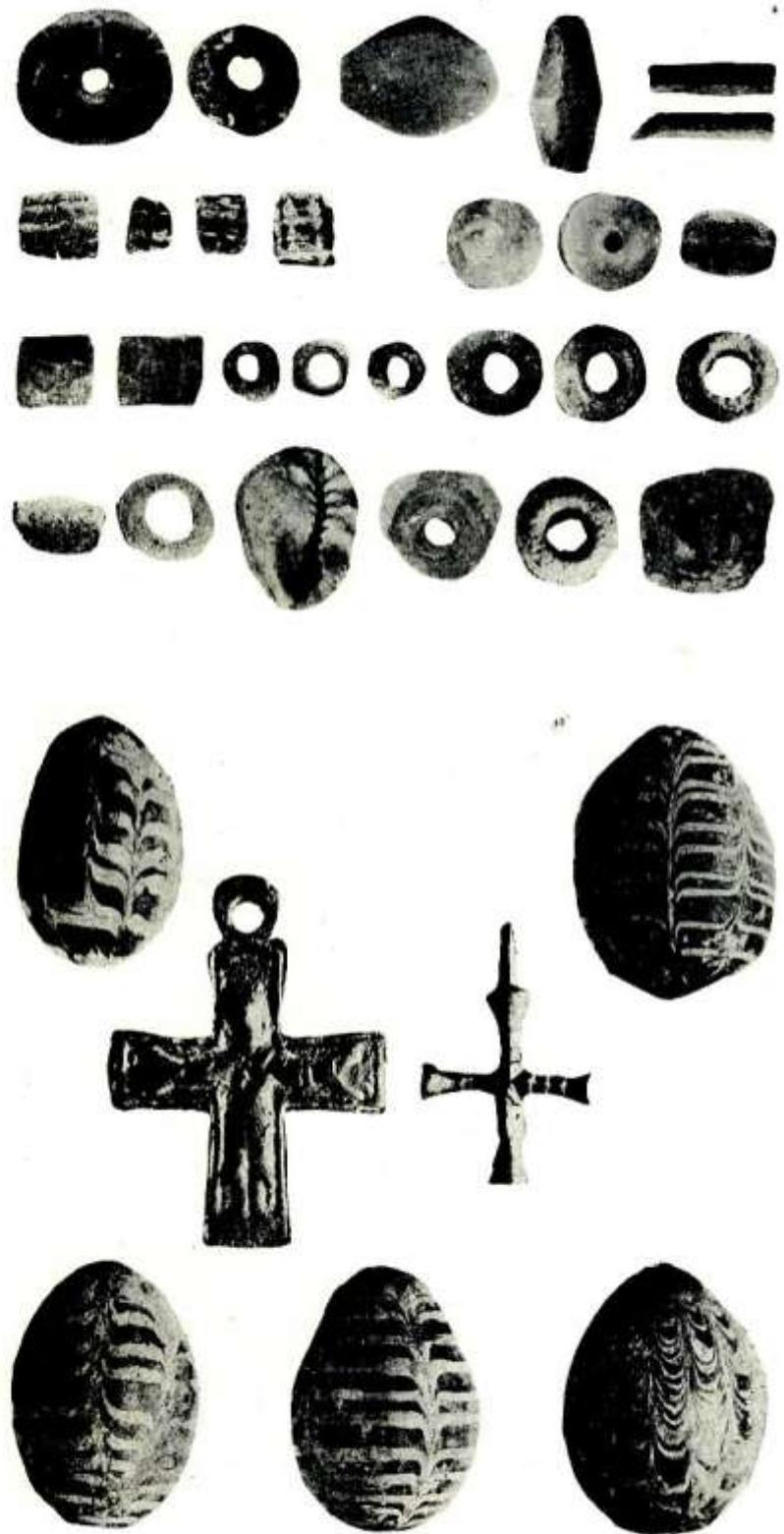

PL. VI — BRĂTĂRI DIN STICLĂ DE CATEGORIA I A, II A — BRĂTĂRI DE STICLĂ DIN CATEGORILE I A, II A — BRĂTĂRI DE STICLĂ DE CATE-
GORILE A III-A ȘI A IV-A

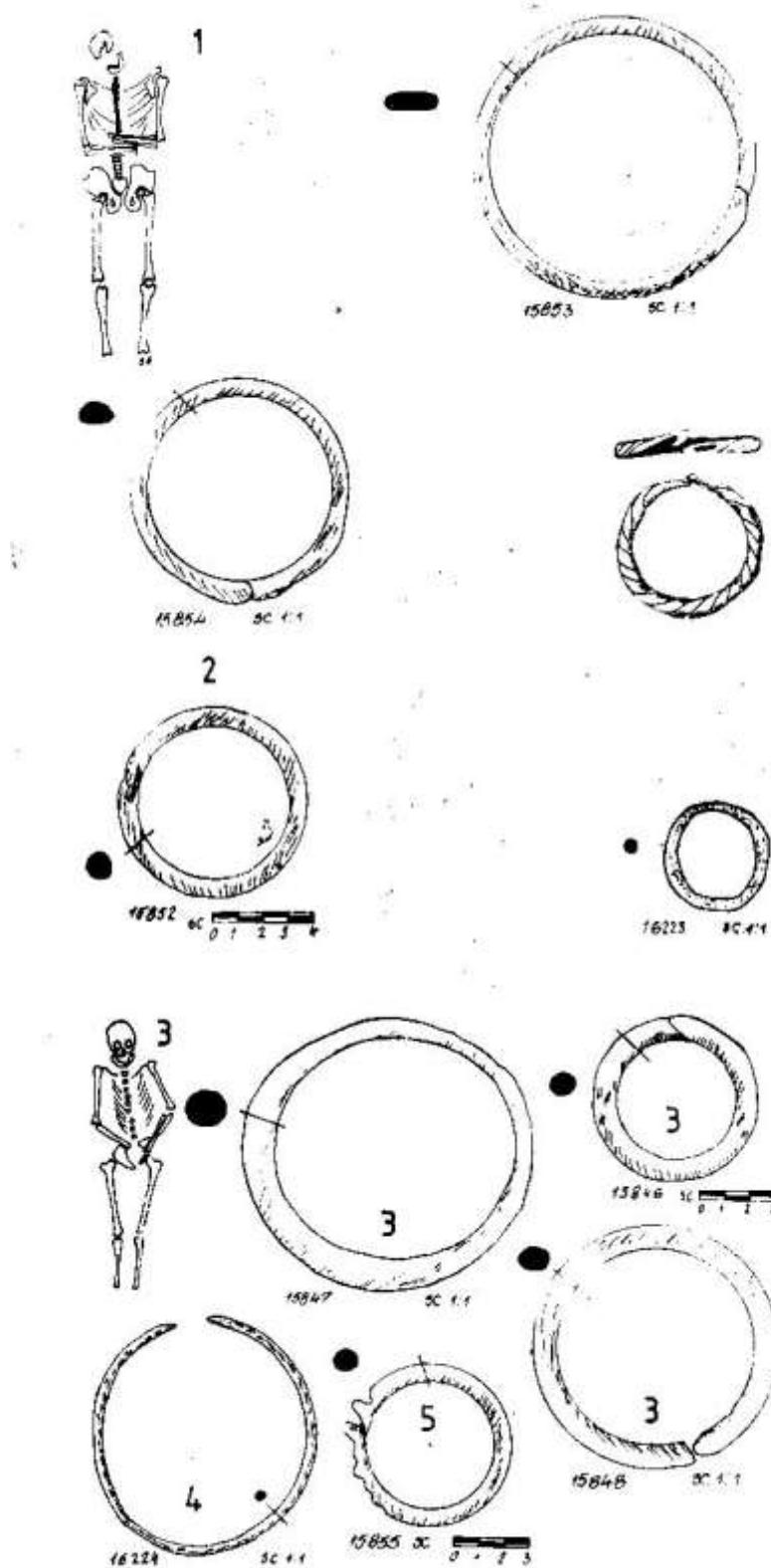
PL. VI — BRACELETTES EN VERRE DE 1-ÈRE CATÉGORIE — BRACELETTES EN VERRE DU I-ÈRE ET II-ÈRE CATÉGORIE — BRACE-
LETTES EN VERRE DU III-ÈME ET IV-ÈME CATÉGORIE
TAF. VI — GLÄSERNE ARMBÄNDER AUS DER 1. KATEGORIE GLÄSERNE ARMBÄNDER AUS DER 1. UND 2. KATEGORIE — GLÄSE-
RNE ARMBÄNDER AUS DER 3. UND 4. KATEGORIE

PL. VII – BRĂTĂRI DE STICLĂ DIN CATEGORIA A IV-A – BRĂTĂRI DIN STICLĂ DE CATEGORIA A IV-A
 PL. VII – BRACELETTES EN VERRE

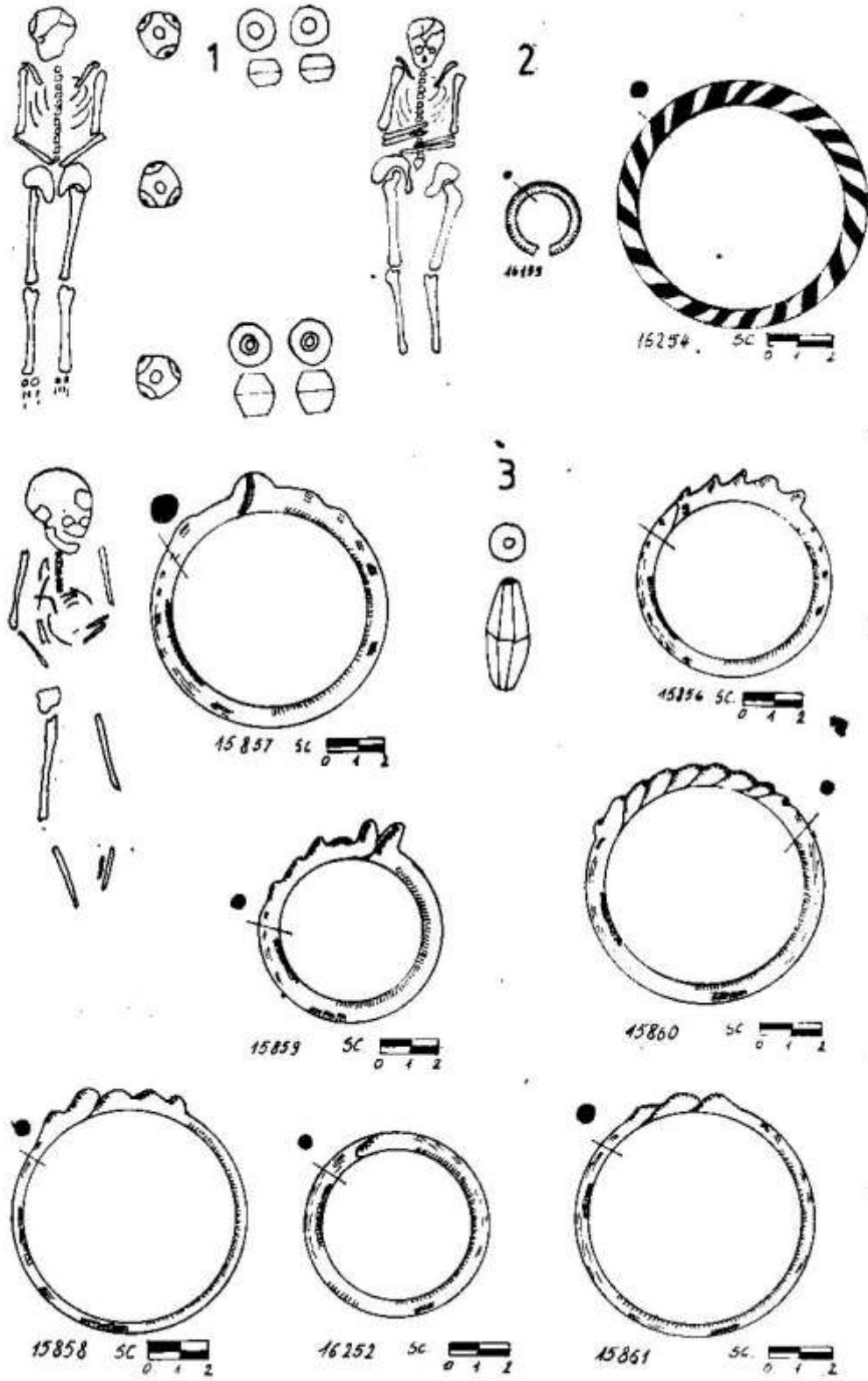
PL. VIII — MARGELE DIN CHIHLIMBAR, STICLA, și SCOCIA. — OBIECTE DE CULT.
PL. VIII — PERLES EN VERRE DÉCOUVERTS DANS LE MOBILIER DU CIMETIÈRE DE ISACEA:
— OBJETS DE CULTE: ŒUFS EN TERRE Cuite, ÉMAILLÉE (1—5) ET CROIX EN BRONZE (6—7)
TAF. VIII — GLASPERLEN BERNSTEINPERLEN, WEERSCHAUMPERLEN — KULTGEGENSTÄNDE

PL. IX - 1. INVENTARL. MÖRMITTLI M. 6
2. INVENTARL. MÖRMITTLI M. 20
3. INVENTARL. MÖRMITTLI M. 27
4. INVENTARL. MÖRMITTLI M. 42
5. INVENTARL. MÖRMITTLI M. 56

PL. IX - 1. LE MOBILIER DU TOMBE 6
2. LE MOBILIER DU TOMBE NO. 20
3. LE MOBILIER DU TOMBE NO. 27
4. LE MOBILIER DU TOMBE NO. 42
5. LE MOBILIER DU TOMBE NO. 56

TAF. 18 -- 1--5. DIE INVENTARE DER GRÄBER 6, 20, 27, 42 U 56

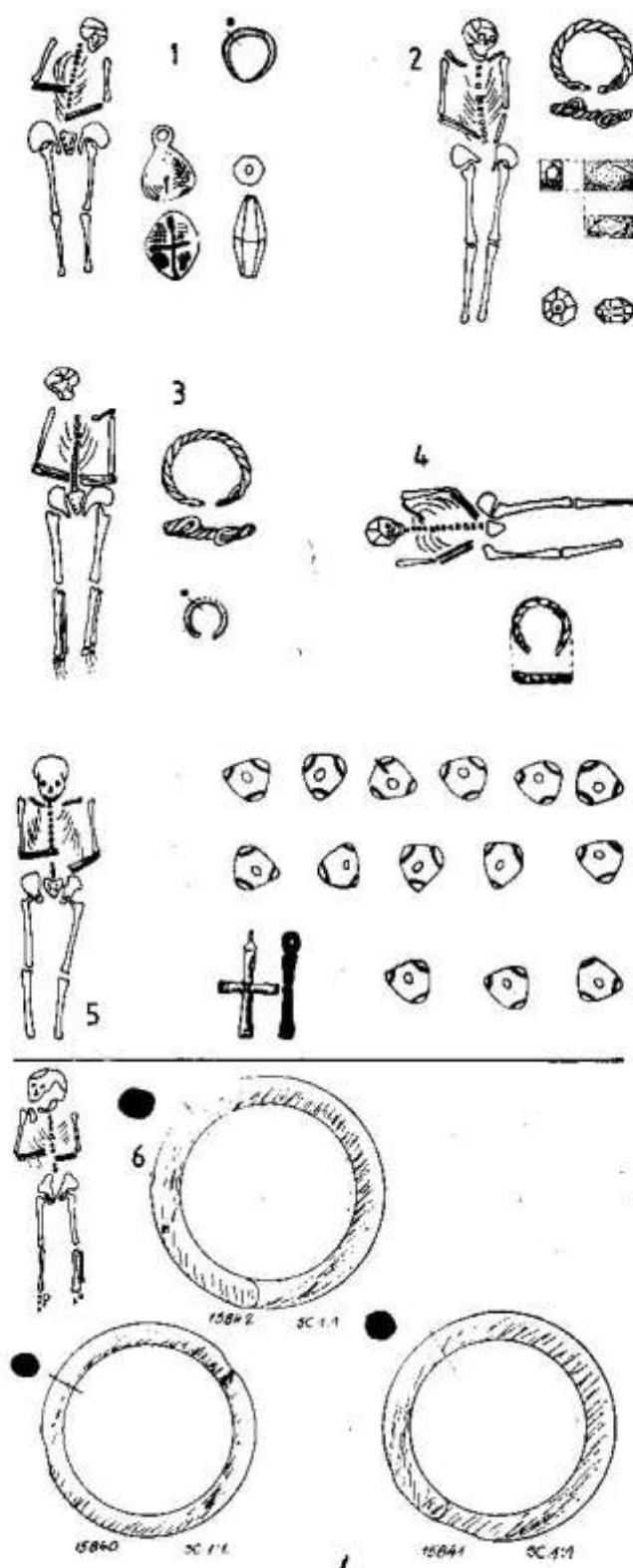

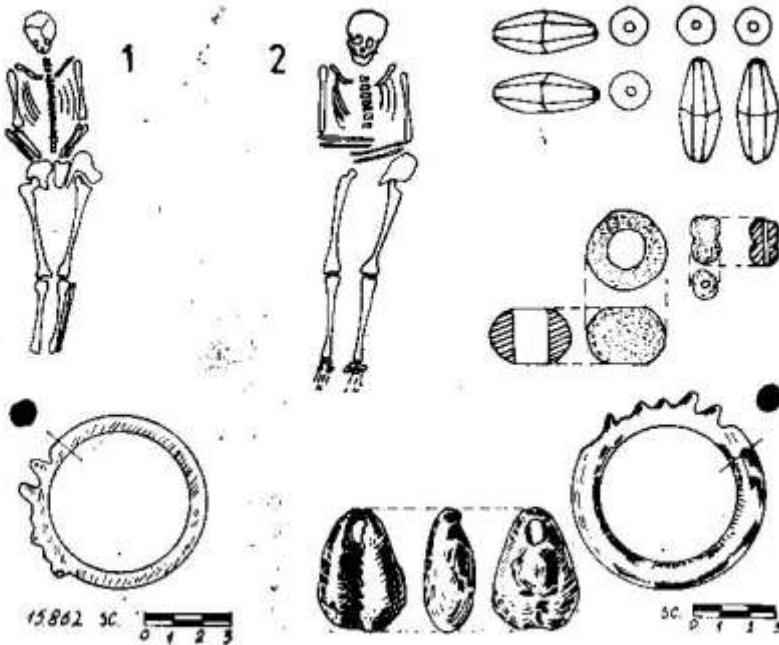
PL. X - 1. INVENTARUL MORMINTULUI № 41 INVENTARUL MORMINTULUI № 70 PL. X - 1. LE
MOBILIER DU TOMBÉ № 41. LE MOBILIER DU TOMBÉ № 70 TAF. X - 1-3. DIE INVEN-
TARE DER GÄBER 41 U. 70

PL. XI - 1. INVENTARUL MORMINTULUI M 61
 2. INVENTARUL MORMINTULUI M 86
 3. INVENTARUL MORMINTULUI M 78
 4. INVENTARUL MORMINTULUI M 89
 5. INVENTARUL MORMINTULUI M 166
 6. INVENTARUL MORMINTULUI M 135

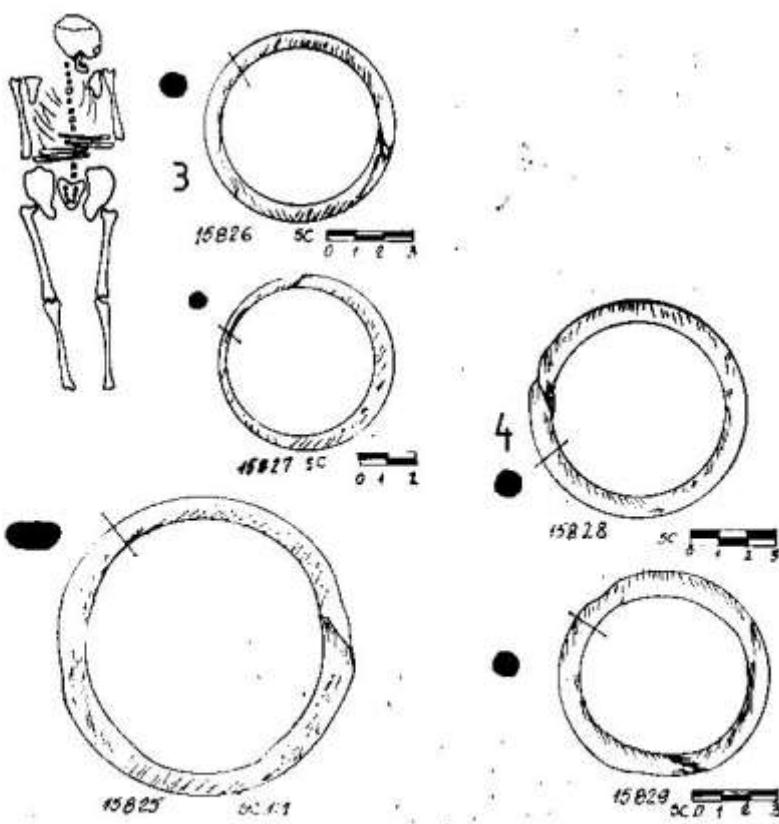
PL. XI - 1. LE MOBILIER DU TOMBÉ NO. 61
 2. LE MOBILIER DU TOMBÉ 86
 3. LE MOBILIER DU TOMBÉ 78
 4. LE MOBILIER DU TOMBÉ 89
 5. LE MOBILIER DU TOMBÉ 166
 6. LE MOBILIER DU TOMBÉ 135

TAF. XI - 1-6. DIE INVENTARE DER GRABER 61, 86, 78, 89, 166, 135

TAF. XII - 1-4. DIE INVENTARE DER GRÄBER 96, 95, 110 U 114

PL. XII - 1. INVENTARUL MORMINTULUI M 96

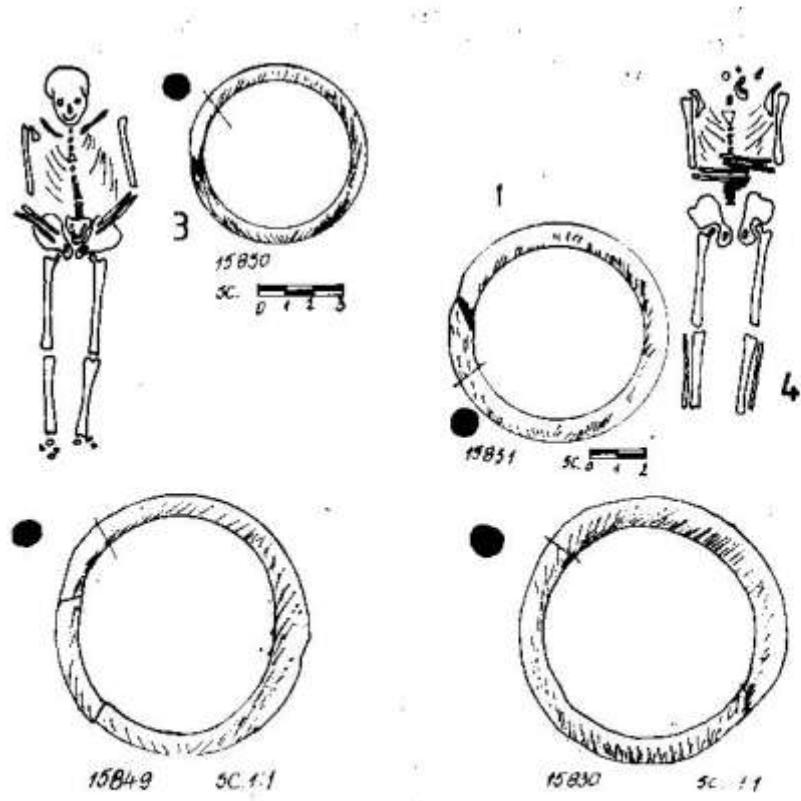
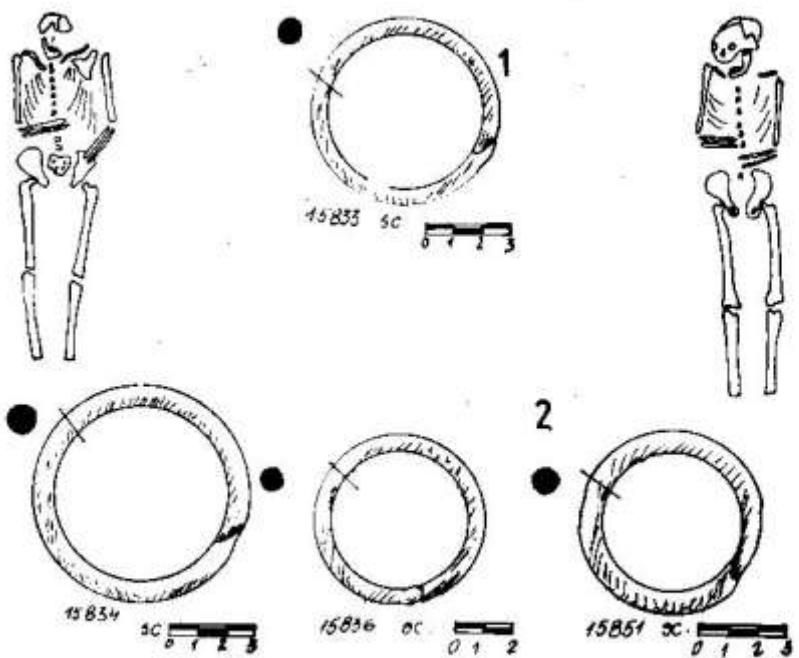
1. INVENTARUL MORMINTULUI M 95
 2. INVENTARUL MORMINTULUI M 110
 3. INVENTARUL MORMINTULUI M 114
 4. INVENTARUL MORMINTULUI M 114
- PL. XII - 1. LE MOBILIER DU TOMBE NO. 96
 2. LE MOBILIER DU TOMBE NO. 95
 3. LE MOBILIER DU TOMBE NO. 110
 4. LE MOBILIER DU TOMBE NO. 114

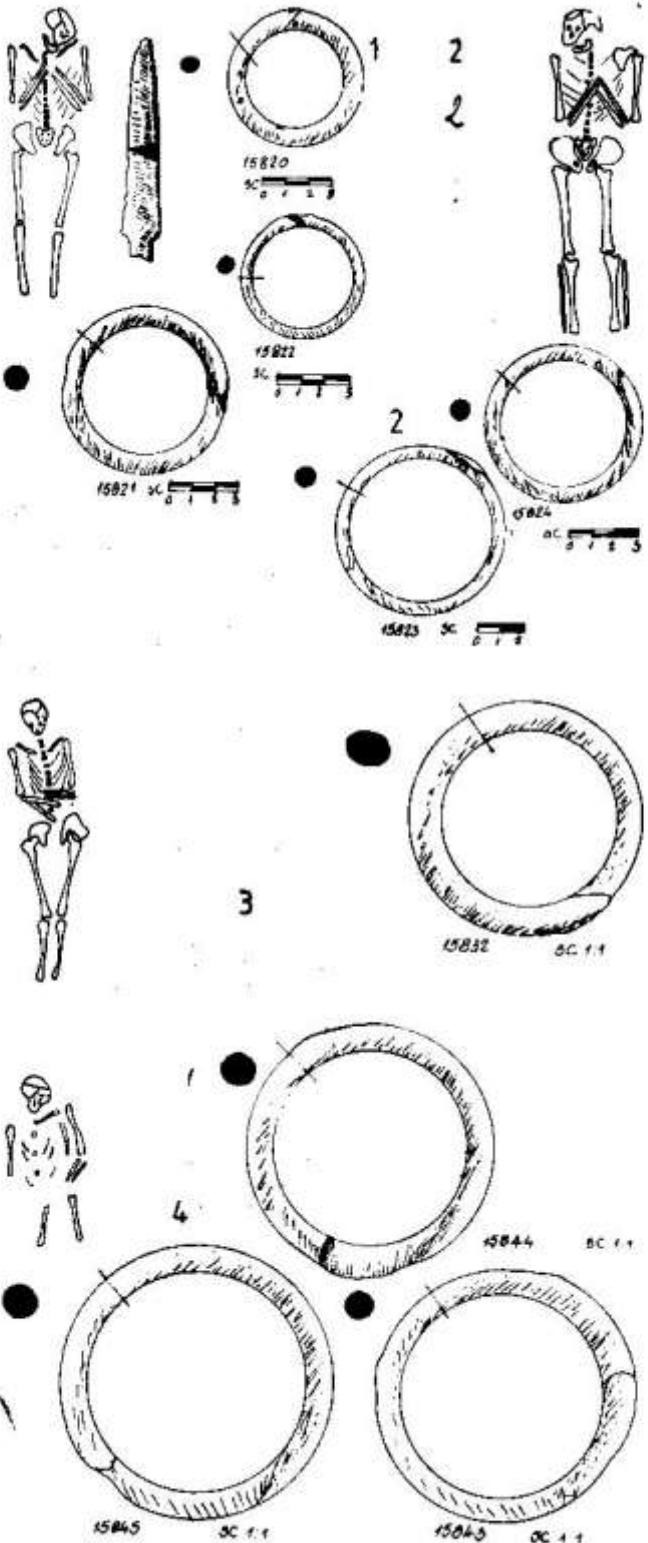
PL. XIII — 1. INVENTAIRE M 116

2. INVENTAIRE M 118
3. INVENTAIRE M 122
4. INVENTAIRE M 125

PL. XIII — 1. LE MOBILIER DU TOMBÉ NO. 116
2. LE MOBILIER DU TOMBÉ NO. 118
3. LE MOBILIER DU TOMBÉ NO. 122
4. LE MOBILIER DU TOMBÉ NO. 125

TAF. XIII — 1—4. DIE INVENTARE DER GRÄBER 116, 118, 122 U 125

PL. XIV — 1. INVENTARUL MORMINTULUI No 141
2. INVENTARUL MORMINTULUI No 142
3. INVENTARUL MORMINTULUI No 144
4. INVENTARUL MORMINTULUI No 160

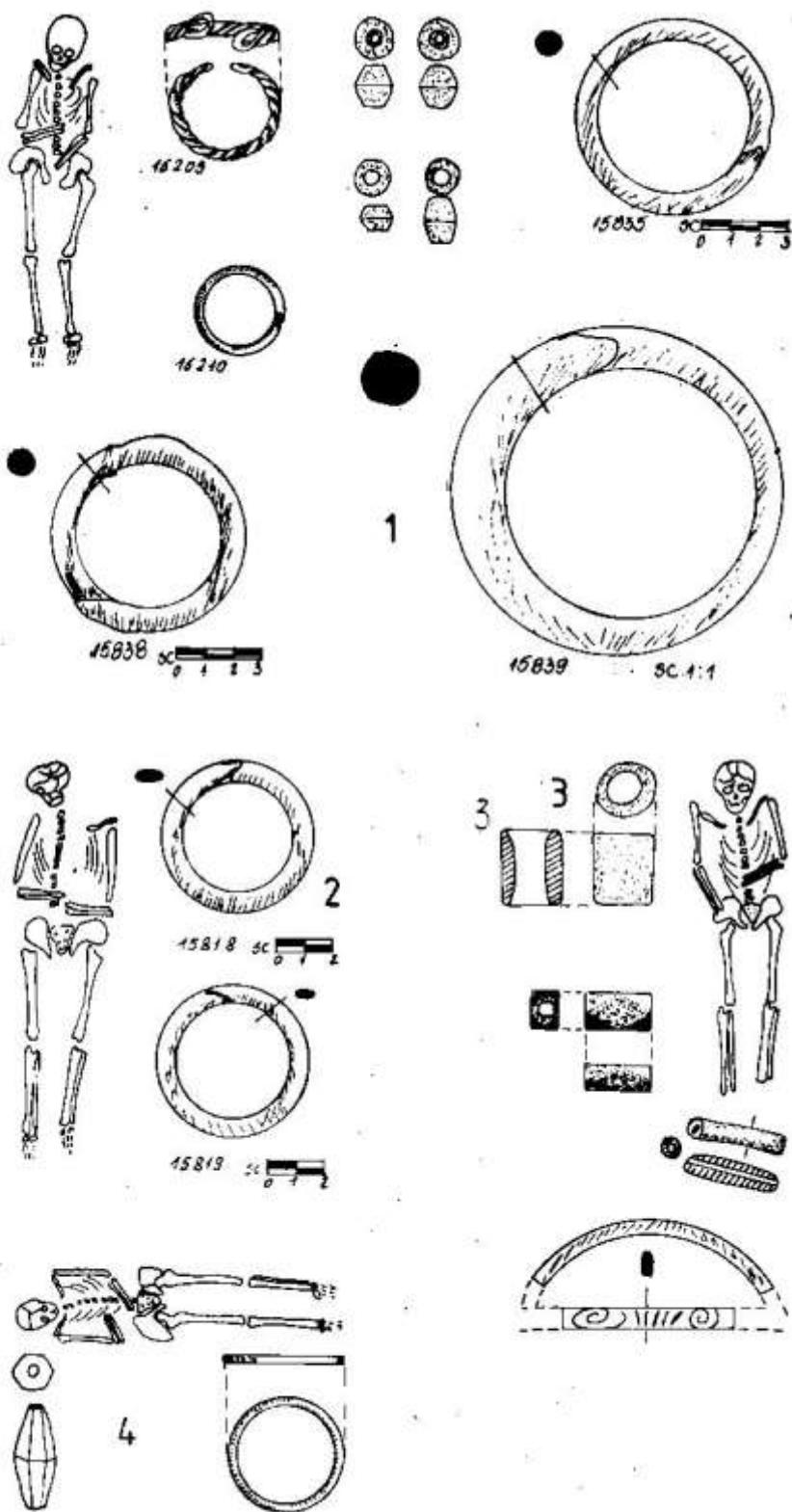
PL. XIV — 1. LE MOBILIER DU TOMBE No 141
2. LE MOBILIER DU TOMBE No 142
3. LE MOBILIER DU TOMBE No 144
4. LE MOBILIER DU TOMBE No 160

TAF. XIV — 1—4. DIE INVENTARE DER GRABER
141, 142, 144 U 160

PL. XV — 1. INVENTARUL MORMINTULUI No 151
2. INVENTARUL MORMINTULUI No 90
3. INVENTARUL MORMINTULUI No 102
4. INVENTARUL MORMINTULUI No 153

PL. XV — 1. LE MOBILIER DU TOMBE No 151
2. LE MOBILIER DU TOMBE No 90
3. LE MOBILIER DU TOMBE No 102
4. LE MOBILIER DU TOMBE No 153

▼ TAF. XV 1—4. — DAS INVENTAR DER GRABER 161, 90, 102 U 153

PL. XVI - 1-8. INVENTARUL MORMINTULUI ■ 170
9-12. MONEDA BYZANTINE DESCOOPERITE IN MORMINTE.

PL. XVI - 1-8. LE MOBILIER DU TOME NO. 170
9-12. — MONNAIES BYZANTINES EMISES PAR L'EMPE-
REUR ROMAIN III (11 a-b; 12 a-b) ET MICHEL IV (9 a-b-
▼ 16 a-b)

TAF. XVI - 1-8. DAS INVENTAR DES GRAFES 170
9-12. DIE BYZANTINISCHEN MÜNZEN DIE IN DEN GRÄBERN VON
ISACCEA GEFUNDEN PRAGUNGEN DER KAISER ROMAN III ARGYROS
(11 A-B, 12 A-B) UND MICHAEL IV DER PAPHALAGONIER (9 A-B, 10 A-B).

